

PROIECT DE ~
CAȘA NAȚIONALĂ

ADH. V. SHIGELSKI

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CALENDARUL „ASOCIAȚIUNII“

pe anul

Anul XV.

1926

Nr. 130.

Intocmit de: **HORIA PETRA-PETRESCU**
secretar literar substitut al „Asociațiunii“.

.....
Editura „Asociațiunii“, Siblu Strada Șaguna 6.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată la 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele FERDINAND I.

Prezident activ:
Vasilie Goldiș.

Vice-prezident I.:
Dr. Oct. Russu.

Vice-prezident II.:
Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de frunziși din toate părțile societății românești.

E de datoria fiecărui bun Român să sprijinească „Asociațiunea“ abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 500.—
Membru actiu al „Asociațiunii“, anual	„ 50.—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10.—

452

Calendarul Asociațiunii

pe anul comun

1926

Întocmit de
Horia Petra-Petrescu,
secretarul literar locțiitor, al „Asociațiunii”.

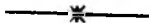
Sibiu. — Editura Asociațiunii.
Tiparul Tipografiei «Dacia Traiană».

Intâmplările cele mai de seamă din lume.

Câți ani sunt :

Dela perioada bizantină	— — — — —	7434—7435
„ „ alexandrină	— — — — —	7436
„ „ iuliană	— — — — —	6639
„ „ evree	— — — — —	5686—5687
potopul biblic	— — — — —	4270
prima olimpiadă	— — — — —	2702
„ fondarea Romei după Varon	— — — — —	2679
„ era lui Nabonassar, fixată Miercuri în 26 Febr. în anul 3967 a perioadei iuliene sau la 747 înainte de Hristos după cronologiști și 746 după astronomi	— — — — —	2673
„ moartea lui Machedon	— — — — —	2249
„ nașterea Domnului nostru Isus Hristos	— — — — —	1926
„ moartea Domnului nostru Isus Hristos	— — — — —	1893
După calendarul gregorian stabilit în 1582 Octombrie, începând Luni 1 Ianuarie	— — — — —	1926
„ calendarul iulian, începând cu 13 zile mai târziu, Duminecă în 14 Ianuarie	— — — — —	1926
Dela căderea Ierusalimului	— — — — —	1856
„ descălecarea Romanilor în Dacia	— — — — —	1821
„ creștinarea Romanilor	— — — — —	1703
„ egira, începutul calendarului musulman	— — — — —	1344
„ despărțirea bisericii catolice de cea de răsărit	— — — — —	872
„ descălecarea lui Radu Negru	— — — — —	636
„ întemeierea Moldovei	— — — — —	567
„ tipărirea celui dintâi Calendar în Europa	— — — — —	454
„ descoperirea Americii de către Cristofor Columb	— — — — —	434

Dela moartea lui Ștefan-cel-mare, domnul Moldovii	422
„ tipărirea celei dintâi cărți în românește —	366
„ sădirea tutunului în Europa — — — — —	335
„ moartea lui Mihai-Viteazul — — — — —	325
„ unirea Românilor din Transilvania cu biserica „ Romei — — — — —	226
„ aflarea trenului cu aburi — — — — —	162
„ răpirea Bucovinei de către Nemți — — — —	149
„ răscoala Românilor din Ardeal împotriva Un- gurilor — — — — —	142
„ răpirea Basarabiei de către Ruși — — — —	114
„ răscoala lui Tudor Vladimirescu — — — —	105
„ nașterea lui Avram Iancu — — — — —	102
„ unirea Moldovii cu Muntenia sub Cuza- Vodă — — — — —	67
„ aflarea telefonului — — — — —	49
„ războiul pentru neatarnare sub Carol I. — —	49
„ lipirea Dobrogei la România — — — — —	48
„ întemeierea României ca Regat — — — — —	45
„ cel dintâi sbor cu mașina de sburat — — — —	21
„ războiul cu Bulgarii și lipirea Cadrilaterului la România — — — — —	13
„ izbucnirea războiului european — — — — —	12
„ suirea pe Tron a Regelui Ferdinand I. — — — —	12
„ intrarea României în războiu — — — — —	10
„ încheierea păcii — — — — —	8
„ unirea tuturor Românilor — — — — —	8
„ încoronarea primului Rege al României în- tregite — — — — —	4

Intunecimile (eclipsele) anului 1926.

În anul 1926 vor fi două eclipse de soare cari însă la noi nu se vor vedea.

Eclipse de lună nu vor fi de loc în anul acesta.

Anotimpurile.

Primăvara începe în 21 Martie.

Vara începe în 22 Iunie.

Toamna începe în 23 Septembrie.

Iarna începe în 22 Decembrie.

Sărbătorile legale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Singurele zile din an când nu se lucrează la nici o autoritate, iar școlile sunt închise. În zilele însemnate cu o steluță, dughenele (prăvăliile) sunt închise toată ziua.)

Duminicile*

- 1 Ianuarie, Sf. Vasile*
- 6 „ Boboteaza*
- 7 „ Sf. Ioan
- 2 Februarie, *Intimpinarea Domnului* (Stratenie).
- 25 Martie, *Bunavestire*
- Cele două zile de Paști*
- 23 April, Sf. Gheorghe
- 10 Mai, *Unirea tuturor Românilor**
- 14 Septemv., *Ziua Crucii*
- 26 Octomv., Sf. Dumitru
- 8 Noemvrie, Sf. Mihail și Gavriil

- 221 Mai, Sf. Const. și Elena
- 8 „ *Indlțarea Domnului** (Ziua eroilor).
- 7 Iunie, *Rusaliile*
- 29 „ Sf. Petru și Pavel
- 20 Iulie, Sf. Ilie
- 6 August, *Schimbarea la față* (Pobreajne).
- 15 Aug., Sf. Maria Mare*
- 8 Sept., Sf. Maria Mică
- 21 Noemvrie, *Intrarea în Biserica*
- 6 Decemv., Sf. Nicolae
- Două zile de Crăciun*

Dughenele (prăvăliile) și crășmele sunt închise Duminica dimineța, pentru ca creștinii să poată ascultă vorbele înțelepte ale Sf. Evanghelii.

Pe orice cerere făcută la autorități se pune un timbru fiscal de 1 Leu și un timbru de ajutor de 50 bani. Altfel cererea nu se ia în seamă.

Aniversări și sărbători naționale.

Unirea Principatelor Române, 24 Ianuarie 1859.

Aniversarea revoluțiunii prin care s'a realizat formarea unei dinastii în România, 11 Februarie 1866.

Proclamarea Regatului Român, 14 Martie 1881.

Unirea Basarabiei cu România, 27 Martie 1918.

Proclamarea Independenței României, 10 Maiu
1877.

Ziua Eroilor Neamului Românesc, 12 Maiu.

Aniversarea revoluțiunii dela 11 Iunie 1848.

Intrarea României în războiul întregirii neamului românesc, 14 August 1916.

Bătălia dela Mărășești, 6 August 1917.

Proclamarea M. S. Ferdinand I. de Rege al României, 28 Septemvrie 1914.

Incoronarea M. S. Regelui Ferdinand I al României la 15 Octomvrie 1922.

Unirea Bucovinei cu România, 15 Noemvrie 1918.

Unirea Transilvaniei cu România, 18 Noemvrie (1 Decemvrie) 1918.

Notă. Printr'o ordonanță ministerială, toate aniversările unirei provinciilor alipite se serbează într'o singură zi, în 10 Mai.

Sărbătorile familiei regale.

Onomastica A. S. R. Princip. Elisabeta, 24 Aprilie.

Onomastica AA. LL. RR. Principesele Elena și Ileana, 21 Maiu.

Onomastica M. S. Reginei Maria și a A. S. R. Principesei Mărioara, 22 Iulie.

Onomastica A. S. R. Principelui Nicolae, 6 Decembrie.

Nașterea A. S. R. Principesei Moștenitoare Elena, 20 Aprilie 1896, la Atena (Grecia).

Nașterea A. S. R. Principelui Nicolae, 5 August 1903, la Castelul Peleşor.

Nașterea M. S. Regelui Ferdinand I. al României, 11 August 1865, la Sigmaringen.

Nașterea A. S. R. Principesei Elisabeta, 29 Septembrie 1894, la Castelul Peleş.

Nașterea A. S. R. Principelui Moștenitor Carol, 3 Octombrie 1893, la Castelul Peleş.

Incoronarea MM. LL. Regele Ferdinand I și Regina Maria, la 15 Octombrie 1922.

Nașterea M. S. Reginei Maria, 16 Octombrie 1875, la Eastirell-Parck, Engllitera.

Nașterea A. S. R. Principelui Mihai, 25 (12) Octombrie 1921, la Castelul Foișor.

Nașterea A. S. R. Principesei Ileana, 23 Decembrie 1908, la Palatul Cotroceni.

Nașterea A. S. R. Principesei Maria, 27 Decembrie 1899, la Gotha.

Căsătoria MM. LL. Regelui Ferdinand I. și Regina Maria a României, 28 Decembrie 1892, la Sigmaringen.

Aniversări necrologice.

Moartea M. S. Reginei Elisabeta, 18 Febr. 1916.

Moartea M. S. Regelui Carol I., 25 Sept. 1914.

Moartea A. S. R. Principelui Mircea, 29 Oct. 1916.

Posturile în biserica ortodoxă-română.

1. Zilele de Mercuri și Vineri preste an. — 2. Ajunul Botezului 5 Ianuarie. — 3. Postul Paștilor 7 Februarie până 3 Aprilie. — 4. Postul lui Sânt-Petru 31 Maiu până 28 Iunie. — 5. Postul Sântă-Măriei 1—14 August. — 6. Tăierea capului S. Ioan 29 August. — 7. Ziua Crucii 14 Septemvrie. — 8 Postul Crăciunului 15 Noemvrie până 24 Decemvrie.

Date cronologice pe anul 1925/1926.

Litera Păscăliei (dela 1 Sept. 1924 până la 31 Aug. 1925)	14
Crugul Soarelui	14
Crugul Lunei	5
Mâna Anului	2
Temelia Lunei	16

Măsurile folosite în România mărită.

Măsuri de lungime. Pânza, stofa se măsoară cu *metru*, care are 10 decimetri. Drumurile se măsoară cu *Kilometru*, adică 1000 metri, însemnați pe șosele cu câte o piatră, mai înaltă, văruiță și cu numărul pe ele.

Suprafața ogoarelor se măsoară cu *Hectarul*, care cuprinde 100 ari sau 10,000 metri pătrați.

Volum (Cuprins). Pietrișul de pe șosele se măsoară cu *metru cub* (mc sau m³), o ladă care are câte 1 m. înălțime, 1 m. lățime și 1 m. adâncime. Apa, vinul ș. a. corpuri care curg (lichide) se măsoară cu *litru* sau cu *decalitru* = 10 litruri.

Grânele se măsoară cu *decalitru* = 10 litruri, cu *dublu decalitru* = 20 litruri sau cu *Hectolitru* (100 litruri).

Greutăți mici se cântăresc cu *Kilogramul* = 1000 de grame. Greutăți mai mari se socotesc cu *maja cântarului* = 100 kgr., cu *tona* = 1000 kgr.

Vagonul plin cuprinde în el o greutate de 10 tone = 10,000 kgr.

Prețurile lucrurilor se fac cu bani. Înainte de războiu erau bani de aur, argint ori nichel. Acum sunt numai *hârtii* sau *bancnote* de 1000, 500, 100, 20, 5, 2 și 1 leu și altele mărunte de 50, 25 și 10 bani. Mai nou sunt bani de aluminiu de 50 și 25 bani.

Măsurile vechi folosite încă între săteni.

Lungime:

Cot moldoven. = 0 m. 64
 „ muntenesc = 0 m. 66
 Stânjien mold. = 2 m. 23
 „ munt. = 1 m. 96
 Prăjina = 3 stânjieni
 Poșta = 10,000 stânjieni
 Vârsta = 1066 m.
 Stânjienul = 2 m. 13
 Arșinul = 0 m. 71

Suprafeți:

Pogonul = cam $\frac{1}{2}$ de Hectar
 Falcea mold. = 1 Hectar 43
 Jugărul = 1600 stânjieni p.

Volum:

Oca = 1 l. 79 mold.
 „ = 1 l. 69 munt.
 Dimerlia = 12 oca

Banița mică = 20 oca
 Banița mare = 40 oca
 Mierța = 10 dim. = 2 Hl. 15
 Chila mold. = 2 merțe
 „ munt. = 10 baniți mari

P. licide:

Vadra mold. = 12 l. 8
 „ munt. = 15 l.
 Oca mold. = 1 l. 28
 „ munt. = 1 l. 52
 Litra = 0 l. 32 (0 l. 38)

Greutăți:

Oca mold. = 4 litre = 400 dramuri = 1 Kgr. 291
 Oca munt. = 1 Kgr. 271
 Fondul = 400 grame = aproape $\frac{1}{2}$ de Kgr.

Ora 12 în București

In: Alexandria 12·15
 Amsterdam 10·16
 Atena 11·50
 Berlin 11·16
 Berna 11·16
 Bruxelles 10·16
 Budapesta 11·16
 Calcutta 16·19
 Chicago 4·25

In: Copenhaga 11·16
 Geneva 11·16
 Londra 10·16
 New-York 5·16
 Paris 10·25
 Peking 10·01
 Roma 11·16
 Viena 11·16
 Varșovia 11·40

Adresele Ministerelor și autorităților din București.

Palatul Regal, Calea Victoriei; *Ministere: de interne*, Str. Academiei 34; *de externe*, Șos. Bonaparte 1 (Palatul Sturdza); *de finanțe*, Calea Victoriei 123; *de războiu*, Piața Valter Mărăcineanu; *de lucrări publice*, B-dul Elisabeta; *de comunicații*, B-dul Elisabeta; *de comerț și industrie*, Calea Victoriei 157; *de justiție*, Str. Bursei 2; *de domenii*, B-dul Carol; *al cultelor și artelor*, Str. Gen. Berthelot 26; *de instrucțiuni publice*, Str. Spiru Haret 8; *al muncii și al ocrotirilor sociale*, Stradela Alex. Lahovari; *al domeniilor și agriculturii*, B-dul Carol 2. — Direcțiunea Generală C. F. R., Calea Victoriei (Biserica Albă). Direcțiunea Generală P. T. T., Calea Victoriei (Palatul Poștelor). Direcțiunea Generală a Serviciului Sanitar, B-dul Carol 68. Direcțiunea Generală a Inchișorilor, Str. Bursei 2. Direcțiunea Generală a S. M. R. la Minist. Comun, B-dul Elisabeta. Palatul de Justiție, Calea Rahovei 4. Direcțiunea Serv. Com. C. F. R., Str. Gen. Berthelot. Primăria Capitalei, Str. Sf. Vineri. Prefectura Poliției, Calea Victoriei. Prefectura Jud. Ilfov, Str. Ilfov, (în dosul Casei de dep.). Casa de Depuneri, Calea Victoriei 13. Camera Deputaților, Dealul Mitropoliei. Senatul, Piața Universității. Siguranța Gen. a Statului, Bulevardul Pake 94 Casa pensiilor, Minist. de Finanțe. Casa școalelor, Str. General Berthelot 26. Casa Bisericilor, Str. General Berthelot 26. Direcțiunea gen. a teatrelor, Teatrul Național. Regia Monop. Statului Șoseaua Giulești colț Bulev. Regiei. Curtea de Casație, Palatul de Justiție. Monitorul Oficial, Bulevardul Elisabeta. Biroul Controlul Străinilor, Str. Matei Basarab 3.

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Vineri Sâmb.	1 Tăer. îm., S.Vas. 2 P. Silvestru	Anul nou Macariu	
Dum. mănăstrea Botezului, Ev. d. Marcu, c. 1, v. 1, gl. 5, st. 8			
Dum. Luni	3 Pr. Malachia 4 Sob. SS. 70 Ap.	Genoveva Titu	
Marti Merc.	5 Teopemt, Teona 6 (+) Botezul Dnului	Telesfor (+) Epifania	
Joi Vineri	7 † Sob.S.Ioan B. 8 C. George	Valentin Severin	
Sâmb.	9 M. Polieuct	Iulian	
Dum. după Botez. ev. dela Matelu, c. 4, st. 12, gl. 6, v. 9.			
Dum. Luni	10 P. Grigorie 11 C. Teodosie	Paul Higin	
Marti Merc.	12 M. Tațiana 13 M. Ermil	Ernest Ilie	
Joi Vineri	14 Păr. din Sinai ☉ 15 C. Pavel Teb.	Felix Maur.	
Sâmb.	16 Lanț.Ap.Petru	Marcelin	
Dumin. XV dela Luca a lui Zacheu, Ev. dela Luca c. 19, v. 1.			
Dum. Luni	17 † C. Antonie 18 P. At. și Chiril	Antonie Prisca	
Marti Merc.	19 C. Macarie 20 † C. Eutimie ☉	Canutus Fab., Seb.	
Joi Vineri	21 C. Maxim 22 Ap. Timoteiu	Agnes Vicenție	
Sâmb.	23 M. Clement	Log. Mar.	
Duminica vameșului și Fariseului, Ev. dela Luca c. 18, v. 10			
Dum. Luni	24 C. Xenia 25 † P. Grig. Teol.	Timoteiu Pavel	
Marti Merc.	26 C. Xenofont 27 † Ioan Hrisost.	Policarp Ioan Chr.	
Joi Vineri	28 P. Efrem Sirul ☉ 29 M. Ignatie	Carol Francisc	
Sâmb.	30 (+) SS. V. Gr. Ioan	Martina	
Duminica Fioțului răătăcit, Ev. dela Luca, c. 15, st. 11, gl. 1 v. 1.			
Dum.	31 Chir și Ioan	Petru Nol.	

Vărsătorul de apă.

ianuarie — dela zeul Romanilor *Ianus*, zeul casei romane. Prima zi a anului eră consacrată acestui zeu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

	Răsare	Apune
1	8 06	16 56
11	8 00	17 09
21	7 49	17 26

Luna

Fazele:

	Primul sfert . . . ☾	7 ora	7 22
	Lună nouă . . . ☾	14 „	7 35
	Ultimul sfert . . . ☾	20 „	23 31
	Lună plină . . . ☽	28 „	22 35

Sfaturi economice. Nu uită să alegi semințe bune pentru sămănat. Curăță fructele stricate, iar vitele să le îngrijești cât de bine. De acum înainte începe iarna grea; așterne-le bine și le hrănește bine, nu numai cu fân ci le dă și sare cât de des. Bate parii la vie și trage vinul. De bucate nu uită ca să le întorci. Cară gunoiul, gunoiește sămănăturile de trifoi și lucernă.

Nimeni să nu fie pedepsit altfel decât în virtutea legii.

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Luni	1 M. Trifon	Ignat.	
Marți	2 (†) Int. Domnului	(†) Int. Chr.	
Merc.	3 Drept. Simeon	Blasiu	
Joi	4 P. Isidor	Veronica	
Vineri	5 M. Agatia	Agata	
Sâmb.	6 P. Vucol ep. ☾	Dorotea	

Dumineca lăsatului de carne, Ev. Mateiu, cap 25, st. 31, gl. 2, v. 2.

Dum.	7 P. Partenie	Romuald
Luni	8 Teodor Strat.	Ioan
Marți	9 M. Nichifor	Apolonia
Merc.	10 M. Haralamp.	Scolastica
Joi	11 M. Vlasie	Desideriu
Vineri	12 P. Meletie ☾	Eulalia
Sâmb.	13 P. Martinian	Inc. post.

Dumineca lăsatului de brânză, ev. dela Mateiu, c 6, st. 14, gl. 3, v. 3.

Dum.	14 P. Axentie	Valentin
Luni	15 Ap. Onisim	Faustin
Marți	16 M. Pamfilie	Iuliana
Merc.	17 M. Teod. Tir. S.M.	Constanța
Joi	18 P. Leon papa	Flavian
Vineri	19 Ap. Archip ☾	Conrad
Sâmb.	20 P. Leon ep.	Eleuteriu

Dumineca 1-a în Păresimi, ev. dela Ioan c. 1, st. 43, gl. 4, v. 4.

Dum.	21 P. Timoteiu	Eleonora
Luni	22 M. din Evgenia	Petru C.
Marți	23 M. Policarp	Romana
Merc.	24 † Afl. c. S. I. B.	Mateiu
Joi	25 P. Tarasie	Valpurga
Vineri	26 P. Porfirie	Alexandr.
Sâmb.	27 P. Procopie ☾	Leandru

D. 2. în Păresimi, ev. Marcu c. 2, st. 1 gl. 5 v. 5

Dum.	28 P. Vasilie	Romanus
-------------	---------------	---------

Peștii.

Origina lui Februarie: dela serbările expiatoare făcute la Romani in luna a doua a anului — Februales.

Soarele

Răsare Apune

1	7 36	17 41
11	7 20	17 56
21	7 04	18 09

UCU Cluj / Central University Library Cluj

Luna

Fazele:

	Primul sfert	. . . ☾	6 ora	0 25
	Lună nouă	. . . ☾	12	„ 18 20
	Ultimul sfert	. . . ☾	19	„ 13 36
	Lună plină	. . . ☽	27	„ 17 51

Sfaturi economice. Nu lăsa oile să bea apă de pe zăpadă fiindcă pierd mielul cele ce vor fătă mai târziu, iar celor cu lapte li se strică laptele. Gândește-te la altoiți și taie mlădițele din partea de miazăzi a pomilor și le pune în nisip umed. Curățește pomii de omide și de crengile mici, și sădește pomi, dacă timpul e frumos. Fă straturi calde pentru răsaduri. Poți așa și mai târziu în ogoarele de toamnă și sămăna. Gunoiește în vie, iar pivnița o curățește și afumă cu picioasă vasele goale. Curăță bine vinurile înflorite.

Secretul unei vieți iungi? Temperanța (înfrânarea în beutura alcoolului), activitatea, ocupațiunile regulate, simplitatea. (Flourens)

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Luni	1 M. Eudochia	Albin.	
Mărți	2 M. Teodot	Simpliciu	
Merc.	3 M. Eutropie	Cunigun.	
Joi	4 C. Gerasim	Casimir	
Vineri	5 M. Conon	Eusebiu	
Sâmb.	6 SS. 42 Martiri	Frideric	

D. 3 în Păresimi ev. Marcu, c. 8, st. 34, gl. 6, v. 6.

Dum.	7 M. d. Cherson ☾	Toma Aq.
Luni	8 P. Teofilact	Ioan
Mărți	9 † SS. 40 Martiri	Francisca
Merc.	10 M. Codrat	40 Martiri
Joi	11 P. Sofronie	Heraclie
Vineri	12 C. Teofan	Grigorie
Sâmb.	13 P. Nichifor	Rosina

Dum. 4. în Părisimi, ev. Marcu, c. 9, st. 17, gl. 7, v. 7.

Dum.	14 C. Benedict ☉	Matilda
Luni	15 M. Agap	Longin
Mărți	16 M. Sabin	Heribert
Merc.	17 C. Alexie	Oertrud
Joi	18 P. Ciril	Eduard
Vineri	19 S.M.Hris., Darie	Iosif Log.
Sâmb.	20 PP. u. în Sava	Nichita

Dum. 5. în Păresimi, ev. Marcu, c. 10, st. 33, gl. 8, v. 8.

Dum.	21 C. Iacob ☽	Benedict
Luni	22 M. Vasilie	Octavian
Mărți	23 C. Nicon	Victorin
Merc.	24 C. P. Zaharie	Gavril
Joi	25 † Bunavestire	(†) Bunav.
Vineri	26 Sob.Ar.Gavriil	Emanuil
Sâmb.	27 C. M. Matrona	Rupert

Dum. Floriilor, ev. dela Ioan, c. 12, st. 1.

Dum.	28 † Florile	(†) Florile
Luni	29 Sf. Marcu Ep. ☼	Sf. Eustaț.
Mărți	30 Sâmb. Sf. Acat. I.	Quirinus
Merc.	31 Cuv. Ipatie	Amos

Martie

are 31 zile

Mărțișor**Berbecele.**

Martie, dela zeul Romanilor Mars (la Greci Ares), zeul războiului. In această lună se serbau Hiaries, un fel de carnaval al nostru

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

Răsare Apune

1	6 45	18 23
11	6 26	18 37
21	6 04	18 51

Luna

Fazele:

	Primul sfert . . . ☾	7 ora	12 50
	Lună nouă . . . ☾	14 „	4 20
	Ultimul sfert . . . ☽	21 „	6 12
	Lună plină . . . ☽	29 „	11 00

Sfaturi economice. Nutreț bun vitelor de lucru. Mânzilor de 10—12 zile le poți da ovăs, iar ipele la 3—4 luni le pui la lucru. Ține scroafele cari au fatat, bine, lasă purceii când e vreme frumoasă peafară. Pune cloște că începe vremea bună. Se pot face semănăturile de primăvară și locurile de tritoi și lucernă le grăpează din nou. Curăță șanțurile și răzoarele și gunoiește via. Samănă flori și legume cât de curând dacă te lasă vremea. Curăță coșnișele și dă mâncare albinelor.

Obicinuița este talmaciul cel mai bun al legii.

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Joi	1 Maria egipt.	(†) Jola Paşt.	
Vineri	2 (†) Vinerea Patim.	Francisc	
Sâmb.	3 Păr. Nichita	Cristian	

Dumineca Paştilor.

Dum.	4 (†) Dum. Paştilor	(†) D. Paşt.
Luni	5 (†) L. Paştilor	(†) L. Paşt.
Marţi	6 P. Eutihie	Sixtus
Merc.	7 P. Geor. Ep. Mil.	Herman
Joi	8 Sf. Ap. Irodion	Dionisiu
Vineri	9 C. M. Eupsichie	Maria
Sâmb.	10 S. M. Terentie	Ezechil

D. 2. Tomii, ev. Ioan, c.20, st. 19, gl. 1, v. 1.

Dum.	11 S. M. Antipa	Leo Papa
Luni	12 Cuv. Vasile	Julius
Marţi	13 M. Artimon	Justin
Merc.	14 Ap. Toma	Tiburtiu
Joi	15 Ap. Trofim	Anastasiu
Vineri	16 M. Agapia	Turibius
Sâmb.	17 Cuv. Simeon	Rudolf

Dum. Mir., ev. Marcu, c. 15, st. 43, gl. 2, v. 3.

Dum.	18 C. P. Ioan	Apoloniu
Luni	19 C. P. Ioan Peş.	Crescent.
Marţi	20 C. P. Teodor	Sulpitius
Merc.	21 S. M. Ianuaru	Anselm
Joi	22 P. T. Sicheotul	Sot. şi Ca.
Vineri	23 (†) Muc. George	Adalbert
Sâmb.	24 Cuv. Elisaveta	George

Dum. Slăb., ev. Ioan, c. 5, st. 1, gl. 3, v. 4.

Dum.	25 Ap. Ev. Marcu	Marcu
Luni	26 M. Vasile	Cletus
Marţi	27 M. Simeon	Peregrin
Merc.	28 Ap. Iason	Vitalis
Joi	29 M. din Chizic	Petru
Vineri	30 Ap. Iacob	Catarina

Taurul. -

Aprilie când se începeau jertile în onoarea zeiței Afrodita (Venus). Vine și deia aperiire = a răsări, fiindcă în luna aceasta se deschide lumea.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele			Luna		
	Răsare	Apune	Fazele:		
			Primul sfert . . . ☾	5 ora	21 50
1	5 45	19 05	Lună nouă . . . ☽	12 „	13 56
11	5 27	19 18	Ultimul sfert . . . ☾	20 „	0 23
21	5 10	19 23	Lună plină . . . ☽	28 „	1 17

Sfaturi economice. Incepe vremea umedă și, când ne lasă vremea, să punem cartofi și cucuruz. Mai bine mai din vreme decât mai târziu, mai des dacă vremea este uscată. Tutunul dacă are 5-6 foi se poate răsădi. În grădină se plivesc straturile și se pune fasolea. Pășune pentru oi, mieii grijiți de umezeală. Curăță casa și curtea, bolile acum încep și necurățenia este destul de mare boală. Grijiți de frumsețea casei, pune flori înaintea casei.

In societate individul (omul) are dreptul la libertate, nu la independență (să facă cum îl taie capul).

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Sâmb.	1 Pr. Ieremia	Filip	
Dum. Samar., ev. Ioan, c. 4, st. 5, gl. 4, v. 7.			
Dum.	2 P. Atanasie	Atanasiu	
Luni	3 M. Timoteiu	† Afl. Cr.	
Mărți	4 C. Muc. Pelagia	Florian	
Merc.	5 M. Irina	Pius	
Joi	6 Dreptul Iov	Ioan P.	
Vineri	7 Arăt. Sf. cruci	Stanislau	
Sâmb.	8 † Ap. și Ev. I.	Mihail	
Dum. Orb., ev. Ioan, c. 9, st. 1, gl. 5, v. 8.			
Dum.	9 Pr. Isaia	Gregorie	
Luni	10 Sărb. Națională	S. Gordian	
Mărți	11 S. M. Mochie	Gangolf	
Merc.	12 P. Epif. Ep.	Pancaț	
Joi	13 † In. D-lui Z. Er.	(†) In. Domn.	
Vineri	14 S. M. Izidor	Bonifaciu	
Sâmb.	15 G. P. Pah. c. Mare	Sofia	
Dum. SS. Păr., ev. Ioan, c. 17, st. 1, gl. 6, v. 10			
Dum.	16 C. P. Teodor	Ioan Nep.	
Luni	17 Ap. Andronic	Pascal	
Mărți	18 M. Petru	Venantius	
Merc.	19 M. Patrachie	Celestiu	
Joi	20 M. Talaleu	Sf. Bern.	
Vineri	21 † Const. și Elena	Sf. Felix	
Sâmb.	22 M. Vasilisc	Iulia	
Dumineca Rusaliilor, ev. Ioan, c. 7, st. 37.			
Dum.	23 † Pogor. S. Duh	Dum. Rus.	
Luni	24 Luniă Rusaliilor	Luniă Rus.	
Mărți	25 A 3-a afl. c. I. Bot.	Urban	
Merc.	26 S. Ap. Carp	Filip	
Joi	27 M. Terapont	Ioan P.	
Vineri	28 Cuv. P. Nichita	Wilhelm	
Sâmb.	29 C. M. Teodosia	Maximin.	
D. 1. d. Rus. a t. SS., Mat. c. 10, st. 32, gl. 8, v. 1.			
Dum.	30 P. M. Isachie	Ferdinand	
Luni	31 Ap. Ermie	Petronila	

Gemenii.

Maiu, dela Maja, mama zeului Mercur, eră dedicată ei. Eră și luna celor bătrâni *Majores*.

Soarele

Răsare Apune

1	4 55	19 44
11	4 43	19 56
21	4 34	20 08

L u n a

Fazele:

	Primul sfert	5 ora	4 13
Lună nouă . . .	☾	11	23 55
Ultimul sfert . . .	☽	19	18 48
Lună plină . . .	☼	27	12 49

Sfaturi economice. Sămânatul s'a făcut, numai cânepa a mai rămas și e bine să ne grăbim cu ea. Holdele se curăță de scai, fânatele de mușuroaie, se culeg pietrele și se scot mizurinele. Se vor răsădi zarzavaturile, crastaveții și să nu contenim cu udatul, dacă e uscat. Nu luă copilul dela școală pentru al trimitte cu vitele la pășunat. Folos nu vei avea. Roiurile încep și pregătește coșnițele. Curăță pomii de viermi, mai ales de păduchii roșii, pe cari cu pământ galbin și petrol îi poți risipi. Cărăbușii dimineața sunt amorțiți și scuturând pomii, cad și se pot culege. Hrană pentru găini. Vița se stropește cu platră vânăta în contra peronosporei.

Spune adevărul rizând — chiar crud, o să fie suportabil (o să-l poată înghiți oamenii).

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Marți	1 M. Iustin	Invenț.	
Merc.	2 S. P. Nichifor	Erasmus	
Joi	3 S. M. Lucia ☾	Iola verde	
Vineri	4 S. P. Mitrofan	Quirinus	
Sâmb.	5 M. Doroteiu	Bonifaciu	
Dum. 2. d. Rus., ev. Mat., c. 4, st. 18, gl. 1, v. 2.			
Dum.	6 C. Visar. și Il.	Norbert	
Luni	7 Muc. Teodot.	Lucreția	
Marți	8 Muc. T. Strat.	Medardus	
Merc.	9 C. P. Chiril	Primus	
Joi	10 M. Timotei ☉	Margareta	
Vineri	11 Ap. Bart. Varn.	Barnaba	
Sâmb.	12 P. Onufrie	Ioan F.	
Dum. 3. d. Rus., ev. Mat., c. 6, st. 22, gl. 2, v. 3.			
Dum.	13 M. Achilina	Antonie	
Luni	14 Pr. Eliseu	Ioan Nov.	
Marți	15 Pr. Amos	Vitus	
Merc.	16 P. Tihon	Beno	
Joi	17 M. Manuil	Adolf	
Vineri	18 M. Leontie ☿	Gervasiu	
Sâmb.	19 A. Iuda, fr. Dlui	Iuliana	
Dum. 4. d. Rus., ev. Mat., c. 8, st. 5, gl. 3, v. 4.			
Dum.	20 M. Metodi	Silveriu	
Luni	21 M. Iulian	Alois	
Marți	22 M. Eusebiu	Paulin	
Merc.	23 M. Agripina	Edeltrud	
Joi	24 † Nașt. S. Ioan Bot.	Ioan Bot.	
Vineri	25 M. Fevronia ☽	Prosper	
Sâmb.	26 C. David	Virgiliu	
Dum. 5. d. Rus., ev. Mat., c. 8, st. 28, gl. 4, v. 5.			
Dum.	27 P. Samson	Ladislau	
Luni	28 Chir. și Ioan	Leo II.	
Marți	29 † SS. A. Petru, Pav.	(†) Pet. Pav.	
Merc.	30 Sinod. SS. Ap.	Donat.	

Iunie

are 30 zile

Cireșar:

Racnl.

unie în onoarea zeiței Iuno, femeia lui Iupiter. Luna dedicată celor tineri *Iuniores*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

	Răsare	Apune
1	4 29	20 17
11	4 28	20 20
21	4 31	20 22

L u n a

Fazele:

Primul sfert . . . ☾	3 ora	8 09
Lună nouă . . . ☽	10	„ 11 08
Ultimul sfert . . . ☾	18	„ 12 14
Lună plină . . . ☽	25	„ 22 13

Sfaturi economice. Cucuruzul se sapă și întâia oară și a doua oară. Nu lăsa prea dese firele, rărește bine și cosește fânțele. Sapă cartofii, adună frunze și le usucă, țin mai mult ca fânul. Ajută roiturile slabe, dă-le miere ori apă dulce. În vie umblă des, o stropește. Valorizează cireșele și vișinele.

Dă cinstea cuvenită legii — oricât de aspră ți s'ar părea ea.

Iulie

are 31 zile

Cuptor

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Joi	1 Cosma și Dam.	Teodor	
Vineri	2 Veștm. Mariei ☾	Cerc. Mar.	
Sâmb.	3 M. Iacint	Heliodor	
Dum. 6. d. Rus., ev. Mat., c. 9, st. 1, gl. 5, v. 6.			
Dum.	4 P. Andreiu	Udalric	
Luni	5 P. Atanasie	Cir., Meth.	
Marți	6 P. Sisoe	Isaia	
Merc.	7 P. Toma	Vilibald	
Joi	8 M. Procopie	Cilian	
Vineri	9 M. Pancrație	Anatalia	
Sâmb.	10 45 Mart. d. N. ☾	Amalia	
Dum. 7. d. Rus., ev. Mat., c. 9, st. 27, gl. 6, v. 7.			
Dum.	11 M. Eufemia	Pius	
Luni	12 M. Pr. și Ilarie	Enric	
Marți	13 † Arh. Gavril	Margareta	
Merc.	14 Ap. Achila	Bonavent.	
Joi	15 M. Chiril și Iud.	Ap. Toma	
Vineri	16 M. Atinogen	Maria d.B.	
Sâmb.	17 M. Marina	Alexe	
D. 8. d. Rus., ev. Mat., c. 5, st. 14, gl. 7, v. 8.			
Dum.	18 M. Iac. Emilian ☾	Frideric	
Luni	19 C. Macrina	Aurelia	
Marți	20 (+) S. Pror. Ilie	Ilie Pr.	
Merc.	21 C. Sim. și Ioan	Praxedis	
Joi	22 Maria Magdal.	Mar. Mag.	
Vineri	23 M. Foca	Apolinar	
Sâmb.	24 M. Cristina	Cristina	
D. 9. d. Rus., ev. Mat., c. 14, st. 22, gl. 8, v. 9.			
Dum.	25 † Ad. S. Anei ☾	Iacob A.	
Luni	26 M. Ermolae	Ana	
Marți	27 † M. Pantel.	Pantelim.	
Merc.	28 Ap. Prohor	Victor	
Joi	29 M. Calinic	Marta	
Vineri	30 Ap. Sila și Silv.	Avdon	
Sâmb.	31 D. Eudochim	Ig. Loiola	

Iulie

are 31 zile

Cuptor**Leul.**

Luna *Quintiles* a fost numită după Iulius Caesar, Iulie, ei fiind reformatorul calendarului. Calendarul Iulian este făcut de astronomul Sosigens.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

	Răsare	Apune
1	4 39	20 17
11	4 50	20 08
21	5 02	19 55

Luna

Fazele:

	Primul sfert . . . ☾	2 ora	14 02
	Lună nouă . . . ☽	10 "	0 06
	Ultimul sfert . . . ☾	18 "	3 55
	Lună plină . . . ☽	25 "	6 13
	Primul sfert . . . ☾	31 "	20 25

Sfaturi economice. Încep căldurile mari și lucrul cel mult. Seceră numai dacă e copt bine grâul iar ovăsul tăiat îl lasă la vatră să se usuce paiele. Grâul treerat îl întoarce. Alege trifoiul și lucerna de sământă. Plivește legumele, udatul nu-l uită. Porcii îi închide, acum vin boalele pentru ei, deasemenea și hoarele. Stropește vița și o plivește. Sprijinește pomii încărcăți. Bea apă răcorită și nu multă. Grijiiți să nu mânânce copii poame crude, mai ales prune. Nu vinde bucatele. holdele le asigură.

Spune binele cu plăcere, ascunde răul cu grije și nu te gândești la el decât cu durere. (Fenelon)

August are 31 zile

Măsălar

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
D. 10. d. Rus., ev. Mat., c. 17, st. 14, gl. 1, v. 10.			
Dum.	1 †Sc. și S. Mac.	Petru	
Luni	2 Pr. M. Stefan	Porțunc.	
Marți	3 C. P. Ioanichie	Stefan	
Merc.	4 SS. 7 tin. d. E.	Dominic	
Joi	5 M. Eusignie	Maria	
Vineri	6 (+) Sch. la față	(+) Sc. la față	
Sâmb.	7 M. Domeție	Caietan	
D. 11. d. Rus., ev. Mat., c. 18, st. 23, gl. 2, v. 11.			
Dum.	8 M. Emilian ☉	Chiriac	
Luni	9 Ap. Matia	Roman	
Marți	10 M. Laurențiu	Laurențiu	
Merc.	11 M. Euplu	Susana	
Joi	12 M. Fotie și An.	Clara	
Vineri	13 C. Maxim	Casian	
Sâmb.	14 Pr. Mihea	Eusebie	
Dum. 12. d. R., ev. Mat., c. 19, st. 16, gl. 3, v. 1			
Sâmb.	15 (+) Ad. Născ. de D-z.	(+) Ad. Mar.	
Luni	16 M. Diomid ☽	Rocus	
Marți	17 M. Miron	Bertram	
Merc.	18 M. Flor. și Laur	Elena	
Joi	19 M. A. Strat.	Ludovic	
Vineri	20 Pr. Samuil	S. Stefan	
Sâmb.	21 Ap. Tadeu	Ioana	
D. 13. d. Rus., ev. Mat., c. 21, st. 33, gl. 4, v. 2			
Dum.	22 M. Agatonic	Timoteiu	
Luni	23 M. Lup și Ir. ☉	Filip	
Marți	24 M. Eutichie	Bartolom.	
Merc.	25 Ap. Vartol. și Tit	Ludovic	
Joi	26 M. Adrian	Zefirin	
Vineri	27 C. Pimen	Iosif	
Sâmb.	28 C. Moise Arap	Augustin	
D. 14. In. S. Cr., ev. Mat., c. 22, st. 1 gl. 5, v. 3			
Dum.	29 (+) T. cap. S. Ioan	T. c. Ioan	
Luni	30 Alex. I., Pav. ☾	Rosa	
Marți	31 Brăul Preac.	Raimund	

August

are 31 zile

Măsălar**Fecloara.**Luna a șasea *Sextilis* a fost numită în onoarea lui Octavianus Augustus.**Soarele**

Răsare Apune

1	5 14	19 42
11	5 27	19 25
21	5 42	19 04

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Luna

Fazele:

Lună nouă . . . ☉	8 ora	14 33
Ultimul sfert . . . ☾	16 "	17 99
Lună plină . . . ☽	23 "	13 48
Primul sfert . . . ☌	30 "	5

Sfaturi economice. Culege fasolea, cânepa, te pregătește de anul care vine. Ară din vreme ogoarele după ce le-ai gunoit. Nu lăsa gunoiu în curte, scoate-l din vreme. Grădina bogată vine culeasă. Prunele le adună coapte, fă magiun și-l valorizează. Din merele cari cad dacă sunt coapte poți să faci vin de mere. Uscă frunze de țelină și pătrânjel. Urdinișul îl strâmtează, vremea rece începe. Vița începe a se îndulci, piersicele sunt coapte și de valoare. Gândeți-vă la copii de școală și nu uita că cereri de înscriere la cele mai multe școli se primesc numai până în 15 August.

Trebuie să ții la o hotărîre luată, fiindcă este bună și nu fiindcă ai luat-o. (La Rochefoucauld)

Septembrie are 30 zile

Răpciune

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Merc.	1 C. Simeon Stâlp.	Egidiu	
Joi	2 M. Mamant	Stefan	
Vineri	3 M. Antim	Serafina	
Sâmb.	4 M. Mois. și Vav.	Rosalia	

D. 15. d. Rus. ev. d. Mat. c. 22, st. 35, gl. 6, v. 4.

Dum.	5 Pr. Zaharia	Laurenț
Luni	6 Min. Arh. Mih.	Magnus
Marți	7 M. Sozont	Regina
Merc.	8 † Nașt. Născ. Dz.	(†) N. Mar.
Joi	9 † Ioachim și Ana	Gorgine
Vineri	10 M. Minodora	Nic. Tol.
Sâmb.	11 C. Teodora	Protus

Dum. 16. d. Rus., ev. dela Luca, c. 3, st. 13, gl. 7, v. 10.

Dum.	12 M. Antonom	Macedon.
Luni	13 M. Corn. Sut.	Matern
Marți	14 (†) Înălț. S. Cruce	† În. S. Cr.
Merc.	15 † M. Nichita	Nicodem
Joi	16 M. Eufemia	Ludmila
Vineri	17 M. Sofia	Hildegard
Sâmb.	18 C. Eumenie	Toma Ap.

D. 17. după Rus., ev. 1 d. Marcu, c. 8, st. 34, gl. 8, v. 6.

Dum.	19 M. Trofim	Ianuarie
Luni	20 M. Eustatie	Eustatie
Marți	21 Ap. Codrat	Mateiu
Merc.	22 M. Foca	Mauriciu
Joi	23 † Z. S. Ioan B.	Tecla
Vineri	24 M. Tecla	Rupert
Sâmb.	25 C. Eufrosina	Cleophas

Dum. 18-a d. Rusali, ev. 1 Luca, c. 5, st. 1, gl. 1, v. 7.

Dum.	26 † Ad. S. Ap. Ioan.	Ciprian
Luni	27 M. Calistrat	Cosma
Marți	28 P. Hariton	Venceslav
Merc.	29 P. Chiriac	Mihail
Joi	30 M. Grigorie	Ieronim

Septembrie are 30 zile Răpciune

Compana.

Luna a șaptea la Romani. Lună dedicată zeului *Vulcanus*. Este și luna zeului *Bachus*. Este explicabil, fiind și luna veseliei vinului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

Luna

Fazele:

	Răsare	Apune
1	5 54	18 44
11	6 07	18 25
21	6 20	18 05

Lună nouă . . . ☾	7 ora	6 45
Ultimul sfert . . . ☾	15 "	5 27
Lună plină . . . ☀	21 "	21 19
Primul sfert . . . ☀	28 "	18 48

Sfaturi economice. Hambarele se umplu și cu cucuruz. Bostanii se culeg și se face imediat după tăierea tuleilor arătura pentru grâu. Se scot cartofii, dar numai pe vreme uscată. Adună semințe dela zarzavaturi, scoate-le și le așează în nisip. Perele iernatice le culege și le pune pe polițe în pivniță să se înmoaie. Păstrează fructele, mai târziu au preț bun. Pregătește butoaiele pentru vin și poți lua mierea dela albine.

Dintre cele două rele, alege pe cei mai puțin rău.

Octombrie are 31 zile Brumărel

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Vineri	1 Ap. Anania	Rem.	
Sâmb.	2 M. Ciprian	Eleuteriu	
Dum. 19. d. Rus., ev. 2 dela Luca, c. 6, st. 31, gl. 2, v. 8.			
Dum.	3 M. Dion. Ar.	Candid	
Luni	4 M. Ieroteiu	Francisc	
Mărți	5 M. Haritina	Placid	
Merc.	6 † Ap. Toma ☉	Bruno	
Joi	7 M. Serg. Vach.	Iustina	
Vineri	8 C. Pelagia	Brigita	
Sâmb.	9 † Ap. Iac. I. Alf.	Dionisie	
Dum. 20. d. Rus., ev. 3 dela Luca, c. 7, st. 11, gl. 3, v. 9.			
Dum.	10 M. Eulampiu	Francisc	
Luni	11 Ap. Filip	Nicasiu	
Mărți	12 M. Pr. Tarah	Maximil.	
Merc.	13 M. Carp. și P.	Coloman	
Joi	14 (†) C. Parasch. ☽	Calist	
Vineri	15 M. Lucian	Teresia	
Sâmb.	16 M. Longin sut.	Oal	
Dum. 21 d. Rus., ev. 4 dela Luca, c. 8, st. 5, gl. 4, v. 10.			
Dum.	17 Pr. Osie	Hedwig	
Luni	18 Ap. și Ev. Luca	Luca	
Mărți	19 Pr. Ioil	Petru d.A.	
Merc.	20 M. Artemie	Felician	
Joi	21 C. P. Ilarion ☽	Ursula	
Vineri	22 P. Averchie	Cordula	
Sâmb.	23 Ap. Iacob fr. Dlui	Ioan C.	
Dum. 22. d. Rus., ev. 6 dela Luca, c. 8, st. 26, gl. 5, v. 11.			
Dum.	24 M. Areta	Rafail	
Luni	25 M. Marcian	Hrisant	
Mărți	26 (†) Muc. Dimitrie	Amand	
Merc.	27 M. Nestor	Frument	
Joi	28 M. Terenție ☾	Simeon	
Vineri	29 M. Anastasia	Narcis	
Sâmb.	30 M. Zenovie	Claudie	
Dum. 23. d. Rus., ev. 5 dela Luca, c. 16, st. 19, gl. 6, v. 1			
Dum.	31 A. Stahie și soții	Wolfgang	

Octomvrie

are 31 zile

Brumărel**Scorpia.**

Luna a opta (octo) și este dedicată zeului Marte, zeului războiului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

	Răsare	Apune
1	6 34	17 45
11	6 49	17 26
21	7 04	17 08

Luna

Fazele:

	Lună nouă . . . ☉	6 ora	23 13
	Ultimul sfert . . . ☾	14 "	15 28
	Lună plină . . . ☽	21 "	8 15
	Primul sfert . . . ☾	28 "	11 57

Sfaturi economice. După ziua Crucii se începe gândul sămănăturilor de toamnă. Vitele acum se pun pe iesle, fă-ți soțoteala cu nutrețul. Aduți la cale grajdurile și nu risipi cu hrana. Stupii se retrag pentru iarnă. Nucile se usucă bine și le spală bine, au valoare mai mare.

Serile lungi, fusul se întoarce și cărturarul din casă cetește și altora câte ceva bun.

Vrei să îndrepti ceva? Dă-ți osteneala să o faci surizând.

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Luni	1 Cosma, Dam.	(†) Toți Sf.	
Marți	2 M. Achindin	Pom.Rep.	
Merc.	3 M. Aceptsima	Hubert	
Joi	4 C. Ioanichie	Carol	
Vineri	5 M. Galacteon ☉	Emeric	
Sâmb.	6 P. Pavel	Leonhard	

Dum. 24. d. Rus., ev. 7 dela Luca, c. 8, st. 41, gl. 7, v. 2.

Dum.	7 SS. 33 M. d. Mel.	Engelbert
Luni	8 † Arh. Mih. și Gavr.	Gottfried
Marți	9 M. Onisifor	Teodor
Merc.	10 Ap. Erast și soț.	Andreiu
Joi	11 Victor, Mina	Martin
Vineri	12 S. Ioan milost.	Cunibert
Sâmb.	13 † I. O. de aur ☽	Stanislau

Dum. 25. d. Rus., ev. 8 dela Luca, c. 10 st. 25, gl. 8, v. 3.

Dum.	14 † Ap. Filip	Venerand
Luni	15 M. Ourie	Leopolduj
Marți	16 † A.E. Mateiu	Otmar
Merc.	17 P. Grigorie	Grigorie
Joi	18 M. Platon	Odo Ab.
Vineri	19 Pr. Avdie ☉	Elisaveta
Sâmb.	20 † C. Grig. P. Pr.	Felice

Dum. 26 după Rus., ev. 9 dela Luca, c. 12, st. 16, gl. 1, v. 4.

Dum.	21 (†) Ințr. în biserică	Intr. Născ.
Luni	22 Ap. Filimon	Cecilia
Marți	23 P. Amfilohie	Clement
Merc.	24 P. Clement	Ioan
Joi	25 † M. Ecaterina	Catarina
Vineri	26 C. Alipie	Conrad
Sâmb.	27 Iacob Persul ☾	Virgil

Dum. 27. d. Rusali, ev. 13 dela Luca, c. 18, st. 18, gl. 2, v. 5.

Dum.	28 M. Stef. c. nou	Sosten
Luni	29 M. Paramon	Saturnin
Marți	30 (†) Ap. Andreiu	Andreiu A.

Noemvrie

are 30 zile

Brumar

Săgetătorul.

Luna a noua și este dedicată zeiței Diana. Este luna a noua în calendarul lui Romulus, în care anul avea numai 10 luni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

Răsare Apune

1	7 18	16 55
11	7 33	16 45
21	7 45	16 37

L u n a

Fazele:

Lună nouă . . .		5 ora	15 34
Ultimul sfert . . .		13 "	0 02
Lună plină . . .		19 "	17 21
Primul sfert . . .		27 "	8 15

Sfaturi economice. Se scoate gunoiul, se sădesc pomi, se sapă răzoarele și pomii îi îngrijește. Pune spini în jurul lor, să nu-i roadă iepurii. Se strânge varza și se pune pe iarnă. Vița se îngroapă. Se repară uneltele de casă și se aduce în ordine casa și grădina.

Dacă vrei să poruncești mâne, ascultă astăzi.

Decembrie are 31 zile

Indreaga

Zilele	Numele sf. bis. ort.	apusene	Insemnări
Merc.	1 Pr. Naum	Eligiu	
Joi	2 Pr. Avacum	Bibiana	
Vineri	3 Pr. Sofronie	Fr. Xaver	
Sâmb.	4 † M. Varvara	Varvara	

Dum. 28. d. Rusalii, ev. 10 dela Luca, c. 18, st. 35, gl. 3, v. 6.

Dum.	5 C. Sava. sfințit ☉	Sava
Luni	6 (†) Păr. Nicolae	(†) Nicolau
Mărți	7 P. Ambrosie	Ambrosie
Merc.	8 C. Patapie	(†) Z. Născ.
Joi	9 † Zem. Sf. Ana	Leocadia
Vineri	10 M. Mina, Erm.	Iudita
Sâmb.	11 C. Daniil stâlp.	Damaschin

Dum. 29 d. Rus., SS. str., ev. 11 Luca, c. 14, st. 16, g. 4, v. 7

Dum.	12 † P. Spiridon ☽	Maxentie
Luni	13 † M. Eustr., soții	Lucia
Mărți	14 M. Tirs și soții	Spiridon
Merc.	15 M. Eleuterie	Celian
Joi	16 Pr. Ageu	Adelaida
Vineri	17 Pr. Daniil	Lazar
Sâmb.	18 M. Sebastian	Grațian

Dum. 30. In. Nașt. D-lui, ev. Matelu, cap. 1, st. 1, gl. 5, v. 8

Dum.	19 M. Bonifaciu ☽	Nemesie.
Luni	20 M. Ignatie	Liberat
Mărți	21 M. Iuliana	Toma A.
Merc.	22 M. Anastasia	Dimitrie
Joi	23 SS. 10 M. d. C.	Victoria
Vineri	24 M. Eugenia	Adam, Eva
Sâmb.	25 † Nașt. D. IIs. Chr.	(†) Nașt. Ch.

Dum. 31 d. Nașt. D-lui, Ev. Matelu, c. 2, st. 13, gl. 6, v. 9.

Dum.	26 † Sob. Prec. Năso.	(†) M. Stefan
Luni	27 † Ap., Arh. Stefan	Ioan Ev.
Mărți	28 SS. 20 mii Mart.	Pruncii u.
Merc.	29 Pr. uciși de I.	Toma ep.
Joi	30 M. Anisia	David
Vineri	31 C. Melania	Silvestru

Decembrie

are 31 zile
Capricornul.

Indrea

Luna a zecea. A devenit a 12-a lună după reforma lui Numa Pompilius
Dela 1564 este luna ultimă a anului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

Răsare Apune

1	7 57	16 35
11	8 05	16 37
21	8 08	16 45

Luna

Fazele:

Lună nouă . . . ☉	5 ora 15 34
Ultimul sfert . . . ☾	13 " 0 02
Lună plină . . . ☀	19 " 17 21
Primul sfert . . . ☌	27 " 8 15

Sfaturi economice. Se aduc lemne la casă, iarna se pune. Se mai duce gunoiul. Vitele trebuiesc bine îngrijite, altcum slăbesc și nu pot răsbi la primăvară. Dă-le țărâte cât de des și dela viței să nu tragi laptele.

In casă aerisește des și cu războiul nu contenii. Te gândește la anul care vine și fă-ți planurile pentru viitor.

*Dacă e flămând cel ce te urește, dă-i de mâncare;
dacă îi este sete, dă-i să bea.*

Extras din tariful poștal român

Conform dispozițiilor în vigoare și a Convențiunii poștale internaționale dela Stockholm, se aduce la cunoștința generală că taxele poștale; pentru interiorul țării și pentru străinătate, se fixează dela 1 Oct. 1925, după cum urmează:

1. O scrisoare simplă până la 20 grame — — — — — iar de fiecare 20 grame sau fracțiune în plus câte — — — —
2. O carte poștală simplă — — — — —
3. O carte poștală cu răspuns plătit — — — — —
4. Imprimare de orice fel, de fiecare 50 grame câte — — — — —
5. Cărți didactice și literare, cataloage și imprimare de editură și librărie, jurnale și publicațiuni periodice, cari apar în România și se depun la poșta de editori, autori, librari, administrații sau depozitari de ziare, de fiecare 50 gr. sau fracțiune, câte — — — — —
Toate celelalte publ., se taxează conform aliniat. 4 precedent.
6. Imprimare în relief pentru orbi, de fiecare 1000 gr. câte — — — — —
7. Hârtii de afaceri până la 150 grame — — — — —
Hârtii de afaceri până la 200 grame — — — — —
Hârtii de afaceri până la 250 grame — — — — —

Pentru interiorul României		Pentru: Austria, Cehoslovacia, Italia, Polonia, Ungaria		Pentru toate celelalte țări	
Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
1	—	7	50	10	—
—	50	6	—	6	—
—	50	4	50	6	—
1	—	9	—	12	—
—	25	2	—	2	—
—	05	1	—	1	—
—	25	2	—	2	—
1	—	10	—	10	—
1	50	10	—	10	—
2	—	10	—	10	—

iar de fiecare 50 grame sau fracțiune în plus, încă câte —

8. Probele de mărfuri până la 100 grame — — — — —

Taxa de recomandare peste taxele dela 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 sau 8, după caz — — — — —

Taxa avizului de primire la obiectele recomandate:

a) cerut în momentul depunerii obiectului — — — — —

b) cerut ulterior depunerii obiectului — — — — —

Taxa unei foi de reclamațiune

Taxa unei cărți de identitate

Supra-taxa pentru obiectele adresate poste-restant — — —

Taxa timbrului de asistență socială ce se aplică la scrisorile simple, recomandate, de valoare și cărți poștale destinate în altă localitate decât în cea în care sunt depuse — — — — —

Taxa de plată minimă pentru obiectele nefrancate complet

Supra-taxe pentru recomandate, recuvremente, mandate și mesagerii prezentate la poșta Dum. sau într'o sărbătoare legală

	Pentru interiorul României	Pentru: Austria, Cehoslovacia, Italia, Polonia, Ungaria	Pentru toate celelalte țări
	Lei b.	Lei b.	Lei b.
	— 50	2 —	2 —
	1 —	4 —	4 —
	2 —	10 —	10 —
	3 —	10 —	10 —
	3 —	20 —	20 —
	3 —	40 —	40 —
	— —	40 —	40 —
	2 —	2 —	2 —
	— 25	—	—
	1 —	4 —	4 —
	2 —	—	—

Scala timbrelor.

Până la Lei	Scala I. ¹		Scala II. ²		Scala III. ³	
	Lei	bani	Lei	bani	Lei	bani
100		20		50	1	—
200		40	1	—	2	—
300		60	1	50	3	—
400		80	2	—	4	—
500	1	—	2	50	5	—
600	1	20	3	—	6	—
700	1	40	3	50	7	—
800	1	60	4	—	8	—
900	1	80	4	50	9	—
1000	2	—	5	—	10	—
2000	4	—	10	—	20	—
3000	6	—	15	—	30	—
4000	8	—	20	—	40	—
5000	10	—	25	—	50	—
6000	12	—	30	—	60	—
7000	14	—	35	—	70	—
8000	16	—	40	—	80	—
9000	18	—	45	—	90	—
10000	20	—	50	—	100	—
11000	22	—	55	—	110	—
12000	24	—	60	—	120	—
13000	26	—	65	—	130	—
14000	28	—	70	—	140	—
15000	30	—	75	—	150	—
16000	32	—	80	—	160	—
17000	34	—	85	—	170	—
18000	36	—	90	—	180	—
19000	38	—	95	—	190	—
20000	40	—	100	—	200	—

1) Scala I. a întrebuințării pentru cambii.

2) Scala II. pentru documentele de drept, obligațiuni, contracte de arândare (pentru fiecare an) etc., chitanțe (sub 2 Lei libere de timbru).

3) Scala III. pentru contracte de cumpărare și de schimb asupra obiectelor mobile, contracte de livrare, câștigurile de loterie și contracte de noroc (hazard), contracte de prestațiuni de serviciu, împrumuturi sunătoare la purtător, contracte pe acțiuni pe mai mult de 10 ani etc.

Dela 20000 de Lei mai sus după fiecare mie începută încă 2, 5 și 10 Lei.

M. Sa Regele a împlinit 60 de ani!

M. Sa Regele, președintele de onoare al „Astrei“ noastre, a împlinit 60 de ani!

M. Sa REGELE FERDINAND.

Se cade să ne plecăm capetele, plini de eucernicie, în fața Regelui iubit și să-l urăm viață lungă și spor la muncă, spre binele futurora.

Sfaturile Sale înțelepte să le urmăm. Toată dihonnia să dispară din mijlocul nostru! Cu toții să tindem spre desrobirea sufletului din cătușele neștiinței, a patimilor josnice, a prejudecăților umilitoare.

Trăiască Regele!

Trăiască familia domnitoare!

Trăiască A. S. Regală, prințul culturii românești, Principele Carol, mâna dreaptă a M. Sale!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Școlilor din Brașov.

„Plini de iubire de neam și aprinși de dorul luminei
Mândre palestre-ați clădit, Muzelor vrednie lăcaș.
Jerfe bogate-ați adus aici l'al științei altar.
Iată decenii-au trecut, alungate de apriga vreme,
Pomul, ce voi l'ați sădit, roade frumoase rodi.
Tainiei fiori ne străbat, spre voi când privim cu uimire,
Dredniciei băirâni, ce în piept dorul de neam ați purtat,
Tinere buze rostese cu evlavie numele vostru
Ș'astfel rosti-l-vor în vecei, graiu românesc cât va fi“.

A. Bârseanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DASILE GOLDIȘ,
președintele „Asociațiunii”,
reales la adunarea generală din Reghin 1925, pe 5 ani.

1*

Jubileul (de 75 de ani) al gimnaziului din Braşov.

Una dintre cele mai însemnate sărbătoriri în anul 1925 a fost sărbătorirea liceului (gimnaziului) românesc din Braşov. În 1925 s'au împlinit 75 de ani de când a pornit o mână de oameni să răspândească lumina dela acest aşezământ, care a ajuns cu vremea ca un far luminos în mijlocul furtunilor suflateşti ale oamenilor.

Mult pot puşinii buni împreună! şi-au zis întemeietorii acestui gimnaziu şi cu o osârdie vrednică de toată lauda, în frunte cu neguţătorii români chiaburi din Braşov, cu preoţii, adevăraţi conducători, având ca sfetnic pe Mitropolitul de vecinică amintire Andreiu baron de Şaguna, au ridicat „Sionul românesc”. Țăranii români braşoveni, trocarii, şi-au strâns rândurile. Unii au cărat pietrele, alţii au făcut cărămidile, alţii au săpat şanţurile, alţii au dat lemnele pentru dulgheri şi așa — ca *adevăraşii fraşi* — au ajuns să sărbătorească ziua cea mare a înfiinţării acestui aşezământ.

Cine rosteşte osânda neobrăzată că poporul românesc nu este dornic de învăţă-

Dr. OCTAVIAN RUSU,
nou-alesul vice-președinte I. al „Asociațiunii”,
ales la adunarea generală din Reghin, 1925.

tură, de lumină, să binevoiască să citească numai istoria gimnaziului românesc, scrisă de fostul nostru președinte Andreiu Bârseanu, ca să vadă cât de multă trudă și-au dat românașii să aibă în Groaverii Brașovului gimnaziul acesta.

6

Țărani români, cari cetiți aceste rânduri, de multe ori v'a fost dat să auziți cum copiii românilor au fost duși la școlile dela „Brașău“ cu merindea 'n' desagă. Unii, mai bătrâni, poate că ați bătut chiar dvoastră cărările pe la Perșani și Codlea, haida-hai, cu bună-tățile 'n' spinare, ca să le duceți flăcăului, care astăzi este doftor, avocat sau profesor.

Multă, sfântă râvnă de carte a fost și este în poporul românesc și cel ce nu vede aceasta e orb, iar cel ce nu aude glasurile de chemare este surd sufletește.

Cetiți dările de seamă *din toate* ținuturile țării românești, nu numai din Ardeal, și pricepeți că dragostea aceasta *nu* se poate zăgăzui, că dacă au fost timpuri de restriște, când a stat în amorțeală sufletească țaranul român, n'a fost din vina lui, ci din vicleșugul dușmanului înaintării lui și din greutățile vremii.

La Brașov s'a adunat multă lume 'mpărăție ca să preaslăvească pe înaintași și să se bucure de zilele ajunse. Doar ploaia că a stat în drum celor sosiți de pretutindeni, foști elevi, foști profesori și reprezentanți a tot ce are românimea mai de samă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. GHEORGHE PREDĂ,
nou-alesul vice-președinte II. al „Asociațiunii”,
ales la adunarea generală din Reghin, 1925.

În fruntea gimnaziului e astăzi de toți iubitul protopresbiter Dr. Iosif Blaga.

„Astra” noastră a vrut să-și aducă și ea prinosul de laudă și a ținut o „ședință festivă” (de sărbătoare) a secțiilor, la care au vorbit,

pe lângă președintele nostru, dl D. Goldiș,
următorii foști elevi ai școlii : Dr. Onis. Ghibu,
Dr. I. Lupaș și G. Bogdan-Duică.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Liceul românesc din Brașou.

Au fost serbări, cari nu se uită.

Un neam, care adastă cu atâta drag la
o zi de sărbătoare ca aceasta, nu este sortit
pieirii. Cinstind pe înaintași și așezămintele
lor, luate drept moștenire, se cinstește pe sine.

Morală chinezească.

Virtute în inimă, modestie pe frunte, dulceață pe
buze, lucru în mâni, acestea sunt însușirile cele mai
frumoase ale unei femei într'adevăr nobile.

In ciuda Coanii Dochia.

După ploaie, strada se înveselise. Ca-
stanul de lângă poartă se oglindea într'un
ochiu de apă adunat la marginea trotoarului.
Florile lui, drepte ca sfeșnicele, împrăști-
au miros proaspăt de pădure, trimițând soarelui
spre asfințit un salut înlăcrămat de recuno-
ștință.

Cei doi gemeni, în uniformă de liceu,
tunși la piele, cu ochi căprui și sămânând
ca două pierseci pe o cracă, ședeau pe
banca umedă încă, liniștiți ca și strada goală
și tăcută, în adâncimea căreia își pierdeau
privirile, gândurile și năzuințele lor de băieți
de cinsprezece ani.

Singura nădejde a mamei... În ochii lor
cuminți își odihnea ea sufletul obosit, cân-
tărind viitorul, și tot în ei citea cu mândrie
anii de luptă vitejească ce dusese cu neca-
zurile, ca să-i apere.

Când s'a hotărît ea — nepoată de boer
cu caftan — să-și puie cununia pe cap ală-
turi de un controlor financiar, a făcut-o mâ-
nată de sărăcia și puetul de copii de acasă.
Atâtea ierni fără lemne, atâtea tuse bătrâ-

nească și oftaturi din rărunchi, îi oțeliseră inima și-i dau ghes spre fapte îndrăznețe, desnădăjduite. De multeori o bătuse gândul să-și ia câmpii, la întâmplare.

Atunci se ivi în calea ei Rudoiu, adus de o mătușe scăpătată și guralivă. Inchise ochii și-i dete mâna. Plânse pe furiș câteva săptămâni după numele ei de familie — unica fală ce-i mai rămăsese. Și-l tipări mult timp pe cartă de vizită:

DOCHIA RUDOIU
născută RĂDĂCINEANU.

Apoi veniră cei doi gemeni, care o făcură să uite tot și toate. Se hotărî să-și jertfească până la cea din urmă picătură puterile minții și ale trupului ei pentru creșterea băieților. Ca o a doua mamă a Grahilor, îi aducea de mână și spunea semet prietenilor:

— Iată podoabele mele.

Iar când copiii începură să prindă a judeca, le făcu istoricul familiei ei, scoase câteva hrisoave luate pe furiș de acasă și pe care le ținea ascunse în fundul șifonierului, sub cearșafuri, și le spuse de ce vișă

sunt, ducându-i cu gândul peste paginile istoriei Românilor, mult înapoi, până la Neagoe Basarab.

Astfel îi îndepărtă pe nesimțite de tată. Insuși Rudoiu, ademenit de nobleța sângelui ei, le spunea adesea la câte o dojană:

— Asta nu e faptă de boer. Un Rădăcinean ar roși până în albul ochilor de așa purtare... Nici să nu mai spui la cineva că ești mlădiță de neam vechiu...

La rândul lor, ziarele aduceau lumini noi despre unele rude. La auzul unui nume de diplomat, de ministru numit de curând, mama tresărea din câte un colț:

— A, bravo! Vlăduceanu ministru? Vărul meu al doilea, băiatul Țașii Marghioalii Vlăduceanu — neam și ea de Grueni — fiindcă Gruenii, ca și Rădăcinenii și Tortoeștii sunt toți nepoți de-ai lui nenea Sache Runcu, dela care ne-au rămas documentele familiei... Ei, bată-l pe Vlăduceanu! S'ajungă el așa tânăr ministru?...

— Și încă la finanțe, întreaga vorba Rudoiu. Norocul meu, că o să mă înainteze prin stăruința ta....

Dochia îl măsură cu ochii, de sus :

— Am să-i vorbesc tatii. Eu una nu mă înjosec. Când eram copii, nici nu mă uitam la el. Vorbea în vârful limbii, ca Grecii cu ț ; și eu nu puteam să-l sufer... Uf și tu! Ce bine era să te ridici prin meritele tale, să nu mai avem nevoie să ne rugăm de toți pel-ticii...

* * *

Cerul se învăpăiase de tot înspre Apus. Dacă l'ai fi văzut într'un tablou înotând în ape, colorate așa de puternic roșu, ai fi zis că pictorul n'a știut ce face.

Băieții săriră deodată de pe bancă. Dela o răspântie ieșise la iveală pe neașteptate, moș Panait, vânzătorul de gazete. Alergară înaintea lui, îi smulseră ziarul și amândoi se așezară iarăși cuminți pe bancă, cu ochii țintă pe coloana unde se publicau spectacolele.¹⁾ Erau nerăbdători să vadă ce mai e nou la teatru, în grădinile de vară, care se deschiseseră de curând.

Cuivinte neînțelese — poate — de unii din cetti-tori: ¹⁾ se publicau *spectacolele* = se publica anunțul, că se nor da reprezentații teatrale.

Aproape în aceeaș clipă, zăriră, scris cu litere groase, un nume și se uitară lung și zâmbind unul la altul.

Strânseră gazeta și fuga în casă:

— Mamă, mamă... Măine seară la „Rașea“. Debutul¹⁾ tânărului artist Barbu Rădăcineanu... Ști, care a fost la noi acum vre-o cinci ani și se roșea când îl poșteai pe scaun; iar când îl întrebai câte-ceva, se ridica în picioare.. Care spuneai tu, că e băiatul unei verișoare, că a rămas orfan de mic și că e cam sălbatic... Acum e artist... Zău, mamă, hai și noi! Te rugăm, mămuică dragă, mamă scumpă și frumoasă, spune-i tatii să ne lase, și dacă n'are el timp, mergem cu tine, că e nepotul tău, e Barbu-sfiosu de acum cinci ani...

Și o mângâiau pe obraz, și se țineau de brațele ei, când unul, când altul.

Mama Grahilor simți cum i se suie sângele în cap. Abia găsi prin casă ochelarii. Citi mult-mult, prea mult timp pentru un singur nume de om; apoi se uită la băieți cu neîncredere, strângând din buze:

— Nu-mi vine să crez că e el. Trebuie să fie un altul.

¹⁾ Debutul = încercarea întâi.

— Ba el e mamă. Numele ăsta, Barbu Rădăcineanu, nu e ca orice Ion, ca să mai poată fi semuit cu alții. E unul și singur... Zău, mamășicile, trebuie să mergem. Făgăduște-ne.

Și o scoaseră din minți, prin stăruințe nesfârșite.

Iată-i în stalul al doilea, sosiți de vreme, mama stând jalnic între cei doi gemeni, gătită cu roche neagră de atlas brodată cu jeuri multe,) având un șir de mărgele, iarăși negre, la gât, iar în mână un binoclu¹⁾ vechiu de fildeș îngălbenit de vremuri și de mâinile strămoșilor.

Barbu, Rădăcineanu se arată pe scenă cam pe la mijlocul actului întâi. Copii îl recunoscără îndată, după nasul ascuțit al Rădăcinenilor.

— El e, mamă. Este el!

Mama le făcu semn cu degetul la gură și cu un ochiu de muștrare, să tacă.

¹⁾ Roche neagră de atlas brodată cu jeuri multe = roche neagră de atlas brodată cu bucațele de sticlă multe.

²⁾ binoclu = ochian, la teatru.

Băiatul avea, în adevăr, talent.¹⁾ Gemenii nu mai recunoșteau în comicul plin de haz de pe scenă, pe fricosul de odinioară, căruia de-abia îi auzai glasul și țî-erea teamă să-l privești prea mult în ochi, ca să nu-l faci să leșine.

Acum juca — nu glumă — vorbea lămurit, plin de haz, făcea strâmbături cu înțeleșuri. Grădina, ticsită de lume, râdea cu poftă, din toată inima. Gemenii, prinși la rândul lor de vârtejul hohotelor, se porniră și ei pe râsete nestăpânite.

Din când în când aruncau priviri furișe spre mama lor. Numai ea nu râdea, ci își mesteca ciuda în vârful buzelor. Furia ei de Rădăcineancă umilită și rușinată, de o uscătură căzută așa, pe negândite din pădurea fără prihană a Rădăcinenilor, o făcea să nu mai auză, să nu mai vază.

În sfârșit, cortina se lăsă. În grădină, sgomot, vorbă, veselie.

Artistul isbutise.

Cei doi gemeni se întoarseră spre mama lor, dela care așteptau cu nerăbdare cuvântul hotărîtor, sentința.

¹⁾ 'Talent = îndemânare innăscută.

— Ce zici, mamă ? Nu e așa că are talent ?

Dochia Rudoiu, născută Rădăcineanu, își scoase batista și-și șterse cozile ochilor de două lacrimi, care-i stricaseră pudra, lăsând dungii cenușii pe obrazul ei obosit.

Apoi, clătinând din cap, ca în fața unei nenorociri, răspunse jalnic, cu ochii pierduți în zarea ceptoasă a trecutului :

— Sărmana verișoara Catinca. Unde e, să-l vază ?

I. A. BASSARABESCU.

— Cea mai însemnată știință este : să te desveți de lucrurile urâte.

— Pe omul bun trebuie să-l iubești mai mult decât pe o rubedenie.

— Contrazicerea nu trebuie s'o sfârșești prin contrazicere, ci prin instrucțiune, pentru că nici pe cel cuprins de turbare nu-l vindeci purtându-te cu el ca un nebun.

Antistene.

*

— Încordarea numai atunci e bună, când scopul ei este întărirea și încordarea spiritului, nu numai a trupului.

Diogene.

Doină.

Pe cărarea de pe Grui
Un voinic cu mândra lui
Trec șoptind incetișor,
Dorul merge 'n urma lor...
Pe la cruci, pe la răscruci,
Gândule 'ncătrău apuci?
Sus la Neted, la izvor,
Unde-i dorul mai ușor,
Subt umbrare de arin,
Unde trage vântul lin.
Izvorașu-i. turburel
Beau voinicii toți din el.
Vin și mândrele pe-aici,
Că e apa cu lipici.
Cânt'un cuc pe-o rămurea
Și-i răspunde-o turturea
Câte visuri s'au urzit
Lângă prundul înflorit.
Câte inimi s'au legat
La izvorul fermecat...
Că dragostea prinde foc
Dacă-i apa cu noroc.

AURELIA POP.

Martirele.

— Doamna Neaga și Domnițele ei. —

Schiță istorică de părintele Nan (din Armeni).

În inima codrului nemărginit din ținutul Lapoșului Buzeesc se afla o poiană largă, cu un mândru castel luminos Aici își făcea văratecul Mihnea Vodă¹⁾ și Doamna Neaga²⁾ și domnițele³⁾ lor gingașe. Domnitorul cu inima îndărătnică mai urmărea căprioarele cu ochii umezi și cu mersul sprinten, mai sgârnea mistreții colțoși de prin adâncurile pustii ale desișurilor, cu birnicii lui gălăgioși, ori galopa furtunatec în goana calului său ager, pe drumuri încolăcite, să-și viziteze oamenii curților bogate din Cizlăul și din Cheia socrului său Mitrea⁴⁾ Vornicul. Sau se dădea veseliei. Și atunci zile și nopți de-a rândul sfredeleau văzduhul cântecele lăutarilor și chiotele voevodului în avântul chefului aprins.

Doamna credincioasă și domnițele blajine se desfătau prin laturile curții curățate.

1) Mihnea II, Turcitul, a domnit pe tronul Țării-Românești, între anii 1577—83 și 1585—91.

2) Doamna Neaga era soția lui Mihnea.

3) Istoria mai știe și de doi copii ai lor. Unul s'a turcit cu tatăl său. Pe altul l-a ascuns în o mănăstire din Atos, ca să-l rețină în legea creștină.

4) Mitrea Vornicul era tatăl Doamnei Neaga. Cizlăul și Cheia sunt satele lui.

Sorbeau cu nesaț miresmele brazilor voinici, în revărsatul zorilor trandafirii. Iși scăldau trupșoarele mlădii, în năduful zilelor fierbinți, în gărla râulețului sglobiu, cu apa limpede ca lacrima de mamă. Iar în împăinjenirea de seară își îndoeau genunchii moi în fața altarului măreț din frumoasa mănăstire nouă, înălțată din dărnicia ctitoriei ei cucernice.)

Așa își depăneau voevodul și odraslele lui fragede firul vieții lor senine, în mângăitoare liniște patriarhală. Dar într'o zi se încuibă o spaimă rea în veselul castel luminos din poiana Lapoșului Buzeesc. Sosiră soli împărătești din cetatea Sтамbulului să-l scoată pe Mihnea-Vodă din tronul Țării-Românești și să-l trimită în surghiun.

Erau în sala oaspeților. Și solii sultanului și voevodul întristat și o seamă de boieri fruntași. Căpetenia trimișilor țarigrădeni, Marele Emir, cetea cu îngâmfare فرمانul de mazilire, boierii mulțumiți zimbeau sireși pe sub mustațele lor groase, iar Vodă asculta cu mâhnire grea cuvintele lui îngrozitoare, de mustrare și de osândă. Înfruntările îndrăsnețe e'a stors vlaga țării, e'a jefuit norodul flămând, e'a împilat boierimea credincioasă, îi spintecau adânc, ca un pumnal ascuțit, trufia inimii lui pătimășe. Dar înghițea

1) Octav G. Leca, Domnițe și jupănese române de altădată, București, p. 25.

în sec și mut izbirile usturătoare și dure-roase. Iar când isprăvi Emirul cu cetirea lui țiuitoare Mihnea sărută cu smerenie hârtia cu iscălitura preainaltă și rosti cu glas tân-guitor :

— Luminat Emir al împăratului preastră-lucit, mă supun cu smerenie fiească poruncii atotputernice, căci și gândul împăratului e sfânt pentru mine!

— Trebuie să te supui.

— Dacă-mi cere chiar și sângele inimei mele iubitoare de viață veselă, îl vărs cu drag și pe acela, ca pe o jertfă curată, pentru stăpânul meu cel bun!...

— Sunt încântat.

— Dar...

— Ce dorești să ne mai spui?

— Dar în dragostea mea arzândă pentru fericirea slăvitului meu stăpân milostiv, mă amărește cumplit un cernit gând afurisit...

— Care?

— Fericitul meu urmaș creștin, vicleanul ghiaur fățarnic, voevodul Petru Cercel, sluji-va oare Tronul luminos cu focul credinței mele?

— Cum? Ghiaurul? Tu nu ești doar ghiaur?

— Eram și eu odată, strălucite Emire! Căci sunt lujerul Chiajnei! Dar numai în leagănul copilăriei!

— Iar azi?

— Sunt moslim!

— Cu adevărat?

— Pe Mohamed!

— Și-mi poți aduce vre-o dovadă?

— Dovadă e viața mea întreagă. Biserica lui Crist o urăsc și n'o mai caut! Evanghelia lui n'o mai țin! Crucea lui n'o mai cinstesc!...

— Așa?

— Da!

— Ii ocărești vestita cruce?

— Da!

— Cum?

— O scuipl!

— Și?

— O svârl în colbul drumului!

— Și?

— Și o frământ în noroiul picioarelor mele aspre, ca pe-o dihonie spurcată!...

— Mi-ar plăcea să văd!

— Imdată! Să mi se aducă o cruce! Un postelnicel alergă grăbit în maiestoasa mănăstire din apropiere, s'aducă de-acolo crucea cerută. Intră zorit, cu pași alergători. Dar se opri speriat în mijlocul bisericii, căci desluși în fața altarului lucitor de aur greu trei figuri îngenunchiate. Erau îndoliate în negru ca scrumul. Se rugau în murmur lin ca sborul de albină. Larma pripită a pașilor grei le făcu să tresară puțin. Postelnicul le privi încordat. Și abia putu recunoaște în figurile rugătoare pe cucernica Doamnă Neaga cu cele două fete plăpânde.

- Pe noi ne cauți, băiete?
- Nu.
- Dar?
- O cruce.
- Cui îi trebuiește?
- Măriei Sale.
- Pentru?
- Nu știu.
- Acolo-i una, pe masă! Du-o!

Postelnicul plecă grăbit. Doamoa Neaga își privi adânc în ochii negri fetițele sale rumene ca fața bobocilor de trandafiri și le vorbi cu glasul înmuiat de lacrimi:

— Puicețele mele dragi! Inima mea îndurerată presimte o primejdie mare. Turcul vrea să secoată din tronul țării pe tatăl vostru. Vrea să-l ducă în surghiun. Vrea să-i stângă viața. Iar pe noi, sărăcuțe copile nevinovate, vrea să ne robească prin urgisitele lor haremoni de rușine...

— Mai bine moarte, mamă, decât haremul Turcilor! — răspunseră în un glas domnițele înecate de plâns.

— Drăguțele mele odrasle fragede, inima mea credincioasă presimte o primejdie și mai grozavă. Tatăl vostru, ca să scape de surghiun și să-și mântuească zilele, vrea să se lapede de sfântă legea Domnului. De aceea-i duse crucea neștiutorul postelnicel... Veți face și voi așa?...

— Mai bine murim, o mamă, decât să ne lepădăm cu nevrednicie de Hristos, Domnul, de crucea Lui preasfântă, de Maica Lui preamilostivă!...

— Rugați-vă în liniște, micuțelor, căci eu merg să aflu planul necuraților.

Doamna Neaga alergă îngrijorată în castelul potolit. Se furișă în sala oaspeților. Acolo se nșioră cu scârbă biata ei inimă presimțitoare, de priveliștea nerușinată. Mihnea Vodă scuipe a treia oară cu dispreț cinstita cruce a Domnului, o svârli a treia oară cu ocară și o frământă a treia oară în colbul picioarelor sale, ca pe o dihanie spureată...¹⁾

— Ești mântuit, voevode! În loc de surghiun prin țări pustii vei merge în triumf, cu mine, în **Tanigradul strălucit!** Și dacă-ți va urma și Doamna și Domnișele, vei urca de nou în tronul **Țării-Românești!** — rosti Emirul.

— Niciodată! — strigă în glas muștrător de Arhanghel evlavioasa Doamna Neaga. — Mai bine moarte decât tron fără Hristos și și fără sfânta cruce și fără Maica Domnului!

Și se repezi prin șirul boierilor și se aruncă asupra crucei scuipe și batjocorite

¹⁾ Așa se purtă și Ilie II din Moldova (1546—51) A. D. Xenopol, Ist. Românilor, Buc. t. V, p. 71.

²⁾ Mihnea a și fost numit de nou domn al Munteniei în 1595 și trimis în țară ca rival al lui Mihai Diteazul.

cu nerușinare de trei ori de soțul ei păcătos. O ridică din pulbere, o spală în lacrimile fierbinți ale ochilor ei plânși, o șterse cu părul despletit al capului ei pus în cumpănă și o sărută cu dor, cu patimă, cu foc nepotolit... Iar puternicii zilei o priveau încremeniți...

— Păgâne Mihneo, te-ai lepădat de legea sfântă, ca să-ți cruți viața! Nelegiuitule, nu știi că Domnul nu și-a cruțat-o, ci și-a jertfit-o pentru tine?... O, Hristoase Doamne, cât de bun și cât de milostiv ești Tu!... Sufletul meu Te iubește ca pasărea lumina, ca floarea boabele de rouă!... Și inima mea nu vrea să mai trăiască decât împreună cu Tine!...

— Și totuș te voi desface de Hristos! Și totuș te vei închina lui Allah! Și tu Neago și fetițele tale creștine! — strigă Emirul înfuriat.

— Părintele meu Mitrea Vornicul a murit creștin și fata și nepoțelele lui cuminți încă vor muri creștine!...

— Vă voi fereca în lanțuri! Vă voi duce în robie! Voi astupa cu voi adâncuri de beciuri mucedde ca iadul! Dă voi munci prin haremuri! Dă voi frânge oasele, până vă veți închina cu smerenie slăvitului Mohamed!

— Fă ce-ți place. Sunt creștină și vreau să fiu creștină! Mai bine moartea decât altă lege!

— De-i dobândi-o, femeie încăpășinată!
 Și tu și odraslele tale dragi, dacă n'or fi
 mai înțelepte decât mama lor nenorocită!

— Fie voea Domnului!... răspunse neîn-
 fricata Doamna Neaga în glasul hotărîrii ne-
 șovăelnice. Și eșind cu pași grăbiți din sala
 oaspeților mari alergă la puicuțele ei scumpe,
 cari se rugau ca doi îngerași cumiști, la
 icoana Maicii Domnului din mănăstirea tai-
 nică. Le îmbrățișă lung, cu puterea credinței,
 le sărută mult, cu para dragostei și le zise
 respicat:

— Copilițe scumpe, sosit-a vremea de
 plecare! Nelegiuții vreau să ne turcească.
 Să mergem la Hristos, ca să nu ne pomenim
 la Mohamed! Veniți!...

— Plecăm cu drag, măicuță.

Copilele se ridicară din genunchi. Ochii
 li se luminară. Plecară îndată. Mama înainte,
 iar fetițele pe urma ei. Eșiră și ușa largă o
 închiseră încetșor. Mai făcură câțiva pași
 și se opriră lângă fântâna mare, lângă fân-
 tâna adâncă din marginea bisericei lumi-
 noase. Ochiul văzut-a acolo două mânuțe
 plâpânde îndemnând cu semnul crucii două
 trupuri gingașe și urechea înțeles-a cuvintele:

— Doamne ajută-ne să scăpăm la Tine!...

— Mergeți cu bine, puicuțele!...

Și pe când se ospătau în cântece de
 veselie, Marele Emir și Mihnea Vodă Tur-

citul,¹⁾ la mesele bogate din mândrul castel luminos al poienii Lapoşului Buzeesc, pe atunci două domniţe aprinse de dragostea Mântuitorului îşi sfârşiră viaţa tinerică în apa multă şi în noroiul greu al fântânei de peatră, fântânei adânci, fântânei vechi şi mari din marginea bisericii Domnului... Două martire sfinte ale credinţei... Iar mama, buna şi voinică mamă creştină, cucernica Doamna Neaga apucă potecul şerpuitor al codrului nemărginit, să-şi închine viaţa ei întregă Domnului, în pustnicia firii iscusite. Şi acolo, în umbra brazilor dreپti ca sufletul ei, acolo în reavenele miresme de cetină binemirositoare ca urmele credinţei ei — căzu şi ea mai târziu, sub loviturile iataganelor turceşti...²⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cuvintele (sentinţele) cele mai iubite de Regina Maria: „Omul, care nu săvârşeşte nici o greşală, nu face nimic“. — „Ajută-te singur şi Domnul îţi va ajuta şi El!“ — „Fiecare nor îşi are o fivitură de argint“. — „Nici odată nu este prea târziu să te îndrepţi“.

¹⁾ Şi-a petrecut viaţa în destrăbălări murdare, până-l lovi un glonş creştin în tabăra turcească din Târgovişte şi-l ucise în 1595.

²⁾ Octav. G. Lecea. L. c. p. 26.

Visarion Roman.

Este o datorie de onoare pentru „Astra“ să încresteze și în călindarul pentru popor împlinirea a *40 de ani dela moartea* fostului secretar al „Astrei“ Visarion Roman. Numele lui ar trebui să fie cunoscut de obștea românească. Dacă se cunoaște numele unui mare poet, unui mare romancier, scriitor de romane, al unui mare comandant, învingător de oaste dușmană, al unui inventator de samă — tot atât de îndreptățit este să se cunoască și numele unui tăietor de dâră adâncă în viața economică a unui neam. Și Visarion Roman a fost un astfel de tăietor de dâră.

Născut în 1833 ca fiu al bisericii din Dârlos, silit să învețe carte câteodată, la jeraticul sobii, fiindcă, după ce s'au culcat boierii străini, la cari era în slujbă, nu era voie să te folosești de opaiț, Visarion Roman s'a urcat din treaptă 'n treaptă, după ce a învățat cu multă sârguință teologia din Sibiiu, academia comercială din Viena, până ce a ajuns directorul de bancă a celei dintâi bănci românești din Ardeal, a „Albinei“.

Până să pună temeliile acestei „Albine“ câtă sdroabă, câtă mucenicie de sfânt!

Rășinărenii pot să spună multe lucruri
bune despre V. Roman, fiindcă în mijlocul lor a

VISARION ROMAN.

întemeiat, ca dascăl, prima asociație de credit
„Casa de Păstrare“, în 1868. După ce a în-

firipat această „Cassă de Păstrare“, după ce a vândut din zestrea soției sale pământ din Rășinari, ca să poată învăța la școlile de comerț din Viena, după ce a studiat la două mari bănci din Viena toate tainele financiare (bănești), după ce a alergat ani de zile, dela Ana la Caiafa, cu proiectul de statute, pe la Diena și Pesta, ca să fie întărite, abea în 1872 i-a fost hărăzit ca să ia parte la adunarea generală de constituire a „Albinei“, în localul „Astrei“ noastre, din Sibiu. Iacob Bologna, fost președinte al „Astrei“, Timotei Cipariu, alt fost președinte al nostru, Alexandru Mocioni, alt fost președinte, i-au dat mână de ajutor, împreună cu Paul Dunca, I. Hanea, Antonie Mocioni, David baron Urs de Margine. Și așa — încetul pe încetul — din modesta bancă cu capitalul social de 300,000 de fiorini — o sumă mare pe vremea aceea! — s'a ridicat la rangul celei mai puternice bănci românești din Ardeal, care a dat până în 1918 peste 30 milioane de lei pentru burse, cantine școlare, publicațiuni și alte scopuri culturale.

Dacă n'ar fi fost Vis. Roman, cu spiritul său organizatoric s'ar fi putut ridica „Albina“ astfel?

Mulțămită lui au putut mii și mii de țărani să se înstărească, să-și cumpere moșii, să răsufle mai liniștiți. Și mulțumită lui au putut să se bucure și de bucoavnă românească țărani și orășenii, pentrucă, pe lângă munca de bărbat de bancă, a mai scris și pentru publicul românesc. „*Amicul Poporului*“, călindarul înființat de el înainte cu 64 de ani (mai există și acum, în editura W. Krafft) a fost cel dintâi călindar românesc cu litere latine în Ardeal. „*Albina Carpaților*“ a fost o foaie pentru familie, care a publicat multe lucrări plăcute pentru fetele de preot și de învățător, dând nutremânt sufletesc, ca „*Familia*“ lui I. Vulcan. „*Amicul școalei*“ a conținut multe articole luminoase de ale lui Roman.

Și întemeietorul băncii chemate să ridice, economicește, poporul, omul, care și-a pus carul în pietri ca să aibă familia românească o comoară sufletească — a murit sărac, lăsând șapte copii (un nepot de al lui este Dr. Mihail Șerban, președintele secției social-economice dela „Astra“)!

Membrul nostru din comitetul central, dl director de liceu *Dr. V. Bologa*, a rostit

în numele „Astrei“ o frumoasă cuuântare, în 24 Mai 1925, când osemintele fericitului V. Roman au fost puse într'o groapă nouă, lângă monumentul de marmoră ridicat de banca „Albina“.

Țărănimea română să-și descopere capul, plină de recunoștință, la rostirea numelui lui V. Roman și să mărturisească: „In el am pierdut pe un binefăcător prețios. Odihnească în pace!“

Laudă — disprețuiește!

Laudă pe cel ce leagă rana!
Laudă pe omul blând, milos!
Și pe cel ce 'mprăștie, darnic, mana
Vorbei bune ce te ia de jos!

Din adânc de inimă disprețuiește
Pe-urzitorul vorbelor-puroi!
Pe hrăparețul ce doar' se ghiftuiește,
Cu rușine dă-l afară dintre voi!

† Gheorghe Dima.

(1847—1925.)

Dacă în 1922 s'a bucurat toată suflarea românească de împlinirea a 40 de ani de activitate muzicală a lui Gh. Dima, pe atunci încă în plinătatea puterilor, în 5 iunie 1925 ne-a fost dat să-l ducem la groapă pe plăsmuitorul atâtor și atâtor melodii minunate și să deplângem moartea unuia din cei mai buni ai noștri.

De ce a fost unul din cei mai buni? Mai întâi și mai întâi nu și-a știut face loc cu *coatele* în societatea omenească. Conștiința ne spune, dacă o întrebăm, că acela este om, care în urma meritelor sale înaintea, iar nu obrasnicul, care se știe vâri.

Gh. Dima a fost un artist, în adevăratul înțeles al cuvântului. Pentru el a fost arta ceva *sfânt*. Il auzeau mulți fredonând, cântând încet, de multe ori, chiar și pe la ședințele băncilor sau ale Societății de teatru. Il legănau melodiile, vedea o lume mai bună, mai curată, despovărată de murdăria de astăzi, de bârfelile meschine, de urile de fiară sălbatică.

Iși aducea aminte de concertele minunate de prin Viena, Karlsruhe, Graz și Lipsca, pe unde a umblat la școlile cele înalte ale

BCU Cluj / Central University Library Cluj

† GHEORGHE, DIMA.

muzicii și nu-i cădea bine că unii românași vreau ca concertele să se dea la mesele de restaurant întinse, între clinchet de pahare și larmă de cuțite și furculițe. Țsta nu-i

concert! a strigat el și se mirau unii că opere de artă muzicală să nu se poată auzi între două înghițituri de bere și două îmbucături de purcel. Lumea s'a împărțit în două tabere: cei cu „convenirile sociale“ la mese întinse și cei cu concertele în toată legea.

Și ce concerte minunate a pus la cale în orașelele noastre acest maestru al băgheții, al băfului de comandant de cor! Cântăreții toți în haine negre, de se putea chiar în frac, cântărețele toate în alb — și înainte de a începe auzai musca, par'că erai într'o biserică unde nu se șoptește!

Așa te ridicai sufletește. Așa știai că mai este și altă lume, decât cea în care te împingi pentru un codru de pâne sau „concerte“, în cari strigi „Vivat, proșit“ și îți ascuți apoi urechea pentru câte o melodie: „Dârla, dârla, dârla, se mărită' cârna!...“

Încetul pe 'ncețul au trecut pe sub mâna lui dibace de dirigent de cor mii și mii de elevi, dela cei de liceu, de gimnaziu, din Brașov, până la teologii din Sibiu, dela seminar, până la elevii conservatorului de muzică din Cluj, unde a fost chemat de oameni,

cari au priceput ce mare lucru e să ai un astfel de îndrumător muzical.

A fost și este o fală să spui: Am fost elevul lui Gheorghe Dima! Ca și când ai căpăta un brevet de cinste, de omenie, și în societate și în școlirea urechii.

Și și pe omul acesta blând și bun l-au întemnițat foștii stăpânitori în decursul războiului! Și el era „verdächtig“! Ce mai lume șuchiață!

Dar din temniță răsunau irmoasele Invierii și cântecele de îmbărbătare ale celor schinjuți pentru dreptate, a celor ce doresc lumina binecuvântată a zilei. Gh. Dima răspundea astfel celor ce îi luau în nume de rău că se născuse, din întâmplare, român.

Cei ce veți asculta de aici înainte minunatele lui cântece populare, armonizate ca să poată fi cântate și în cele mai de samă săli de concert ale Europei, cei ce veți auzi baladele lui, puse pe note, cu dibăcie de artist ce se poate arăta oriunde, cei ce vă veți pleca genunchii la auzul unui cheruvic sau alt cântec bisericesc din „Liturgiile“ lui, cari îți dau fiori de înălțare sufletească — gândiți-vă și la compozitorul Gh. Dima,

care a dispărut din mijlocul nostru, dar ar fi grozav de trist să fi dispărut și sufletește. Ingrijiiți-i memoria în patul cald al sufletului vostru!*)

De cât pământ are lipsă un om ? Frumoasa povestire pe care o publicăm în călindarul de față, este scrisă de marele scriitor rus *Leo Tolstoi*. Cetiți povestirea cu atențiune și veți vedea că conține un mare adevăr: omul să nu fie prea râvnicios, fiindcă tot de câțiva coți are să-i fie casa în pământ. Firește, să muncească, să agonisească, dar toate cu cumpăt. Un adevăr, care e vrednic de dat mai departe, astăzi, când domnește, par'că, o poftă de lup între oameni.

*) „Astra“ l-a ales în secția artistică membru activ, în Mai 1925. N'a ajuns să mai lucreze în această secție.

Cum se poate vătămă mintea omenească.

Spitalul de boli mintale din Sibiu este plin de pacienți, cari suferă de boala grea a creierului. Zilnic sosesc numeroase cereri, prin cari aparținătorii pacienților se roagă de internarea celor suferinzi.

Cum la fel se petrec lucrurile și în celelalte spitale de boli mintale din cuprinsul țării, înțelegem cât de mult ar trebui să dea de gândit publicului și mai ales conducătorilor, acest mare procent de bolnavi mintă i de după războiu și cât de atenți trebuie să fim în ocrotirea și îngrijirea lor, în împrejurările vieții celei grele de astăzi.

Cred deci că pot folosi cetitorilor, aducându-le la cunoștință prin cele ce urmează câteva din cauzele cele mai însemnate, cari pot contribui la vătămarea minții cuiva.

Dela început trebuie să spun că: unele cauze predispun pe om la căpătarea boalei, iar altele servesc din întâmplare boala.

Printre cauzele de predispunere a boalei, unele privesc pe toți oamenii, iar altele numai pe anumiți dintre ei; de asemenea printre cauzele ocazionale, unele privesc starea sufletească a omului, iar altele cea trupească.

Printre cauzele generale, cari predispun la boalele de minte, locul cel dintâi l-ar ocupa:

a) *Civilizația*. Pare curios, dar cu toate acestea este foarte adevărat, faptul că: civilizația cu trebuin-

fele ei, cu obiceiurile ce le naște în lux și în plăceri, cu lupta grea pentru trai, înlesnește mult dezvoltarea boalei mintale, (a nebuniei).

Statisticele diferitelor țări arată că: acolo unde există o civilizație mare, la o populație mai deasă și unde există o luptă mai aspră și mai grea, din cauza pușinei împotriviri a spiritului indivizilor, singuraticilor — față de multele preocupății, cari trec măsura, acolo boalele mintale se declară mai ușor, iar formele de nebunie iau un colorit mai variat.

b) Sbuciumările puternice (comoziile) sociale și politice (exprimate prin revoluții, greve, etc.) ca și cele războinice înlesnesc, de asemenea isbucnirea boalelor mintale, mai ales la acei ce moștenesc dela părinți sau străbuni o stare de slăbiciune mintală.

S'a putut observa chiar ceva mai mult: Copiii câștigați în aceste perioade de agitații (neliniști) sociale, pot primi urmările emoțiilor (simțemintelor tari) violente, încercate de părinți și pot ajunge viitori candidați ai spitalelor de boli mintale.

c) Marile cataclisme pământești (cutremure, inundații, etc.) au, prin spaimă și sbucium sufletesc, o influință la fel cauzei de mai sus în ivirea tulburărilor mintale.

Medicii au arătat, de exemplu, numărul mare de bolnavi mintali, cari s'au internat în spitale sau cari au cerut asistența socială, atât după catastrofa orașului Mesina din Sicilia, unde o parte din mare s'a revărsat peste oraș, distrugându-l, cât și după marile cutremure de pământ din Japonia, cari au pricinuit atâtea victime omenești.

d) *Superstițiile* (credințele deșarte) joacă, de asemenea un rol la izbucnirea boalelor mintale.

Oameni mai slabi de minte sau mai proști, nu se pot împotrivi fricei și, mai ales, legăturii lor cu vrăjitoarele sau cu acei ce întreprind (cu rea credință), acte de misticism, spiritism, hipnotism, somnambulism, etc.

Știința numără foarte multe victime a acestor șarlatani, cari speculează buna credință a publicului.

Printre cauzele singuratice, cari dispun oameni spre tulburări de minte, aduc în primul loc

a) *hereditatea* (adică moștenirea trupească și sufletească).

Aș putea zice chiar că cauza tuturor cauzelor de boale mintale se află în această moștenire, fie că vine dela părinți, fie că vin dela străbuni sau colateralilor (cei alături de cei străbuni). Când zic: moștenire de tulburări nervoase sau mintale, nu înțeleg numai că înaintașii trebuie să fi suferit de sigur de o boală mintală sau nervoasă.

Alcoolismul, sifilisul, excentricitățile, relele încrețșări, emoțiile, comoziile, etc. ale înaintașilor, pot contribui încă la transmiterea de boli mintale sau de temperamente bolnăvicioase la urmași.

Această transmitere poate să nu lovescă pe toți membrii unei familii, iar defectele transmise pot fi asemănătoare sau diferite.

Cu alte cuvinte: din părinți sau străbuni cu boli nervoase sau mintale pot ieși urmași din cari: unii sănătoși (chiar genii), alții moștenesc tocmai bolile înaintașilor lor, alții, în sfârșit, rămân cu boli mintale variate, și ca formă și ea greutate.

b) *Vârsta* joacă înă un rol destul de important în bolile mintale.

De obicei perioada mijlocie a vieții este aceea în care se ivese cel mai ușor tulburările mintale.

În cât privește formele acestor tulburări putem spune că la vârsta adultă avem aproape toate formele, în special însă paralizia generală; la copii mai mult stările de *impulsivitate* (când lueri fără să judeci) și degenerescență; la adolescenți acele de tâmpenie (timpurie) precoce (scizofrenie); iar la bătrâni demența (nebunia) bătrânească (senilă).

e) *Sexul*, care dă cel mai mare tribut de bolnavi ar fi (după statisticele generale), eel bărbătesc.

În special paraliza generală (care vine cel mai mult prin sifilis și alcoolism) este mult mai deasă la bărbați decât la femei.

La femei se observă în schimb mai des tulburările mintale, cari vin prin sarcină sau după nașterea copiilor (când femeia a fost rău îngrijită și s'a molipsit).

d) În cât privește *climatele* sau anotimpurile când se ivese mai mult boalele mintale, putem spune că: primăvara numărul bolnavilor mintali atinge maximul (numărul cel mai mare).

După o statistică a depozitului de bolnavi pe lângă prefectura poliției din Paris, numărul bolnavilor mintali merge crescând din Ianuarie până în Maiu și apoi decrește până în Ianuarie. Această statistică combate ideta lăjiță în public cum că numărul cel mai mare de bolnavi ar fi în timpul cald al verel.

Condițiile timpului ca: prea marea căldură, frigul, prea marea lumină sau întunericul, etc. constituie încă cauze de însemnătate relativă. Dacă se dă un rol mare căldurilor din țările tropicale, acesta privește îndeosebi persoanele străine, cari vin să colonizeze acele regiuni.

e) Oamenii necăsătoriți par' că plătesc un tribut mai mare în boalele mintale, față de cei căsătoriți.

- Acest fapt se explică prin condițiile burlăciei, care favorizează viața neregulată și aduce individului o lipsă în traiul său moral.

Uneori se pare chiar că anumite persoane predispușe tulburărilor mintale, nu vreau să se căsătorească, tocmai fiindcă moștenesc tendințele unei vieți egoiste și singuratice.

f) Dintre profesii statisticele arată, că militari (ofițerii) ocupă primul loc, mai ales în cruda boală a paraliziei generale.

Printre celelalte profesii libere cităm, în ordinea ivirii: magistrați judecătorești, eclesiastici (preoți), medici, scriitori, artiști, etc.

În profesiunile de lucru manuale par mai expuși lucrătorii, cari lucrează cu substanțele toxice (veninoase), în special cu alcoolul, apoi vin lucrătorii mecanici, cei din uzine (fabrici), etc.

g) O educație (creștere) rea, vițioasă, prea aspră sau prea liberă, ca și una prea grăbită sau prea de timpuriu, poate face să se nască la copil anumite înclinări spre boli mintale sau poate (ceea ce se întâmplă mai des) să desvolte anumite tendințe deja în ființă.

Educația copiilor predispuși deci la boli mintale trebuie făcută după sfaturi speciale, cari ar fi înainte de toate: să se scoată copilul din mijlocul familiei și apoi să fie supus unei cure de apărare doftorești-dăscălești corăspunzătoare.

Cauzele ocazionale, cari dau sau contribuie la ivirea tulburărilor mintale se pot grupa în: cauze sufletești (intelectuale și morale) *fiziologice* și cele venite prin boli trupești.

În regulă generală aceste cauze nu pot influența dezvoltarea boalelor mintale, fără o predispoziție care e în ființă, fără concursul deci a unei semințe rele sau al unui teren priincios. Printre cauzele sufletești intelectuale cităm: surmenajul sau oboseala intelectuală, care se observă des la indivizii slabi rezistenți la muncă și care se arată mai mult sub forma de accidente nervoase, decât de boale mintale.

Adevărata oboseală, care atinge ușor mintea este oboseala morală.

Omul poate luera foarte mult cu creierul, fără a fi în pericol de a se îmbolnăvi, cu condiția numai ca munca să nu fie complicată de decepțiuni (descurajări), torturi, neliniști sufletești, cari rup echilibrul și sfarmă puterea minții lui. Ceeace numim noi deci „emoții violente“ sau lovituri morale ca: pierderea persoanelor iubite sau a averei, necazurile dragostei, preocupățiile de afaceri, mizeriile, discuțiile aprinse, certurile și, mai ales, patimile (de joc de cărți, de dragoste, etc.) pot fi luate drept cauze prielnice să aducă anumite tulburări nervoase sau mintale.

Contaminarea (molipsirea) mintală poate avea oarecare acțiune asupra spiritelor slabe sau impresionabile. Ea se poate mărgini la o sferă restrânsă familiară (cum este de exemplu nebunia sinuciderii) sau se poate întinde pe un număr mai mare de indivizi, cum au fost odinioară faimoasele epidemii din epoca mijlocie (Evul mediu). Aceste molipsiri în mulțime se arată deseori numai sub forma unor porțiuni comunicate prin influență sugestivă, de către cei activi, asupra celor pasivi, sau mai bine zis din partea conducătorilor față de conduși.

În răscoalele anului 1907 s'a putut vedea această molipsire exprimată prin diverse crime (omucideri, violuri, incendii, etc.) și în care partea cea mai mare a lor era dusă de cei mai excitabili, de cei mai impulsivi, de desechilibrați, chiar și de femei. *Inchisoarea și mai ales încarcerarea* are încă o influență asupra stării mintale a deținuților. Cum însă acei ce suferă condamnări fac parte (cei mai mulți) din clasa degeneraților, imbecililor, perversilor, răilor echilibrați, etc., înțelegem cât de mare trebuie să fie numărul întemnițajilor cu tulburări mintale, trecut în mod neobservat. Un fapt este sigur, că: condițiile întemnițării dă prilej celor predispuși în mod hereditar (prin moștenire) și izolarea, nutrirea neîndestulătoare, faptul că stau mereu pe loc și mai ales influențele morale deosebite, venite de la tovarășii de temniță, nu pot decât *mări* tulburările mintale a celor deținuți.

Printre *cauzele normale fiziologice* de funcționare a organelor, cari ar da prilej la izbucnirea unor tulburări cu caracter mintal, citez: starea de pubertate,

acea de începere a regulelor lunare la femei sau de încetare a lor, aeea a sarcinei, a alăptării, etc. Boalele trupului, cari pot prileji boalele mintale sunt numeroase. Ele privesc diferitele *intoxicări* (inveninări) venite din afară (cum ar fi alcoolul) sau dinlăuntru (sifilisul), *diferitele infecțiuni* (tifosul exantematic, encefalita letargică, boala somnului, etc.) apoi boalele sistemului nervos, acelea ale *glandelor*, (organe ale trupului) cari dau anumite *secrețiuni* (dări afară) interne, precum și acele ale *viscerelor*, (organe trupești), etc.

Precum se vede din cele expuse mai sus cauzele, cari pot schimba mai mult sau mai puțin adânc mintea cuiva sunt destul de numeroase.

Înlăturând aceste cauze vom înlătura și urmările vătămătoare.

Am putea noi oare să le ocolim pe toate?
 Desigur că nu.

Rămâne însă să purtăm grijă față de cele mai însemnate, și în deosebi, față de cele pe cari le putem moșteni sau lăsa moștenire.

De aceea în viața de toate zilele se cere pe lângă ducerea în îndeplinire a anumitor prescripțiuni (de care mă votu ocupa cu altă ocazie), să avem voință și o mare stăpânire pe noi înșine. Să știm să înfrânăm anumite dorințe, capriciuri, plăceri, patimi, etc. Să știm cel puțin să deviem (să dăm o altă cale, mai bună) anumitor înclinări sau tendințe.

Căci tot ceea ce se adună rău în noi, nu face decât să mai mărească relele deja în ființă, sau să nască altele nouă, care chiar dacă nu ne fulbură pentru un moment mintea, va aduce o predispoziție de boală

mintală urmașilor noștri, cărora le revine să continue în viitor opera construcției minții străbunilor noștri și pe cari noi le-o dăm mai departe destul de schimbată prin construcția minții, de tare suntem cuprinși în prezent.

Dr. G. PREDA,
medic, director de spital (Sibiu).
Vicepreșed. II al „Asirei“.

Noul episcop militar: Dr. Ioan Stroia.

Aducem de astădată fotografia nou ale-sului episcop-militar român, a P. Sf. Sale Dr. Ioan Stroia.

Mulți dintre cetitorii călindarului vor fi avut prilejul să salute în sațele lor pe acest vrednic purtător de cărjă episcopoească, de pe când a cutreierat P. S. Sa comunele, ca inspector școlar și bisericesc, ca director regional sau ca comisar la conferențele învățătoarești în școalele secundare.

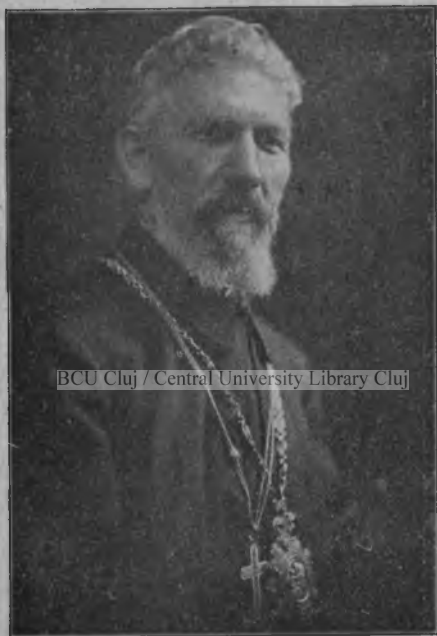
Născut în comuna Cacova, jud. Sibitului, din părinți economi, a făcut școala primară în Cacova, clasele I—VI de gimnaziu la sași, în Sibiu, cl. VII și VIII la gimnaziul românesc din Brașov, teologia în Sibiu. De preot a fost sfințit în 1890, la metropolia din Sibiu.

A plecat mai apoi la universitățile din Iena, Budapesta și Lipsca, studiind filosofia, teologia, pedagogia și istoria. În 1893 și-a luat doctoratul cu o lucrare despre educație, în limba germană. Întors în Sibiu, după scurtă vreme, a ajuns profesor suplinitor, apoi profesor definitiv pentru istorie și teologie la Institutul teologic Andrei Șaguna din Sibiu. Pas de pas a urcat treptele celor mai de seamă posturi de încredere, ca conducător al școlilor primare tractuale, ca inspector eclesial și școlar, ca revizor școlar al jud. Sibiu (după război) și protoiereu, apoi director regional al învățământului, asesor (1923), deputat în sinodul arhidiecezan, comisar la conferențele învățătoarești în școlile secundare și — mai pe urmă — episcop de Alba-Iulia și inspector al clerului militar.

În decursul războiului a avut să sufere internarea cu familie cu tot, pentru că era român, născut din întâmplare român și fiindcă ar fi putut fi primejdios, ca conducător român, statului putred A.-Ungaria.

A fost și protopop în Săliște. Mulțumită P. S. S. s'au zidit școala și frumoasa casă

47
protopresbiterală din Săliște, apoi școala
primară din Topârcea și multe alte școli.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pr. Sf. S. Episcop mil. Dr. IOAN STROIA.

Ca președinte al Societății de cântări
Gh. Dima" a ajutat mult „Astra“ noastră,
mai pe urmă la București, 1924.

Din cărțile tipărite amintim: Momente etice (de morală) din cuvântarea lui I. Hristos de pe munte (Sibiu 1896). — Idealurile morale, prîviri istorice asupra celor mai marcante sisteme de etică (Sibiu 1901). — În 1906 a scos, împreună cu Iuliu Crișan, un „Abecedar“, apoi cărți de cetire pentru clasele II—VI, cari s'au tipărit în multe ediții. Cu cunoscuții pedagogi Dr. Șpan, Dr. Barcianu, Dum. Comșa a scos „Foaia Pedagogică“. La seminar s'au folosit elevii de manuale multiplicare cu șapirograful, compuse de P. S. Sa.

Mănoasa activitate, arătată în scurte cuvinte, ne îndeamnă să așteptăm și de aici înainte cele mai frumoase dovezi de muncă și de idealism dela acela, care este pus astăzi în fruntea clerului militar în România. La mulți ani!

De cât pământ are lipsă un om ?

Sora cea mai bătrână din oraș cercetă pe sora ei cea mai tină, în sat. Cea mai bătrână era măritată după un neguțător, cea mai tină după un țaran. Beură împreună ceaiu și-si petrecură. Cea mai bătrână se făli cu traiul ei dela oraș; ce casă încăpătoare are, ce bine mănă și bea, cum se preumblă. eu trăsura și cum cercetează teatrul

Sorei celei mai tinere nu-i plăceau vorbele acestea, ea huli viața neguțătorului și lăudă viața țaranului.

— „Eu nu schimb cu tine“, zise ea. Este adevărat că trăim simplu, dar noi nu cunoaștem grijile. Voi însă, dacă și trăiți mai bine: ori aveți câștig mare, ori vă duceți pe copcă. Este o zicală: Norocul și nenorocirea umblă pe o cărare. Astăzi bogat și mănă cerșitor. Viața noastră țărănească este mai sigură. Dacă trăiești cu cumpătare, trăiești mai mult. Prea mult nu găsești la noi, suntem însă totdeauna sătui“.

— „Ce fel de sătui!“ răspunse cealaltă, batjocuros. „Cu porcii și vițeei laolaltă! fără nici o strălucire, fără nici o purtare mai aleasă! Ori cât de mult s'ar sdruhăi bărbatul tău, voi trăiți în gunoiu și acolo și muriți. Copii voștri vor avea aceeaș soarte“.

— „Ei, și ce are a face?“ zise răstit cea mai tină. „Trăim pentru aceea siguri pe moșia noastră, nu ne închinăm înaintea nimănui și nu ne temem de nimeni. Voi din oraș sunteți totdeauna aproape de a fi duși în ispită. Astăzi merge cum merge, mâne însă îi iese bărbatului tău necuratul înainte și cât dai din pălmi ți-l scoate din minți. Joacă în cărți, bea, umblă după altele, și atunci toate merg pe de-a 'ndoasele. Nu e așa?“

Pahomie, bărbatul celei mai tinere, sta culcat pe cuptor și asculta ce vorbeau femeile. „Nevasta mea spune curatul adevăr“, își zise el, „de-al de noi, cari de mici scormonim drăguțu' de pământ, nu ne gândim la nebunii; e o nenorocire numai că am prea puțin pământ. Când aș avea pământ de-ajuns, de nimeni nu m'aș teme, nici chiar de dracu“.

Dracul ședea tocmai îndărătul cuptorului și auzi toate. Era foarte vesel, văzând, că

țărâna a făcut pe bărbatul ei să se mândrească în gândul său: când ar avea mult pământ, nu l'ar întrece nici dracul!

— „Faci prinsoare“, își gândi dracul „Îți voi da eu pământ mult! Cu pământ te voi prinde“.

II.

Proprietara unei mici moșii era vecină cu Pahomie. Avea o sută douăzeci de destafine. Mai înainte se înțelegea proprietara bine cu țărani, nu-i supăra cu nimic, nici odată. De curând își luase ca administrator pe un soldat concediat. Acesta chinuia pe țărani cu pedepse în bani. Ori cât de mult se păzea Pahomie: acum îl fugea calul în câmpul cu ovăș al vecinei, acum i se rățăcea vaca prin grădină ori viteii i se duceau pe livadă. Pentru toate era pedepsit în bani.

Pahomie plătea, injura, bătea pe cei din casă; multe păcate făcu el în timpul verii, din pricina administratorului. Era ușor pentru el să-și țină vitele în curte — adevărat că-i părea rău de nutreț, dar cel puțin nu mai era cu frica 'n sân.

În iarnă se răspândi vestea că vecina urea să-și vândă moșia și că administratorul

umblă s'o cumpere. Auzind țăranii de asta se supărară foarte.

Dacă va ajunge administratorul proprietar, chibzuiau ei, atunci pedepsele nu vor mai avea sfârșit.

Țăranii se duseră toți de-arândul la proprietară și o rugară să nu vândă administratorului moșia, ci comunei. Făgăduind ei că vor plăti mai mult, se învoi ea. Așa-dară moșia vecinei era să ajungă proprietate comunală. Țăranii ținură sfat, se adunară a doua oară, dar nu se putură înțelege. Ucigă-l crucea sămână zizanie. Hotărîră în sfârșit să cumpere fiecare din moșie, cât va putea. Și la aceasta se învoi vecina.

Auzind Pahomie, că vecinul său a cumpărat douăzeci desiatine, jumătate pe bani gata, jumătate pe așteptate, începu să-l invidieze, adecă să-l pizmuiască. Se va vinde toată moșia, își gândea el, și eu nu mă voi ualege cu nimic. Se sfătui cu nevastă-sa:

„Țăranii cumpără“, zise el, „noi încă trebuie să luăm vre-o zece desiatine“.

Se frământară cum să o facă.

O sută de ruble aveau puse la o parte; acum vândură un mânz, vândură jumătate

din stupi, își tocmiră feciorul ca lucrător și în chipul acesta înciocălară banii jumătate.

Pahomie își alege acum cincisprezece desiatine cu o pădurice și se tocmi cu vecina — cumpără cincisprezece desiatine, dete mâna și arvuna. Se duseră în oraș, încheiară contractul, el plăti banii jumătate, iar cealaltă jumătate se legă a o răspunde peste doi ani. — Pahomie avea dar pământ.

Imprumută bani dela cumnatul său, cumpără sămânță și sămână moșia cumpărată. Toate priiră foarte bine. Încă după anul dintâi putu el plăti ceea ce datora el vecinei și cumnatului său. Pahomie însuș era proprietar de moșie. El își sămăna moșia, cosea fân pe locul său, își mâna vitele pe livezile sale. Nu se putea bucura deajuns: îi părea acum, eă alta e iarba și alte sunt florile ce cresc prin ea. Mai înainte i se părea pământul acesta ca toate celelalte, acum însă i se părea că este un loc deosebit, binecuvântat de Dumnezeu.

III.

Pahomie se bucura de viață. Toate ar merge bine, numai țăranii dacă l-ar lăsa neatfinse câmpurile și dacă nu ar paște vi-

tele pe livezile sale. Pahomie le vorbi cu toată prietinia, să înceteze de a-l mai su-păra, ei însă nu încetară a-și mâna vitele pe râtul lui și noaptea intrau cai străini în holdele lui cu bucate. Pahomie îi alungă și nu zise nimic oamenilor. Știa el prea bine, că oamenii fac lucrul acesta împinși de ne-voie, nici-decum însă din răutate. „Cu toate acestea“, își gândea el, „trebuie să le mai tai puțin din ghiare, că de unde nu, îmi vor paște toate livezile. O bună învățătură va fi de folos“.

Cu ajutorul judecătoriei le și dădu în-vățătură, nu numai odată, și mulți țărani au fost pedepsiți în urma aceasta. De aci urmă, că vecinii nu priveau cu ochi prietinoși la Pahomie și-l făceau câte-o crâmpiță. Odată un țăran se înfurișă noaptea în pădurice și, ca să-și adune scoarță, a smuls vre-o zece tei tineri.

Trecând Pahomie prin pădure, iată că văzu ceva selipind pe pământ. Merse mai aproape și văzu arborii belți de coajă, scoși din pământ, cu rădăcină cu tot. Se mânie. Mișelul nu mi-a lăsat nici măcar un singur telu. De-aș putea numai descoperi cine mi-a

făcut-o asta, știu că mi-aș stâmpăra nițel mânia. S'a gândit și s'a răsgândit, cine poate să fie. Asta n'a făcut-o nimeni altul, decât Siemka. Ca să cerceteze se duse în curtea acestuia, dar nu găsi nimic. De aci se născu o sfadă și din ceasul ăsta Pahomie era încredințat, că nimeni altul decât Siemka i-a rupt arborii. Înaintă pără împotriva lui. Judecătorii se adunară și, lipsind dovezi, hotărîră că țăranul este nevinovat. Pahomie se simți vinovat prin aceasta, încât își pierdu cumpătul; se certă cu primarul și cu judecătorul. „Voi dați nas hoșilor!“, strigă el. „Dacă ați fi oameni drepti, n'ați da hoșilor drumul“. Sietea Pahomie rău cu toți vecinii. Adevărat că moșia îi crescuse, dar în sat era tot mai strâmtorat.

Pe timpul acesta se lăși vestea, că multă lume se duce să s'așeze în țările de nou cucerite. Pahomie se gândi: de ce să-mi părăsesc eu moșia? dacă s'ar duce însă câțiva dintre ai noștri, s'ar mai lărgi locul pe aci! Moșia aș cumpăra-o eu și aș împreuna-o cu a mea. Aici suntem prea strâmtorați.

Odată, când să ajungă acasă, ceru un țăran călător să-l lase înlăuntru. Pahomie îl

opri peste noapte la sine, îi puse înaintea tot felul de mâncări și beuturi, îl întrebă că de unde îl aduce Dumnezeu și povesti cu el despre unele și altele. Țăranul îi spuse că vine de la Volga de jos, unde a fost la lucru... Mulți s'au așezat acolo, adăuse el, pe oameni îi scriseră în comună și le dădură pentru fiecare suflet câte zece desiatine... Minunată țară, este o plăcere să vezi snopii cei plini. Un țăran veni gol și sărac, numai brațele și le aduse cu sine, și acum a sămănat cu grâu cincizeci desiatine. Anul trecut vându numai grâu de cincii mii ruble.

Pahomie ascultă cu multă plăcere; se gândi: de ce să se ghemuiască omul aicea în locul acesta strâmt, când poate trăi bine? Voiu vinde moșia mea și casa și pentru banii, ce-i voiu căpăta, îmi voiu cumpăra la Dolga de jos *altă* moșie și voiu înțoemi o nouă economie. Aici, în strâmtoarea asta, ești totdeauna în ceartă. Voiu merge și eu acolo, ca să aflu la fața locului cum stă lucrul.

Cum se făcu vară, își pregăti toate și plecă la drum până la Samara cu corabia, pe Volga, de aci pe jos vre-o patru mii de

verste. Ajuns la fața locului, găsi toate așa după cum auzise: câte zece desiatine sunt măsurate de suflet și țărani bucuos primesc pe străin în comună; dacă vre-unul vine cu bani, își mai poate cumpăra moșie cât îi place; trei ruble o desiatină, fruntea pământului.

Pahomie, informându-se de toate, se întoarse acasă spre toamnă, își vându moșia cu câștig, vându clădirile și vitele, ieși din sânul comunei, așteptă primăvara și călători cu familia în țările cucerite de curând.

IV

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ajuns la fața locului cu familia Pahomie se opri în satul cel mare și se înscrise ca membru în comună. După ce omeni cu mâncări și beuturi pe bătrânii satului, i se pregătiră îndată toate hârtiile. Fu primit în comună și pentru cincî suflete, pe lângă loc de pășune, i se dete cincizeci desiatine în deosebite hotare. Iși clădi casă și își cumpără curte. Numai ca parte pentru suflete avea moșie de două ori ca mai 'nainte — și ce pământ roditor! Toate le avea de ajuns și putea ținea vite câte vrea.

La început, pe când încă elădea și-și întocmea economia toate i se păreau minunate. După ce trăi însă acolo câțva timp, iară i se păru locul *prea strâmt* și aici. Acuș căpătă poftă, cum făceau și alții, să samene numai grâu, dar în țara aceasta este puțină arătură pentru grâu. Se samănă grâu în țelină, se samănă un an și apoi doi ani se lasă nearat, până iară crește iarbă pe el. Pământ moale este destul, dar bun numai pentru secară, grâul poștește pământ tare. Pământul tare are totdeauna căutare. Pentru toți nu ajunge. Totdeauna e ceartă pentru el. Cei cu stare voiesc să samene ei singuri, datorași lasă locul cel bun neguțătorilor, în loc de plată. În anul dintâi Pahomie sămănă grâu pe locul, pe care l-a căpătat și a crescut de minune, încât i-a venit poftă să aibă și mai mult pământ. Se duse la neguțători și luă locuri în arândă pe un an de zile. Sămănătura produse roade bogate. Pagubă, că locurile erau prea departe de sat, cincisprezece verste trebuia să cari bucatele. Vedea el, că prin prejur, în măleriști, trăiesc oameni, cari făceau negoș și se îmbogățeau. Cu cât n'ar fi mai bine, gândi Pahomie, dacă în loc să iau pământ cu arândă, l-aș cum-

păra și să fac singur măieriși — asta ar fi o moșie comasată la un loc, și s'a gândit cum ar face să-și poată cumpăra pământ bun.

Atunci dete peste un țăran, care avea o proprietate de cincisute desiatine și ajunsese la prăpăd. Acesta voia să-și vândă moșia cât de ieftin. Făcură târg. Pahomie să plătească o mie cinci sute de ruble, dintre cari jumătate numai decât, celelalte mai târziu.

Pe timpul acela intră în curtea lui Pahomie un neguțător călător, pentru a-și adăpa caii. Beură împreună ceai și vorbiră de una de alta. Neguțătorul spuse că vine de departe, dela *bașchiri**, că acolo a cumpărat moșie, cam cinci mil desiatine, plătind pentru ele o mie de ruble. Pahomie îl întrebă mai cu de-amăruntul. Neguțătorul îl dumiri cum să cade, despre toate.

„Numai cât, adause el, trebuie să cinstești cu ceva pe cei mai bătrâni. Eu le-am dat caftane și covoare, cari m'au costat la o sută de ruble, le-am împărțit și ceai și la toți, cari au avut poftă de rachiu, le-am dat cât au putut bea. Desiatina o cumpărai cu douăzeci copeici — aici e contractul — lo-

*) Un popor.

curile de lângă râu, precum și șesul, sunt acoperite cu năgară“.

Pahomie îl întrebă mai departe.

„Țara“, istorisi neguțătorul, „n'o poți încujura într'un an întreg — aceasta este țara bașchirilor. Oamenii sunt proști ca oile. Dela ei poți cumpăra aproape pe nimic“.

Pahomie se gândi: Ei, pentru ca să cumpăr pentru mila mea de ruble cincisute deseatine și pe lângă aceasta să-mi iau pe gât și o datorie, pe când, pentru aceiași bani, pot să-mi cumpăr o moșie mare, cât vezi cu ochii?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V.

Pahomie întrebă care este drumul ce duce în țara bașchirilor. Se hotărî să petreacă pe neguțător și o porni la drum. Moșia și clădirile trebuiau să le îngrijească femeia sa, el luă cu sine numai o slugă. În orașul vecin cumpărară ceai, daruri, rachiu, după cum zisese neguțătorul.

Și au tot călătorit — cinci sute de verste aveau deja în urma lor — a șaptea zi ajunseră în tabăra de nomazi (călători) a bașchirilor și aflară toate așa după cum spusese neguțătorul. Lângă râu, pe șes, bașchirit

(șes). La spatele corturilor sunt legați mânzii, locuiesc în chibitce (corturi). Ei nu ară, nu mânâncă pâne; vacile și caii pasc pe stepe ipele se mână de două ori pe zi la ei. Din lapte de iăpă pregătesc *cumisul*, pe care femeile îl sbat și fac brânză din el. Țăranul nu face alta decât ia *cumis* și ceai, mânâncă carne de vacă și cântă din fluier. Toți sunt grași, veseli... toată vara țin sărbătoare. Popor prost, nu înțelege rusește, dar e foarte prietinos.

Cum zăriră pe Pahomie, bașchirii ieșiră din corturile lor și-l luară la mijloc. Un tălmaciu sau dragoman era la îndemână, căruia îi spuse Pahomie, că a venit să cumpere moște. Bașchirii își arătară prin semne bucuria lor, îl luară pe Pahomie de subțiori și-l duseră în cortul lor bun, îl poftiră să șadă pe un covor, dându-i sub el o perină cu puf și-l omeniră cu ceai și *cumis*, ba tăiară și un berbece și-i puseră dinainte carne de berbece. Pahomie scoase din desagi săi ceaiul și celelalte daruri și le împărți între bașchiri. Bașchirii se bucurară. Vorbiră el cât vorbiră întreolaltă și apoi porunciră tălmaciuului să tălmăcească.

— „Zic ei să-ți spun“, zise tălmaciul, „că le place de tine. La noi e obiceiul să facem toate plăcerile cu puțință oaspelui, cu daruri să mulțămim pentru daruri. Tu ne-ai dăruit pe noi, acum spune-ne ce-ți place ție dintr'ale noastre, ca să te cinstim și noi“.

„Mai bine îmi place la voi *pământul*“, răspunse Pahomie. „La mine acasă e strâmt și afară de aceea pământul e tot arat, voi însă aveți mult și bun pământ. În viața mea n'am văzut asemenea pământ“.

Dragomanul tălmăci lui Pahomie, răspunsul. BCU Cluj / Central University Library Cluj

lar să ciorovăitră bașchirii.

Ceeace vorbeau ei Pahomie nu înțelegea, vedea însă că sunt veseli și râd. După aceea tăcură, se uitară la Pahomie și dragomanul începu :

„Ei zic să-ți spun că-ți sunt recunoscători pentru bunătatea ta și voiesc să-ți dea *atâta pământ, cât vei vrea*. Arată numai cu mâna, care-ți place mai mult și *al tău va fi*“.

Başchirii se sfătuiră între ei, în sfârșit începură să se certe. Pahomie întrebă că din ce s'a născut cearta. Tălmaciul răspunse :

„Unii sunt de părere, că trebuie să fie întrebat cel mai bătrân, pentru că fără de el nu se poate face nici o învoială; să poate face și fără știrea celui mai bătrân, sunt de părere ceilalți“.

VI.

Pe când se certau încă bașchirii, păși între ei un bărbat cu o căciulă de vulpe în cap. Toți tăcură și se ridicară în picioare. Dragomanul zise:

„Asta e cel mai bătrân“.

Pahomie îi dăruî numai decât haina cea mai scumpă din câte le adusese și cinci funți de ceai. Bătrânul luă darurile și se așeză la locul din frunte. Bașchirii începură să-i vorbească.

El ascultă, zimbi și zise apoi pe rusește:

— „Ei, asta se poate... alegeți unde-ți place. Pământ este destul“.

Dar cum să iau cât vreau eu, se gândi Pahomie. Trebuie să capăt vre-o întărire judecătorească. Altfel zice „ia-ți“ și — mai târziu mî-l vor lua iară îndărăt. Apoi zise cu glas tare:

„Vă mulțămesc pentru bunăvoința voastră. Pământ aveți mult și mie îmi trebuie

puțin. Numai cât voi să știu, *care* va fi al meu; acel pământ trebuie să-l măsurăm și apoi să-mi dați o adeverință. Pentru că viața și moartea sunt în mâinile lui Dumnezeu. Adeverat, voi sunteți oameni buni; voi îmi dați pământ, dar se poate întâmpla ca copii, voștri să mi-l ia îndărăt.

Căpetenia lor zimbi.

„A bună-seama asta se poate face“ asigură el, „cu o legătură așa de tare, încât mai tare să nu fie cu puțință“.

Atunci zise Pahomie :

„Am auzit că a fost la voi un neguțător. Lui i-ați dat pământ și ați făcut contract cu el. Așa aș vrea și eu“.

Căpetenia îl înțelese îndată.

„Toate astea se pot“, zise el, „avem doară un scriitor. Ne vom duce în oraș și vom pune toate pecețile“.

— „Și ce preț îmi veți cere?“

— „Noi avem un singur preț: o mie de ruble pentru o zi“.

Pahomie nu putea înțelege ce fel de măsură să fie o zi.

— „Câte destătine vor fi?“

— „Asta noi nu putem să o socotim. Pentru o zi vindeți noi atâta pământ, cât

poji tu ocoli într'o zi. Prețul unei zile este o mie de ruble.

Pahomie se miră.

— „Intr'o zi“, zise el, „pot ocoli mult pământ“.

Bătrânul surâse.

— „Tot va fi al tău. Numai o condiție îți punem; dacă în decursul zilei nu te vei întoarce la locul de unde ai plecat, ai pierdut banii“.

— „Dar cum să se însemne pe unde am umblat?“

— „Noi ne vom așeza la locul, care ți-l vei alege tu pentru plecare, — noi vom sta pe loc, iar tu vei merge — îndărătul tău vor călări feciorii noștri, unde vei porunci vor bate pari — după aceea din par în par vom trage cu plugul brazde. Ia-ți ocolul, care-ți place, numai să fi înainte de ce va apune soarele la locul de unde ai plecat. Pământul cât îl vei ocoli, tot va fi al tău“.

Pahomie se învoi. Hotărî să plece a două zi de dimineață. Iși mai petrecură, beură *cumis* și ceai și mâncară carne de berbec. Înoptând Pahomie se duse să se culce. Bașchirit se împrăștiară. Des de dimineață voiau

să se adune, ca să ajungă la locul convenit înainte de răsăritul soarelui.

VII.

Pahomie nu putu dormi. Se tot gândea la pământ. Câte nu o să mai fac aici! O țară întreagă voiu ocoli, cincizeci de verste voi umbla eu într'o zi, ziua e așa de lungă acum... în cincizeci de verste ocol se cuprind zece mii de desiatine. Nimănui n'am să mă închin, votu ara. cât votu voi... cealaltă parte o las pentru pășune. Nu dormi toată noaptea, numai de eătră ziuă îl fură puțintel somnul.

Cum așipi începu să viseze: i se păru că se află tot în cortul acela și că aude râzând pe cineva afară. Ca să vadă cine râde ieși din cort. Și aici văzu pe căpetenia bașchirilor, care râdea și, ținându-se cu amândouă mâinile de foale, râdea de nu mai putea. Pahomie se duse lângă el și-l întrebă de ce râde... dar atunci văzu că nu e bătrânul bașchirilor, ci neguțătorul, care venise în curtea sa și îl povestise de țara aceasta. Și tocmai întrebă pe neguțător:

„De mult ești aici?“ când deodată văzu, că nu mai e neguțătorul, ci țăranul, care venise la el, în patria sa cea veche, la Dolga

de Jos. Dar acum nu mai era nici țăranul, ei... chiar Ucigă-l crucea. El îi sta dinainte, cu coarne și cu copite și râdea și privea tot într'un loc. Pahomie își zise: oare unde se uită și de ce râde? În vis vedea un om culeat la pământ, desculț, numai în cămașă și izmene, cu fața 'n sus și alb ca păretele. Uitându-se mai de-aproape, văzu că era chiar el însuș. Speriat se trezi... Câte nu mai vede omul în vis! Pahomie se uită împrejur. Incepu să se crepe de ziuă. Trebuia să trezească pe oameni, pentru că era vremea să plece la fața locului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VIII.

Pahomie se sculă, își trezi sluga, care dormea în *carantas* (car), îi porunci să prindă caii și se duse să scoale pe bașchiri.

— „Este timpul“, strigă el, „să mergem pe stepă“.

Bașchirii se sculară, se adunară, veni și căpetenia lor. Beură iară *cumis* și volau să cinstească și pe Pahomie cu ceai, acesta însă dete zor de plecare.

„Dacă e să plecăm“, strigă el, „atunci să plecăm îndată! Nu mai putem aștepta“.

Başchirii porniră la drum, unii călare, alții cu carăle. Pahomie însoțit de slugă, mergea cu căruțul său. Ajungând la stepă pe când răsărea soarele, roșind cerul, urcară o colină și se adunară toți. Cel mai bătrân se apropie de Pahomie și-i arătă cu mâna întinsă stepa.

— „Iată“, zise el; „cât vezi cu ochii este pământul nostru. Alege acum, *cât îți place*“.

Ochii lui Pahomie străluceau de bucurie. În lung și lat vedea pământ de negară, neted ca palma, negru ca macul, prin gropi creștea tot felul de iarbă înaltă, până la piept; căpetenia Biblioteca Culturală Universității Libere Cluj bașchirilor își luă din cap căciula de vulpe, o puse jos în vârful colinei și zise:

— „Acesta e semnul. Pune-ți banii în ea. Sluga ta încă va sta aici. De aici pleacă și aici te întoarce. Tot pământul cât îl vei încunjura este al *tău*“.

Pahomie își scoase banii și-i puse în căciulă, se desbracă de caftan, încât rămase numai într'o scurteică, își luă cu sine o traistă cu pâne, își legă de cingătoare o sticlă cu apă și se gătă de plecare. Se gândi și se răsândi încătrău să apuce. Aici în orice parte era minunat. Iși gândi: tot una, mă duc

spre răsărit, și se întoarse cu fața către soare — acum se întinse odată și așteptă până se ridică soarele deasupra orizontului. Nu-i vreme de pierdut, își gândi el, ba, pe răcoare umbli și mai ușor. Călăreții se așezară îndărătul lui. Imdată ce răsări soarele se puse el în mișcare — călăreții după el.

Nu mergea nici încet, nici iute. Va fi străbătut cam o verstă, când fără să stea în loc, porunci să se bată un par în pământ, — odată în mișcare el grăbi pașii și porunci acum să se bată al doilea par. O clipă se întoarse și se uită îndărăt: colina se vedea încă, ba și oamenii de pe ea. Privind la soare dete cu socoteală că va fi mers vre-o cinci verste. De oarece i se făcu cald, desbrăcă scurteica. După alte cinci verste îl supără căldura. De pe soare văzu, că e vremea să dejeneze. Am mers o bucată bună până acum, își gândi el... Adevărat că trebuie să fac de patru ori acest drum până de seară — dar e încă prea de timpuriu ca să cârnesc. Să mă desculț. Se gândi: încă cinci verste mai pot merge, apoi să o cârnesc la stânga. Cu cât înainta mai mult, cu atât se făcea mai frumos. Merse încă tot drept înainte. Când își aruncă privirea îndărăt, colina abea

se mai vedea și oamenii de pe ea se deschilneau numai ca niște furnici.

Acum trebuie să cârnesc, gândi el. Cum m'am încălzit de tare! Imi vine pofta să beau. Iși luă sticla, beu mergând, mai porunci să bată un par și o cârni la stânga. Merse și merse — iarba era mare, lui îi era tot mai cald. Incepu să se simtă obosit. O căutătură spre soare îl spuse, că este la ameză. Să odihnim puțin, gândi el. Stete pe loc și mănecă puțină pâne. De mă voiu pune să șed, voiu adormi. Stete deci puțin, să răsufle și merse mai departe. La început t-a fost ușor, mănecarea t-a dat nouă putere, dar era cald de se topia și-i venea somnul — se simțea obosit peste măsură. Ei, își zice el, pentru un ceas de suferință, un veac de traiu.

In partea asta merse cam zece verste. Voia să o cârnească la stânga, dar iată — ținutul era așa de frumos: o luncă bogată — ar fi pagubă să nu o cuprindă și pe aceasta; inului trebuia să-i priiască aici de minune. Merse drept înainte, cuprinzând în chipul acesta și lunca, și porunci să se împlante un par. Abia acuma făcu a doua cotitură. Aruncând o căutătură înspre colina înde-

părtată, abia mai putu zări oamenii de pe ea. Până la ei vor fi cam cincisprezece verste. Cele două margini le-am croit prea lungi, de aceea a treia trebuie să fie mai scurtă. Ce-t drept, în chipul acesta moșla va fi cu miezuina strâmbă — dar cum să faci altfel? De cotic trebuie să cotesc și-apoi — drept spre colină. — Trebuie să mă grăbesc — să nu mă abat prea tare; Moșle am acum cu prisos. — Se întoarse și păși drept spre colină.

IX.

Pictoarele îl dureau pe Pahomie; a alergat prea afară din cale. Genunchii i se îndolau, — ar fi vrut să odihnească, dar nu avea timp. Trebuia să ajungă înainte de a apune soarele. Soarele nu aștepta. Ca și cum l'ar mâna cineva — așa alerga.

Nu am greșit eumva? Nu am încunjurat *prea* mult? Dar dacă nu voi ajunge la timp? Era încă departe și era ostent de tot. Numai de nu ar fi zadarnice toate cheltuielile și ostenețele sale! Trebuia să se opintească cât va putea.

Se scutură odată și începu să fugă. Pictoarele îl sângerău — el fugea. Fugea și

fugea, aruncă scurteica cât colo, cizmele, sticla, căciula. „Am fost *prea lacom* — am stricat tot. Înainte de apusul soarelui nu voiu ajunge la țintă“, își zicea el.

Ba se întâmplă și mai rău: de frică nu mai putea răsufla. Fugea, cămașa și izmenele i se lipeau de trup — gura-i era uscată de tot — pieptul îi coleăta cumplit — inima îi bătea ca cu ciocanul, genunchii, ca și cum n'ar fi fost ai săi, i se îndoiu.

Abia că se mai gândea la moște, ci se gândea ce să facă, ca să nu moară de oboseală. Da, îi era frică de moarte, dar să stea locului încă nu putea. „Am fugit atâta, dacă voiu sta acuma pe loc, vor zice că-s nebun!“

Bașchirii, — îi aude el foarte bine — chiuiu, strigau. De strigătele lor îi ardea inima și mai tare. Incordându-și cele din urmă puteri, fugi — soarele sta aproape să apună — dar până la colină nici nu mai era mult.

Bașchirii îi făcură semn cu mâna, strigară — el vedea căciula... vedea banii în ea — vedea pe căpetenia bașchirilor, tăvălindu-se de răs, la pământ. Atunet și-a adus aminte de vis: „*Pământ, gândi el, este destul,*

dar mă va lăsa Dzeu să trăiesc pe el? Sărmanul de mine, m'am prăpădit de tot" și fugea, fugea.

Iși aruncă privirea la soare.

Soarele era mare, roștu, atingea pământul, începu să se ascundă.

Acum a ajuns colina — soarele asfințise.

Un *strigăt* de durere îi ieși din piept: i-se păru că totul este pierdut.

Dar își aduse aminte că dintr'un punct mai ridicat trebuie să se mai vadă încă soarele. Se repezi pe deal în sus — iată căciula. Se împiedecă, căzu, ajunse cu mâinile până la căciulă.

— „Voinic fecior!“ — strigă bătrânul bașchtrilor. „Mult pământ ai dobândit!“

Când sluga voia să-i sară într' ajutor, să-l ridice, ce văzu? Din gura lui Pahomie năpădea sângele — era mort!...

Sluga începu să se bocească.

Bătrânul ședea la pământ, stărcit, râse cu hohot, ținându-se de pantece. Apoi se ridică și aruncă slugii sapa.

— „Aici, sapă-i groapa!“

Başchtrii se sculară și plecară.

Sluga rămase singură cu mortul.

Săpă pentru Pahomie o groapă, toemai așa de mare cât măsura el *dela cap până la picioare* — trei coji — și-l îngropă...

Vreți nutremânt sufletese bun ?

lubite cefitorule!

De multe ori te vei fi întrebat, Dumineca, după-prânz, după vecernie, ori sările, când te aflat, după munca dela câmp, acasă, în mijlocul familiei: *ce să mă fac acușica ?* Gândul îți va fi umblat pe la cârciumă, dar îți vei fi zis: „Acolo se duc banii ca pe gârlă și mi se istovese puterile! Sânt *prea bun* pentru așa ceva!” — Te vei fi gândit mai apoi la o vorbă-două, la podmol, cu vecinii. Veți fi pîfăit tactivos din lulele, copilașii vi se vor fi jucat pe dinainte, femeile vor fi boscorodit ele 'n de ele. Dar te vei fi săturat repede și de petrecerea asta, eu toate că nu este vredneă de disprețuit. O vorbă cuminte, un gând luminos, schimbat cu vecinii — despânzește norii, prinde bine, dă tărie.

Mai apoi vei fi oftat: „Hei, de-aș avea eu o cărțuție, știi, de așea, alese pe sprânceană, ce *bine* mi-ar mai cădeal! Aș cefi-o

eu ori băiețașul ori fetița dela școală, cu glas tare, și ne-ar asculta toți, de jur-împrejur!“

Iacă, vrem să-ți dăm mână de ajutor! Mulți țărani români ne-au spus un „Bogdaprostel“, după ce le-am pus cărțuțile de mai la vale în mână și multe frunți au descreștit plăsmuirile astea frumoase.

Din biblioteca, pe care vrem să ți-o punem la inimă acum, s'au împărțit până acoușica peste 1,500.000 de exemplare! Știi dumniata ce va să zică atâta sumedenie de cărți ?!

Sutele, mii de sate românești așteaptă și acum bucoavnă respicată, elteață, înălțătoare de inimi, care să sădească dragostea de viață cinstită, dragoste de propășire a neamului, nu numai românesc, ci și a neamului omenesc. Iacă nutremânt sănătos, iacă sfetnici pentru zilele grele și zile de veselie, când ești ușurat sufletește. E vorba să te apropii de sfetnicii aceștia cu încredere și să lai nutremântul, mistuindu-l cu cumpăt — că și sufletul are trebuință de nutremânt, după cum are și trupul.

Ca să vezi și dta cam ce aduce „Biblioteca poporală“ a „Asociațiunii“, de care este vorba, citește rândurile de față.

„Biblioteca poporală“ a ajuns să treacă de numărul 128. Cel ce scriu cărțuțile astea vreau să nască poșta de celit, dând fel de fel de bucăți prețioase.

Ai auzit, de sigur, de un scriitor român de-i zice *Ion Pop-Reteganul*. Dascălul acesta român a scris viața ntreagă zeci și zeci de cărțuții, care mai de care mai frumoasă: „*Povești ardelenesti*” (în 5 broșuri), povești de prin Munții Apuseni, doine, chiuituri, balade, adunate din gura poporului, povestiri, icoane de pe natură, dela sate. După ce a murit a trecut întreg rămasul literar (scrisele sale vrednice de publicat) în mâinile „Asociațiunii”. Așa a ajuns soeietatea în stăpânirea unei comori de povești, povestiri, cântece, chiuituri, balade haiducești, ș. a. Iacă-l pe „Lucă -- minte slabă” (Nr. 126 din „Bibl. pop.”), cum își mănecă agonisita și averea, fiindcă nu-i om în toată legea și nu știe chi-vernisi. Iacă-l pe *Petrea „Porcosul”*, cum ajunge om chiabur, fiindcă face negoț cu porcii și își vede de treabă. Ascultă o sară de Crăciun, cu colinzi și cu vorbele potolite ale unei părechii tinere, fericite, care tocmai se logodește. („Farmecele colinzilor”). Ascultați pe Ion Hatducul cum se căinează, fiindcă n'a dat cinstea cuvenită tată-său și-a ajuns de răsul lumii, umblând pe la casele oamenilor. (Astea și altele în numărul 126 de bibliotecă.)

Alt dascăl de omenie, „*Petrea Dascălul*” din Orlat, ne descrie în numărul 116, în „*Icoane dela țară*”, copii năvăști de după războiu, gospodării bune și rele de pe la sate, oameni de omenie și oameni de să-ți

iai măneca de ei și să o iai la sănătoasă. „Moșul“ (scriitorul Nic. Petra-Petrescu) ne ia de braț și ne povestește minunate întâmplări din „1001 de nopți“: în cărțulia cu numărul 117 („De braț cu Moșul, în povești“). Cui să nu-i placă „Ali Baba și cei 40 de hoți“? Din țările îndepărtate ale Orientului, din Indii, unde se petrec cele din „1001 de nopți“, putem trece în „țara cehului“ (*Povești din țara cehului*, Nr. 118), tălmăcită de *abatele Zavoral*, pe cari îl vor fi văzut mulți cetitori, în Praga, în decursul războiului, în lazaretul dela Strahov. Ce mintoasă fată este Șurina — se ia la 'ntrecere în deșteptăciune cu „fata cea mintoasă“ din poveștile noastre! „Doritul“ e „Făt Frumosul“ cehilor. Și acolo sunt trei craișori fermecați, cari trebuie să fie scăpați din ghiarele sgriptoroaicei.

Poezii vrednice de declamat va afla cetitorul în numărul 121 („Patria“ de poetul *G. Tutoveanu*). „Ștefan Vodă“ sau „Sutașul din Căiuț“ sau „Vodă Rareș“ sau „La Putna“, „Invierea“ poetului mort în tinerețe, *Ioan Borcia* (Nr. 114) are poezii frumoase, gingașe, de dragoste, apoi altele de îndemnuri de arhanghel, preamăriri ale trecutului („*Candela dela Putna*“, d. e.), apoi chemări înflăcărâte: „Voi sânteți frați de-o limbă și de-o lege!“ Fiori de aceștia să se răspândească în mijlocul ascultătorilor pe la serbările noastre!

O minunată poveste, plină de înțelepciune, a tipărit chiar și *M. Sa Regina Maria* în numărul 110 („*Sămânța înțelepciunii*“), dorind astfel să dea mână de ajutor acestui așezământ românesc, care este „Asociațiunea“.

Material de citit și de răsândit găsește cititorul în numărul 113: „*Pentru sările de șezătoare*“ și în Nr. 112: „*Gânduri de dat mai departe*“. Cum rămâne o văduvă de răboiu numai cu 2 copilași și cum se întemează privind la copilașul din leagăn, care samănă cu cel mort. Cum „*Văduva*“ vrea să trăiască pentru urmașii mortului, cari au lipsă de sprijin. În „*Satul gușafilor*“ se miră un tânăr când nu vede gușați, după cum li s'a dus porecla oamenilor din sat — numai o gură nespălată a adus nume rău întregului sat, care suferă pe nedreptul, *Biata „Rumunka*“ e o mamă, căreia i-a murit copilul, soldat, în Praga, Româncea plângă la eăpătâiul copilului: „*Dragu' mării, puiu mării*“ și ceții îi pricep durerea, cu toate că nu-i cunosc limba. „*Clipe de întremare sufletească*“ (Nr. 115) are bucăți scurte, poezie și proză, din autori de samă. Țăranul român trebuie să ia și el la cunoștință cum se sbuciumă oameni mai mari în căutarea Dumnezeirii, în aflarea noimei ființării noastre de pe pământ. De aceea sunt bine venite paginile acestea, cari nu sunt pentru orice cititor, dar cari prind bine unuia cu mintea mai ageră.

Un țipet de alarmă vrea să fie și Nr. 120: „*E primeduită cultura!*“ Numărul este scris pentru cetitorii mai mintoși, ca să afle părerile unor bărbați din ziua de astăzi, cari strigă tuturor: „Luafți-vă mințile în cap! Dacă nu vă potoliți patimele să da de mal cultura, câtă bruma o avem în Europa!“

Dacă numărul acesta i se va părea prea greu unuia sau altuia, va afla în vîrsurile minunate ale poetului *Ion Borcia* din piesa teatrală în 3 tablouri „*Ileana*“ (Nr. 122—3), o răsplată și *Ileana* Consinzeana noastră o să-i apară în sătucul românesc descris de poet, cu atât mai frumoasă.

Intr'altă țară, în Italia, ne duce povestirea lui *Amicis*: „*Hârtia de-o sută*“ (Nr. 128). Tăl-măcirea în românește a dnei *Șt. Bidnei* merită să fie citită în fiecare casă românească. Autorul italian e cunoscut în toată lumea. Aici ne descrie ce a pățit un biet tînăr sărac cu o „hârtie de-o sută“ de lire (ban' italiene), care a ars de jumătate. Suferințele lui te ating pînă la lacrimi și nu ți-e rușine de lacrimile acelea, fiindcă isvorec, trebuie să isvorească, din inimă. Pentru tineret, mai cu seamă, este cărțulia asta — *aur!* Să nu fie tînăr să nu o fi citit.

Și din Italia, pe unde vor fi fost mulți țărani români în decursul războiului, să trecem în Rusia. Ceeace ne povestește scriitorul rus *Tolstoi* în „*Prisonierul din Caucaz*“ (trad.

de Moșul) stârnește interesul cel mai mare, și la ceice au fost prin Caucaz, prizonieri și la cei ce au auzit despre viața de pe acolo. Șilin și Costilin sunt doi ruși, cari au ajuns în mâinile tătarilor. Multe mai pățimesc amândoi! Dreau să scape odată, târându-se cu butucii la picioare — dar sunt prinși de nou. Simți cum îți bate inima când cetești de fuga lor. Ne închipuim că povestirea va fi cefită pretutindeni cu răsuflarea reținută la ascultători — mai cu samă la câte o șezătoare.

Și-așa mai departe... tot alte și alte povestiri, cântece, sfaturi (și de cele doftorești și de cele pentru viața de viie și de cele împotriva prea mulței beuturi) — o sumedenie de cărjuli. (Nr. 127 „Cum să ne îngrijim viața de viie și vitele“ de dnii I. A. P. și Ioan Zamfirescu, inspector veterinar. În călindarul pe 1925 sfaturi despre *testament*.)

În viitorul apropiat se vor tipări alte și alte numere: despre „Impăratul „Traian“, despre „Gheorghe Barișiu“, unul din cărturaril cel mai de inimă de ai noștri; apoi bucăți de teatru poporal, la sate, poezii populare, chiuituri și snoave cu țigani și alte neamuri, adunate de Andreiu Bârseanu, fostul președinte al „Asociațiunii“. Călindarul aduce în fiecare an câte un car de învățătură, încât ai, pe lângă târguri și sfaturi gospodărești, tovarăși de petrecere, cari nu-ți store punga și nici sănătatea.

E cineva, căruia să nu-i placă gândurile date mai departe în biblioteca aceasta? Credem că nu, de aceea îți punem și dtale la inimă: citește și răspândește cărțile din ea, spre binele futurora.

Zece cărțuli și un călindăr pe de-asupra costă, abonate la un loe, pe un an întreg, trimise acasă, 50 de lei pentru cei ce s'au înscris membri la „Asociațiune” (taxa: 10 lei, membru ajutător, pe an), iar pentru cei ce nu sunt membri 70 de lei la an.

Nu ți se pară mulți banii ce ți se cer! Încearcă odată și n'ai să te lași de „Biblioteca populară a Asociațiunii” („Astra”).

Comitetul de redacție a
„Bibliotecii populare” „Astra”.

Sibiu, Strada Șaguna Nr. 6.

Ocroțiți natura!

Omul cu adevărat este stăpânul neșarmurit al întregii naturi, însuflețite și neînsuflețite, deopotrivă. Din comorile naturii, din rodul lumii plantelor și a animalelor ne nutrim, ne îmbrăcăm și ne scoatem toate cele de lipsă pentru traiul nostru.

Pe măsură ce oamenii se înmulțesc și se ridică în cultură, cu nevoi și trebuințe tot mai numeroase, sărmana natură: pământul, animalele și plantele sunt stoarse, exploatate în măsură tot mai largă, pentruca să îndeplinească trebuințele și lăcomia noastră, a stăpânilor.

Pădurile cad mai întâi jertfă omului. La șes și la munte căutăm să le pusim, să le devastăm cât mai mult, lărgind pășunea animalelor noastre de casă. În regiunile mai joase tăiem lemne pentru foc și pentru construcție, eroim în acelaș timp arături și pășuni în locul codrilor seculari. Orașe, sate, grădini cu livezi de pomi răsar prin locuri, unde nu demult natura fecundă, păduri sau stepe (întinderi mari de ierburi sălbatice), cu viața lor animală și vegetală îmbelșugată, cu copaci frumoși, cu covor bogat de flori desfătau ochiul drumețului și al prietenului vederilor (peisagelor) naturale încântătoare.

Oamenii mai bătrâni ne pot spune lucruri triste în această privință. Cu jale ne povestesc ei de codrii noștri, cari s'au rărit acum de-a binele, de platurile noastre de odini-

oară, frumoase ca un colț de raiu, cari se găseau dela un capăt al țării la altul, în veșmântul lor încântător de flori, iar acum sunt despuiate prin păscutul nesăbuit, de toată podoaba lor originală. Totul se ară, totul se paște, totul se nimicește.

„Pe-unde merg cu drum de fier, toate cântecele pier“ și dispar cu ele tot mai mult locurile nefolosite, până la batjocură, de mâna omenească, pier locurile frumoase, cu înfățișare și viață sălbatecă, hărăzite de maica natură. Prin copacii bătrâni, animalele și plantele rare, sunt dărimate stâncile, colțurile de piatră frumoase.

Naturalistul, cercetătorul lumii animale și vegetale, iscoada comorilor din pământ, constată cu multă mâhnire și îngrijorare, cum se împuținează și în țara noastră tot mai mult colțurile sau porțiunile din natură, unde ar mai putea cerceta și studia plantele, animalele și tovărășiile de viață, întregi, așa cum le-a lăsat Dumnezeu.

A sosit deci momentul ca și noi să ne ridicăm glasul și să cerem dela stăpânii mari și mici ai meleagurilor noastre, dela plugari și păstori și proprietari de păduri:

milă și ocrotire pentru natură, îndeoseb pentru câteva colțuri deosebit de însemnate pentru știință, pentru viitorime!

Nu prăpădiți copacii deosebit de frumoși și mari! Nu stârpiți animalele rare (ca vulturii, caprele negre, etc.) și florile rare de munte (ca floarea reginii sau siminicul, smiridarul și bujorii, etc.)! Păstrați pentru generațiile viitoare câteva păduri și ochiuri de stepă, în diferite părți ale țării, transformându-le în „*rezervațiuni științifice*“ sau „*parcuri naturale*“, ferindu-le de orice stricăciune, ca și fiii și nepoții noștri să vadă un colț de natură străbună, ca știința să aibă unde să studieze tainele firii, ca prietenii naturii să aibă și peste veacuri unde să admire frumusețile ei, acum primejduite! Păstrați peșterile cu sloiilor lor de piatră (stalactiții); nu batjocoriți locurile frumoase prin construcții urâte și în loc nepotrivit așezate! Aveți respect cu toții pentru „*monumentele*“ naturii!

Țările luminate din apus au luat de multă vreme măsuri pentru ocrotirea locurilor și lucrurilor frumoase din natură, prin legi speciale. Să nădăjduim, că aceasta se va face

și la noi cât mai curând, spre cinstea țării și spre mărele folos al științei. Și până atunci s'au înființat, în baza legii pentru reforma agrară, câteva „rezervațiuni științifice“ de cea mai mare însemnătate: Un fânaș și niște coaste surupate în hotarul Clujului, cu plante foarte rari, pe care numai în Rusia le mai întâlnim; colții prăpăstioși din muntele Öcsém în Săcuime; „Pietrile roșii“ la Tulgheș, ce adăpostesc o floare ce nu crește alurea, numai aci; vârful muntelui Pietrosul mare în Maramureș, bogat în animale și plante rare; trei locuri în Bucovina; pădurea Letea în Delta Dunării. În același timp a creat înimosul domn M. Haret un „parc natural“ în munții Bucegi, cu platuri și păduri fermecătoare, puțin atinse de mâna omenească. Gorunul vestit dela Tebea, deasemenea, este privit de toți ca un „monument al naturii“ vrednic de păstrat pentru viitorime.

Dar câte mai sunt de ocrotit afară de acestea, în Carpați, prin stepele tot mai rare ale Dobrogei și prin Basarabia, lucrată aproape în întregime, ca o grădină!

Să întindem peste întreaga Țară Românească o rețea de rezervațiuni naturale știin-

țifice, mai mari și mai mici, acum, în zilele când așezăm pe nouă temelii organizația gospodărească a țării, dovedind lumii mari — care știe din cărți ce comori naturale și frumuseși se găsesc în țara noastră — că avem înțelegerea, respectul și dragostea cuvenită pentru ceea ce este mai desăvârșit în lume: Natura.

Dr. ALEXANDRU BORZA,
profesor la Universitatea din Cluj.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Chiituri populare

adunate din gura poporului

de IOAN POP-RETEGANUL.

Publicăm mai la vale câteva din minunatele chiituri românești, culese de dascălul Pop-Reteganul, care a muncit o viață întreagă în ogorul literaturii noastre populare. Chiiturile de aici n'au văzut încă lumina zilei — văduva dascălului ni le-a pus la îndemână, să le dăm mai departe aceloră de pe buzele cărora le-a cules dascălul inimos. Unii și alții, de prin alte finuturi, nu le vor fi auzit.

Se zice că românul e cu peri pe limbă. Se prea poate, dar și când pișcă în chiiturile sale nu este bătăran. Cel puțin așa a fost înainte de război. Ascultați-l:

*Nu gândi mândră, că-mi placi,
Că numai păcate-ți faci;
Nu gândi să mă iubești,
Că numai mă năcăjești!*

(De pe Oll.)

*

*Câte merg la joc
Toate-așteaptă să le joc,
Dar amarul le-o putea,
C' abea joc pe mândra mea.*

(Iia|eg.)

*

*Frunză verde mărăcine
Ce are lumea cu mine,
Că nimic nu i-am făcut,
Am iubit ce mi-a plăcut;
Dac'oiu fi și-oiu mai trăi
Ce-i frumos uoiu tot iubi.*

(Ilo|eg.)

*

*Dare-ar Dzeu să deie
Cel fără mândră se picie.
Să trăiască cel cu mândra
Până i s'a sparge jundra.*

(Cetea.)

*

Vreau să strig o strigătură
 Să s'audă-'n curmătură:
 Foaie verde din măgură,
 Care fată-i rea de gură
 Atuncea să se mărite
 Când n'a avea nici un dinte.

(Din Cetea.)

*

Dragă mi-i mândruța 'naltă,
 Că-mi dă gură peste poartă,
 Dar mândruța mititea
 Mă face să trec la ea.

(Munții apuseni.)

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
 Fă-mă, Doamne, stâlp de sare,
 În vârful Dealului-mare
 Să mă lingă oile
 Să mă plângă mândrele.

(Munții apuseni.)

*

Io-s fecior dela Albac
 Până trec muntele tac,
 După ce muntele-'l trec,
 Cu mândruța imi petrec.

(Munții apuseni.)

*

Vai de mine, cum nu poți,
 Să te duci în târg la Moși,
 Să te bagi între cojoace,
 Să iai mândrii care-i place,
 Cojocel de trei şuștace!

(Munții apuseni.)

Frunzuță verde de viie
 Pier fetele de mânie,
 Că mi-i drag bădița mie;
 De mi-i drag, de nu mi-i drag,
 Eu în mânie le fac;
 Și de-mi place, de nu-mi place,
 Eu în mânie le-oi face!

BCU Cluj / Central University Library (Din Săncel.)

*

Nu mă ținea, Doamne, mult,
 Să mă văd, Doamne, cărunț!

(Releag.)

*

Cine-o împărțit norocul
 Ardă-mi-l para și focul,
 Că la toți le-a dat cu sacul
 Iar mie mi-a dat cu acu';
 Cine-o 'mpărțit dragostea,
 N'ar avea parte de ea,
 Că la toți le-a dat cu acu'
 Iar mie mi-o dat cu sacu'.

(Munții apuseni.)

*

Mă bădiță, păr sucit,
 Șezi la noi, dac' ai venit.
 — N'am venit ca să vă șed,
 C'am venit numa să 'ntreb:
 Da-i-ți fața după mine;
 Dac'o dai, noroc și bine!
 Da-i-ți fața, ori n'o dai?
 Dacă nu — noroc să ai!

(Munții apuseni.)

*

Frunză verde pe cuptori,
 Are mama trei nurori;
 Una de vrednică mare,
 Spală hainele 'n căldare;
 Iar a doua, de vestită,
 Intr'o zi mânânc'o pită;
 A treia, de lăudată,
 Toată ziua umblă beată.

(De pe Someș.)

*

Bate vântu', uscă câmpu',
 Nu rămâne buruiană
 Să facem lui badea peană.
 Bade, peană rușmălin,
 Lasă-mă să rup un fir.
 — Rupe, mândro, cât îi vrea
 Rușmălin din peana mea,

Rupe mândro și fetește,
 Că și eu 'oi mai juni,
 S'amândoi țoț ne-om iubi.

(Păucenești.)

*

Zace badea 'n grădinuță,
 Cu mâna pe inimuță;
 Nu știu, Doamne, ce m'aș face,
 Să mă duc să văd cum zace.
 Eu i-am dus pită și nuci,
 El imi-cere buze dulci;
 Eu i-am dus faguri de miere,
 El cere buzele mele.

BCU Cluj / Central University Library (De pe Someș.)

*

Vai măicuță-al meu noroc
 L'ai pus cu lemne pe foc;
 Vai măicuța mea tigneală
 O ai pus cu lemne 'n pară!
 Mânce-te focul amar,
 Că te-am beut din păhar,
 C'am gândit că bean din vin
 Și-am beut tot din pelin;
 Și-am gândit că beau oșăt,
 Și-am beut amarul tălț

(Releag.)

*

Peste Murăș, peste tău,
 Ard două lumini de său.
 Ziua plouă, noaptea ninge,
 Nime nu le poate stinge,
 Făr' inima mea când plânge,
 Pic'o lacrămă ori două
 Și le stinge p'amândouă.

(Munții apuseni.)

*

Vecina de lângă mine
 Tot deauna-mi prinde bine,
 Că de vede că mi-i rău
 Fuga iute la părau,
 Și-mi aduce apă rece
 Și-mi pune la cap, de-mi trece.

(Munții apuseni.)

*

Eu fusei la popa 'n clacă,
 Nu-mi găsii mândră să-mi placă,
 Dar m'am dus în șezătoare
 Găsii mândră ca și-o floare.

(Munții apuseni.)

*

Bată-te crucea de naș,
 Cu cine mă cununași,
 Cu toanta dela oraș!

Zi nașule, să se ducă,
 Că la noapte mă mânâncă.
 Ea se dă la vaci să mulgă,
 Vacile se dau s'o 'mpungă.
 Ho-ho-ho, vacă bărnaie,
 Că nu-i dracu', — să vă spaie,
 Că-i stăpâna, vă dă paie!

(De pe Târnavă.)

*

De-ai fi lele cum ți-i fala,
 Nu ți-ai țese pânza vara,
 Să-ți mânce viermii mânjale,
 C'ai țese vara sumane,
 Pânza colo 'n postu-mare.

(Din Releag.)

*

Pasăre de pe rotilă,
 Fata popii-i tot copilă,
 Dar și vrabia-i tot pui,
 Dracu-o știe de cându-i!

(De pe Murăș.)

*

Uiu-iu, ce-s viu,
 Dacă-oi muri mort să fiu!
 Uiu-iu, că și 'n mormânt
 Eu tot trebuie să cânt!

*

Bădișor ca badea meu
 Nu mai are Dzeu;
 Eu mă jur, badea mă crede,
 Eu mă duc, el nu mă vede.
 Cum înseară
 'L bag în bală,
 Și pe oală pun fedeu
 Și mă duc unde vreau eu.

(De pe Olt.)

*

Măi bădișă, om stricat,
 Cine dracu te-a-nvățat
 Să umbli din mână-'n mână.
 Ca cârligul în fantână,
 Să umbli din fată-'n fată
 Ca mătura cea șipată?

(Din Reteag.)

*

Cu bărbatul cât un steag
 Foamea dracului ce-o trag,
 Da de foame-ar fi ce-ar fi,
 Da n'am cu ce-l învăli,
 Da 'l-oiu învăli c'un sac,
 C'a fost inima de drac,
 Săcul îmi e de dus la moară,
 Da 'l-oiu pune 'n feșișoară,

Feșișoara-'i de-așternut,
 Da 'l-oiu lipi și cu lut,
 Arde'mi-l-ar focul mut,
 Ca să nu îl văd mai viu!

*

Lelea harnică de lucru
 A avut noroc cu cucii,
 C'a cântat de-o-a sculat,
 C'o mânca muștele-'n pat.

(De pe Mureș.)

*

Pentru tine ruje-'nvoaltă,
 Mă latră câinii la poartă;
 Pentru tine rujulișă,
 Mă latră câinii-'n porțișă.

(De pe Someș.)

Doină haiducului

(Cântec vechiu popular.)

Așa-'mi vine câte-o dâră
 Să-mi fac casa toată țară;
 Să-i dau foc, să ardă-'n spuză
 Să mă suiu la munți cu frunză.

*

Aşa-'mi vine une-ori
 Să las frați, să las surori,
 Să mă suiu la munți cu flori,
 Să-mi fac ochii rotungiori
 Să privesc mândrele zori,
 Să șed printre floricele,
 S'ascult glas de păsărele;
 Pe pat de flori să mă pun,
 Durerea mea să li-o spun.

*

Aşa-'mi vine câte-odată
 Să-mi las mamă, să-mi las tată,
 Să mă suiu la munți cu piatră,
 Să-mi fac ochisorii roată,
 Să mă uit în lumea toată
 Unde-am trăit eu odată.

*

Aşa-'mi vine câte-un gând,
 Să-'mi duc boii, să mi-i vând
 Iar plugul să mi-l aprind;
 Din coarnele plugului
 Să-mi fac șauă murgului,
 Murgului, voinicului;
 Și din fierul cel mai mare
 Să fac teacă la pistoale;
 Și din fierul cel mai lat,
 Cel mai lat și-'ncovoiat,

Să-mi fac teacă la băltag
 Și băltagu'-n ea să-l bag.
 Și din fierul cel mai lung
 Să fac potcoave la murg,
 Să-l incalec, să mă duc,
 Cătră sânul munșilor
 La umbra molizilor,
 La cântatul mierlelor,
 La mugetul cerbilor,
 Cătră sânul codrului,
 La umbra făgetului,
 Unde-i drag voinicului,
 Și-i place sufletului!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. P.-Reteganul adaogă la „Doina”
aceasta:

„Dar iară își trage pe samă: „Mă cre-
 știne, mă, oamenii nu-s îngeri, mă, numai în-
 gerii-'n ceriu nu greșesc, dar oamenii-s cu
 păcatel,” Și nu-și face casa toată țără, ba
 încă pe zi ce merge o face tot mai plăcută
 și mai frumoasă, pe zi ce merge, trage tot
 mai voios acasă, la nevăstuja lui; și nu-și
 vinde boii, ba vede că din doi să facă patru,
 din patru șase; și nu-și aprinde plugul, ba
 își cumpără unul de fier, că ară mai bine și
 mai cu sporiu; și nu pleacă la muși puștii,
 ci rămâne-'n sat, cu oamenii!”

Inaintea porții raiului.

De scriitor polon *Enric Sienkiewicz*.

— „Toc-toc-toc. Deschide numai, sfinte Petre!”

— „Cine-i acolo?”

— „Eu, iubirea.”

— „Ce fel de iubire?”

— „Iubirea creștină.”

Sf. Petru crepă pușintel poarta raiului, nu o deschise însă larg, fiindcă se învățase să fie cu ochii 'n patru. Prin crepătura ușii întrebă el:

— „Ce vrei aici?”

— „Caut scăpare — adăpost.”

— „Cum, scăpare?”

— „N'am găsit nicăirea adăpost.”

— „Ți-au dat doară loc de trai pe pământ!”

— „Oamenii — ei m-au alungat de-acolea!”

— „Domnul cu tine! Da-să-zică din pricina unor derbedei ai lăsat dumntata sfânta slujbă, și-ai renegat slujba, pentru care ai fost trimisă?”

— „Nu m'au alungat oameni singuratici — au fost popoarele, cari mi-au dat drumul, ele, toate, câte loculesc pe pământ.”

Sf. Petru deschise ușa larg: ieși din rai și se lăsă pe o piatră, înaltea înțării.

— „Da ce s'a întâmplat?” întrebă el, plin de neliniște. „Abea acuma văd că nu vii singură. Pe cine aduci tu cu tine?”

— „Ăștia sunt copiii mei: Dreptatea, Mila și Adevărul.”

— „Și pe ăștia i-au surghinit?”

— „Da. Nu e loc pe sama noastră printre popoarele pământului.”

— „Dorbești într'una de popoarele pământului. Tot, ar trebui să-ți bagi mințile 'n cap. Din timpuri străvechi a fost tot așa, că oamenii au tot păcăluit împotriva ei și că s'au răboit popoarele în modul cel mai crud, unele împotriva altora. Și tot nu i-a trăsniț prin minte să le părăseștii de aceea”.

— „E drept: oamenii și-au făcut păcate grele întotdeauna și popoarele n'au încetat a se stârpi împrumutat cu războaie pline de cruzime, da, totuș, a rămas pe fundul inimii lor credința tare și convingerea ce nu se putea clătina că eu, iubirea, ar trebui să fiu și să rămân izvorul vieții... Credința asta n'a stins acum de tot dintre oameni. N'a rămas nici pomina de ea și, sfinte Petre, într'adevăr, n'am ce mai căuta pe pământ”.

— „Și cum a venit până 'ntr'atăta?“ întrebă Sf. Petru.

Atunci își întinse lubirea creștinească brațul spre prăpastia cea mare, acolo, unde vedeai cum se învârte, într'un spațiu nemărginit, globul pământesc, în jurul osiei sale și — arătând spre un punct negru cu degetul, zise:

— „De acolo a venit“.

Sf. Petru lăsa să i se odihnească privirea pe punctul acela negru, se uită îndelungă vreme și zise mai apoi:

— „Dăd... E orașul!... În mijlocul lui și jur-împrejurul lui monumentele ale multe..“

— „Da, monumente de ale lui, care odinioară purta numele: *Ura*“.

— „Acum îl recunosc, e orașul... E Ura, ea e... da, pricep...“

— „Și-acum, sfinte Petre, lasă-mă să intru pe poarta asta.“

— „Indată. Spune-mi numai dacă ai mai încercat să emigrezi altundeva și să prinzi rădăcini altundeva?“

— „M'am dus, mai întâi și mai întâi, spre vest, — acolo am găsit țara întreagă sdrobită, fărâmițată în partide dușmane. Frații de sânge se urau întreolaltă. Nu mai era loc pentru mine nicăirea.“

— „Ai fi putut să călătorești mai departe — peste mare.“

— „Mi-au lipsit banii trebuincioși.“

— „Ei, și în partea potrivnică orașului Urii?“

— „N'am avut pașaport.“

— „Nicăiri n'ai putut să te duci deci?“

— „Nicăiri.“

— „Va să zică: dacă ar vrea să mai coboare odată Mântuitorul nostru, cel bătut pe cruce, pe pământ...?“

— „Vai, Sfinte Petre! Nu l'ar lăsa să intre, ori și-ar bate joc de El!“

O clipă a domnit tăcerea, mai apoi și-a oprit Apostolul privirea-i tristă, întrebătoare, asupra iubirii creștinești și zise:

— „Da spune-mi atunci cu ce o să înlocuască ăia de-colea învățătura lui Hristos și cu ce o să te înlocuască pe tine?“

Iubirea' răspunse:

— „Oamenii lasă se buclne 'n toate părțile, de pe-acuma, că în locul Lui ar fi piețele pentru desfacerea mărfurilor!“

(După „Prager Presse“.)

O băbușcă.

Un scriitor franțuz, i zice Tristan Bernard, povestește o întâmplare hazlie de tot.

Zice că o bătrânică s'a dus odată, în Paris, la o primărie și a întrebat pe funcționarii de-acolo ce să se facă eu hârtia, eare-a primit-o. „S'o subscrii“ — să-i fi dat sfatul funcționarul întrebat. Da băbușca nu l-a înțeles.

Ca să-i ajute îi arată funcționarul documentul și o linie: „Atei, înțelegi, aici să-ți pui numele.“ — „Numele meu întreg?“ — „Da, da, întreg. De botez și de familie.“ — „Numele meu de față mare, dragă domnule, ori...?“ — „Numele bărbatului, mătușico. Nu ești măritată?“ — „Nu...“ — „Ei, atunci numele din fetie...“ — „Am fost odată așa, da acușica-s văduvă.“ — „Atunci numele bărbatului de care te-ai despărțit.“ — „Despărțit? Nu m'am despărțit! A mort.“ — „Bine, tot una. Atunci ai să scrii numele bărbatului dtale mort.“ — „Cu numele lui de botez? Doamne Dumnezeule! Bietu' om.“ (Băbușca a n'eeput să plângă cu hohot.) — „Nu, fire-ar să fie a naibii de treabă! Numele lui și numele dtale de botez!“ — „Prea bine, da nu-ți sară țandăra așa! În care rând?“ — „Așa, cum stă scris în actul dvoastră de cununte.“ — „D'apoi eu și cu bărbatu-meu n'am fost cununaji nici odată! Nu-i vorbă, l-am spus mereu...“ — „Da ce-mi pasă mie de asta. Să mi-o fi spus mai de vreme! Scrie-ți deci numele de față.“ — „Și numele de botez?“ — „Da, da. Ei, ai scris?“ — „Prea bine... prea bine... da, dragă domnule... nu mă pricep la scris!“...

Beuturi și beutori.

Hai să bem, până avem,
Tot voloși, bueuroși . . .

așa se cântă în careva plesă muzicală, iar
poporul mai adaogă :

Cine vrea ea să trăiască,
Stilela să n'o părăsească.

Deși omul nărăvaș, adecă cel deprins
cu patima suptului din clondire, se mândrește
cu pășania :

M'a cătat moartea pe-aeasă :
Eu la crișmă, după masă . . .

că adecă, el a păcălit moartea, totuș, la
urma-urmelor se păcălește el. Prin patima
suptului i se duce auerea pe copeă, îl fuge
norocul dela casă, i se sdruncină sănătatea,
azi un pic, mâne un pic, începând cu mintea,
sireaca, și isprăuind cu picioarele. Căci :

„Vaf de picioare, unde nu-l eop”.

Cu tot „clocanul” de rachiu, omul în-
ghite și eâte-un dram de otravă. Tărla ul-
narsului, așa-numitul *alcool* sau *spirit*, este
otravă, care își arde mărunțiile.

Nu în fiecare beătură este pe-o jormă
de mult spirit sau alcool.

În rum este aproape jumătate spirit, ju-
mătate apă și esență.

În țuica tare este cam $\frac{1}{3}$ parte spirit, iar $\frac{2}{3}$ apă. Țuica mijlocie e pe sfert alcool iar pe trei sferturi apă.

Dinul de masă conține numai cam a zecea parte alcool, iar nouă din zece părți le formează apa și diferite alte materii bune.

În bere se află numai cam 6—7 la sută alcool. Restul îl formează apa și alte materii bune.

De unde urmează, că beuturile cele mai rele sunt tocmai rachiturile (țuicele, vinarsurile). Popoarele civilizate ale apusului consumă mai multă bere și mai mult vin. Țăranii noștri consumă mai multă țuică, adică beutura cea mai ticăloasă.

Și acum să vedem cam câtă beătură se strecură în gâtlejul celor „însetați”. Înainte de războiu s’au făcut socoteli amănunțite de acest fel. Dela războiu încoace nu s’au prea făcut.

Deci, înainte de războiu, se venea pe cap de rutean și de român 16 litri de vinars la an. La alte popoare mai înaintate abia 4—9 litri, dar în schimb mai multă bere și mai mult vin.

Crișmarii din Ungaria arătau că au vândut beuturi de 600 milioane coroane la an, ceea ce ar face după banii de acum 30 miliarde de Lei.

În Germania se „svântau“ pe beuturi 2500 milioane de mărci, adică 150 miliarde de Lei, după banii noștri de acum.

Cel mai mult vin îl beau în Europa — francezii; cea mai multă bere — germanii și cel mai mult vinars — rușii.

Cea mai cumpătată țară din Europa este Norvegia, unde abia la 15000 de oameni se vine câte-o crișmă, nu ca la noi, unde aproape tot la 200 de oameni întîmpinăm câte un „Debit de beuturi“.

În Statele—Unite ale Americii de Nord s'a oprit (prohibiț) de tot vânzarea beuturilor. Resultatul nu e tocmai bun. Oamenii își fac pe ascuns beuturi proaste și scumpe. Ori își procură pe ascuns (clandestin, prin contrabandă) beuturi bune, dar foarte scumpe.

Noi ar trebui să urmăm o cale de mijloc. Să lăsăm vinul, berea, dar să reducem (ulcările și să pedepsim bețiile — dupăcum voiu arăta în o broșură deosebită.

Gavr. Todica

Aseultați și vă cruciți!

În „Journal officiel“ (jurnalul, gazeta oficială) a Republicii franceze, un fel de „Monitorul ofițial“ al Franței, se publică la „Informațiuni“ sumele de bani, intrate dela cetățeni, eări nu vreau să li se știe numele, dar cărora le este *rușine* că au mărturisit un venit anual mai mic, înșelând astfel statul. Gazeta „Les Annales“, de unde luăm știrea aceasta, scrie: „În trei luni (din anul 1925) treizeci și șapte de francezi, chinuiți de *remușcări*, fiind de părere că ei sunt, poate, pricina deprecierei (devalorizării) monedei (banului francez), au crezut de bine să-și scape conștiința și să-și dea, în fața conștiinței lor, un brevet de cinste, dând vistieriei statului *banul, care nu li se reclama, care nu li-ar fi fost reclamat, aproape ca sigur, nici odată!*“

Ați auzit, cetitori dumneavoastră? Cetățeni, cărora le-a fost *rușine* că n'au dat statului ce i se cuvine! Statul este punga noastră, a *futurora*, și-au spus ei și dacă îl înșelăm pe el ne înșelăm pe noi înșt-ne.

Vă-să-zică: nu-ți freca mâinile de bucurie că ai „tras pe sfoară“ fiscul. Dacă-ți merge rău lui — *îți merge și ție rău!*

*

Din descrierea de călătorie a unul domn (Arved Arenstam) în capitala *Belgiei*, Bruxela, acum, după războiu, la începutul lunii Iulie: „Am locuit mai întâi într'o pensiune de familie (o casă unde se dă locuință și mâncare streinilor din partea unei familii). Pe coridorul (gangul) lung se înșirute odale lângă odale, locuite toate de oameni cu desăvârșire necunoscuți

de mine. Când am ieșit pe uliță am închis, precum îmi este obiceiul, ușa odăii mele cu cheia. (Închiderea aceasta a odăii am făcut-o cu atât mai vădit cu cât am băgat de seamă că și poarta casei stă deschisă larg, ziua și noaptea.) A doua zi mi-ă spus stăpâna casei că nu e obiceiul în casa ei să se închidă odăia. „Răspunzi *da*, doamnă“, am întrebat-o eu, „răspunzi *da* dacă o să mi se jure lucrurile?“ Gazda mea n'ă găsit euvințe să-mi răspundă. Era prea atinsă de ceea ce i-am spus. Se mira cum pot să viu la gânduri atât de proaste. — Acum nu închid nici eu ușa dela odaie când ies. Sunt cu desăvârșire liniștit. (Și vreau fi câtă vreme nu mi se va întâmpla ceva neplăcut). Toți din jurul meu sunt de părere că nu vreau avea nici o neplăcere. Lumea de aici nu este nelăcrezătoare. Neîncrederea, mi se spune, îmi explică aici oamenii, singură neîncrederea face pe hoți.“

Ați auzit, oameni buni?! Nu închizi nimic! Nu se atinge nimenea, de nimic, da de nimic! Ce țară minunată Belgia aia!

*

Într'o carte a unui franțuz (Gauzanne) se descriu *moravurile* din redacția unei *gazetei mari din Anglia*.

Zice că un corespondent, redactor bine plătit, al gazetei celei mari, a ajuns în orașul unde apărea gazeta. Avea corespondentul nește vești de cea mai mare însemnătate și era mândru că poate scrie astăzi pe cel ce l-au trimis în străini, să scrie pe seama lor.

Articolul era așa titlul că trebuia să apară cu însemnarea: „Primit pe cale telegrafică, dela corespondentul nostru din orașul B... următoarele vești însemnate...“

— „Nu se poate publica!” să fi sărit în sus redactorul-șef, conducătorul gazetei.

— „Cum: nu se poate?!” a întrebat corespondentul.

— „Nu, pentru că eeeeee e scris acoloa este — o minciună și minciuna n'are loc în gazeta noastră! Dta ești aici, în orașul nostru, prin urmare nu poți trimite știrile pe cale telegrafică.”

N'a fost altă cărare — decât că a pornit la drum, *înapoi*, gazetarul și a dat — aievea — pe cale telegrafică, veștile dorite.

Așa și-a ținut cinstea gazeta aceasta, timp de zece și zece de ani — serie franțuzul.

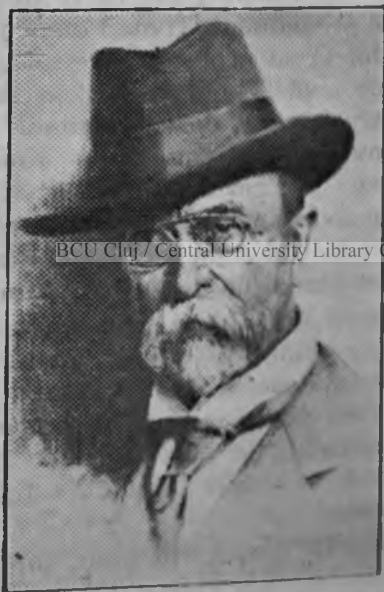
Auzi domnule! Să nu însemnezi în foaia dtale nici măcar o minciunță de acestea, că ai dat-o pe telegraf și n'ai dat-o! Brauol! Așa înțeleg gazetărie!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Președintele Toma Masaryk.

Când a împlinit președintele Republicei cehoslovace vârsta de 75 de ani, a fost o mare serbătoare, în Martie, 1925, nu numai în țara pe care o conduce cu atâta vrednicie

BCU Cluj / Central University Library Cluj

și pricepere, ei și în alte țări. O mulțime de admiratori s'au asociat la acest rar praznic de bucurie.

Puțini bărbați politici din zilele noastre pot fi puși alături de Masaryk, despre care ziaristul german Maximilian Harden spunea, cu drept cuvânt, că este „cel mai departe văzător bărbat de stat“...

Dacă ținem seamă din ce origine umilă s'a ridicat președintele Toma Masaryk numai prin vrednicia sa proprie la treapta, în care se găsește astăzi — respectat nu numai de fiii neamului său, ci de toți oamenii luminați de pe rotogolul pământului — vom vedea în strălucita lui carieră politică împlinirea cuvântului din Evanghelie că „celce n'a fost la început luat în seamă a ajuns mai târziu să fie piatra cea din capul unghiului“...

În adevăr, Republica Cehoslovacă, această țară de model a Europei, nu ar fi putut să se consolideze și să progreseze așa de repede, cum a progresat, fără piatra cea din capul unghiului, pe care a reușit Masaryk să i-o așeze la temelie, cu atâta înțelepciune și prevedere.

Născut în orașul Hodonin, lângă frontiera Moraviei, la 7 Martie 1850, Toma Masaryk era fiul unui vizitiu dela curtea împărătească a Habsburgilor. Pruncul lui a fost

neliniștită și zbuciumată, ca a tuturor copiilor odrăsliti din părinți săraci. Totuș, deșteptăciunea lui începuse a fulgera din anii copilăriei fragede, îndemnând pe sărmanii lui părinți să facă tot ce le stătea în putință și să trimită pe fiul lor la școală, dorind să-l vadă măcar învățator. Imprejurările nu-l terfară însă nici să termine școala normală. Mamă-sa, ducându-l la Viena, îl așeză la niște cunoseuți ai săi, unde avu prilej să învețe lăcătușeria. Apucându-l dorul de casă, se întoarse la părinții săi și intră apoi ca *ucenic la un potcovar*.

Intr'un târziu reveni iar la școală, plecă din nou la Viena, unde termină studiile universitare și luă doctoratul în filosofie. Iar la 1882, după ce se distinsese prin o seamă de scrieri de valoare, fu chemat ca profesor la universitatea cehă din Praga. Activitatea lui științifică și didactică contribuă să trezească tot mai mult conștiința națională a cehilor, obicinându-i să vadă clar realitățile politice și, ținând seamă de ele, să lupte cu înțelepciune și cu hotărâre pentru înfăptuirea idealului lor politic: reînființarea statului național cehoslovac.

După izbucnirea războiului mondial el a devenit unul din cei mai neobosiți propagandiști în interesul poporului său și al celorlalte neamuri asuprite din fosta monarhie austro-ungară. A cutreierat prin toate țările Europei și prin Statele Unite ale Americii, arătând pretutindeni în mod convingător dreptatea cauzei ceho-slovace și necesitatea organizării statelor pe temeiul principiului național.

Iar, când s'a prăbușit, în toamna anului 1918, tronul împărațesc al Habsburgilor, la cărmuirea Republicii Cehoslovace fu înălțat cu înșuflețire de obște fiul vizitului, fostul ucenic de potcovar: Toma Masaryk. Se împlinea în chipul acesta alt cuvânt al Scripturii, care spune; *eădea-vor neamurile și se vor înălța noroadele!* Căzut-a trufia neamului habsburgic și s'a înălțat în locul ei vrednicia neorodului ceho-slovac, vrednicie întrupată în ființa înțeleptului său fiu din Hodonin.

Dela felul cum înțelege să cărmulască Masaryk țara sa, ar putea lua învățăături și îndemnuri folositoare toți cărmuitorii de state. Dându-și seama, că monarhia austro-ungară încă n'a răposat deplin și că prin urajba

dintre fiii popoarelor moștenitoare s'ar putea readuce din nou la viață, Masaryk e încercat și a reușit să potolească neînțelegerile dintre partidele politice ale republicei, înduplecându-le a governa împreună. Astfel Cehoslovacia este și în timpul de față guvernată de *cinci partide*, cari, sub conducerea țaranului proprietar *Švehla*, ministru-președinte, se pot înțelege destul de bine, îndrumând cu puteri unite țara pe calea progresului.

În vara trecută am avut prilej să vorbesc cu ziaristul din Bratislava, Rostislav Korčák, care-mi povestea, cu vădită satisfacție, ce conducere bună și democratică are țara lor, în fruntea căreia se găsește ca președinte de republică *Masaryk*, fiul vizitiului din Hodonin, ca președinte al consiliului de ministri *Švehla*, el însuși fost țaran, ca ministru de externe vestitul *Beneš*, fiu de țaran. Cu astfel de conducători a fost posibil în Cehoslovacia să li se ia îmbogățirilor de războiu un impozit pentru stat până la 90% din averile cele mai mari, care impozit mai târziu a fost micșorat succesiv. Statul a inițiat o acțiune de clădire a locuințelor pentru funcționari, subvenționându-i cu câte 70--90%, iar din împrumuturile de războiu austriace a replătit până acum 75%.

Toate aceste binefaceri și înlesniri ale iraiului isvorăsc din concepția morală-politică a lui Masaryk, care spunea într'un rând celorce s'au dus să-l felicite de anul nou că „Statul nu este scopul final și suprem al aspirațiilor omenești, ci este un mijloc necesar al vieții sociale-culturale“... că „toată viața socială și politică trebuie așezată pe temeliile morale ale omeniei și pe idealul dreptății; aceste temelii trebuie să fie comune tuturor partidelor și fracțiunilor, căci altfel societatea se atomizează (fărămițează), se naște o luptă infructuoasă a partidelor, a coteriilor și individualităților abile (șirete), iar societatea devine seacă, crudă și netrebnică. Prăbușirea celor trei state mari: Germania prusificată, Austro-Ungaria habsburgică și Rusia Romanovilor, constituie un avertisment suficient pentru oameni, cari știu gândi. Statul și independența nu e de ajuns: chestiunea e ce fel de stat există, ce fel de independență și *la ce slujesc ele?*“...

În președintele Toma Masaryk apare personificat idealul lui Plato, care cerea ca *filosofia și politica să porceadă împreună, pe aceleași cărări!*

I. LUPAS.

Un fiu rătăcit.

L'am cunoscut într'o seară umedă și rece de toamnă târzie. Când a intrat în odăița-mi caldă și cu miros de gutui coapte, nici să fi adus, cu dânsul, un spital întreg. Mirosea a leacuri și a alte alea, rău de tot, că nu mai puteai răsufla în preajma lui. Sdrențele de pe el — căci haine nu le puteai numi, — abia se mai țineau de-olaltă. Părul vâlvoi, barba încâlceită, ca un gard de mărăcini.

Deși i-am auzit de veste, îndată ce am pus piciorul în sat, nu mă așteptam la o vedenie atât de scârboasă, dar vrednică de compătimire.

Abia după trei săptămâni de ședere într'un sat cu el, avui nenorocul să-l cunosc. Sătenii mă pregătiră încă din ziua întâi. Unii îmi spuneau să fiu cu grije și măsurat la vorbă și ca să-l înfund cu câte-un rachiaș, de nu o să-mi rupă capul. Alții, ce-i pășiți, dar fără curaj de-ai răsplăți după vrednicie, mă încurajau, să fiu ac de cojoc lui.

Până nu l'am cunoscut mai de-aproape nu mi-l puteam închipui atât de cânit și negru la suflet, cum îl descriau oamenii. După ce îl aflai toată istoria faptelor sale, pierdui

orice curaj de-a mă lua la harță cu el și mă sileam din răspuseri să-i intru sub piele, să mă fac plăcut, să joc după cum îi venea dânsului pofta să fluiere.

li cunoșteam o parte din viață, povestită de alții.

Părinții lui, țărani în stare bună, l-au purtat la școli înalte. Minte ageră, fire îndrăzneală, dornic de mărire, ajunsese cu vremea într'o slujbă mare. Își maghiarizase numele, se învârtea în societăți alese. Prieteni îi erau numai conții și baronii. Pe-acasă, prin satul cu bisericuța de lemn din vârful dealului, da foarte rar.

Mamă-sa se usca pe picioare de dorul lui Săvuș, care își zicea acum lozsi. Îl ruga, prin scrisorile scrise de frații lui, să vie acasă, batăr și numai pe-o zi, dar el tot de-atâtea ori răspundea scurt, că nu are vreme din pricina prea multului lucru. Într'o primăvară, o birui dorul pe mamă-sa. Se primeni cu ce-a avut mai bun în ladă, își puse învălitoarea pe cap, ca la prilejuri mari, umplu desagii cu ce avu mai bun din ale mâncării, înodă bani într'o batistă, îi puse în sân și hai la tren, s'o ducă la Săvușul ei, de dorul căruia-i se usca inima.

Ajunse în oraşul lui Săvuş. Intrebă de el şi numai decât află omul, care s'o ducă la oficiul, unde avea să-şi găsească feciorul.

Săvuş nu era însă aci. Era dus, cu alţii împreună, la o petrecanie, nu departe, în marginea oraşului. Dorul de mamă o duse şi acolo. Il află într'o grădină mare, parfumată de mulţimea florilor. Sta la o masă, între două cucoane. Alături de ei, ȝiganii cântau la urechea unor domni, cari moşăiau, cu nasurile 'n piept.

Il recunosecu de departe. Se duse aţă la el. Işi întinse spre el mâinile-i osoase, aspre de arşiţă şi vânt: „Săvuşu' mami, Săvuş!“ Şi lacrimile o podidiră, oprindu-i vederea.

Iozsi se sgudui, ca trezit dintr'un vis urât. Pământul începu să se învârtească cu el, dar se reculese repede şi, cu o prefăcătorie vrednică de-un artist, isbucni într'un hohot de râs: — „Sărmană nebună! Mă ia drept copilul ei“, — zise pe ungureşte celor două femei. Acestea scotociră în tăşculiţele lor, scoaseră câte-un ban şi-l întinseră femeii, care se mira, că Săvuşul ei nu-i sare în gât.

— „No acum, lasă-ne în pacer! Săvuşul d-tale nu-l atci“... se întoarse el spre mamă-sa, făcându-i semn să plece.

Mama stete buimăcită. Iși pipăi fruntea, să vadă, dacă are capul la dânsa sau nu. se uită lung la finărul, care sta cu ochii țintă în pământ, îi veni să râdă și să plângă deodată.

Iozi spuse ceva celor două femei, se sculă și, chemând pe un servitor la o parte, îi șopti la ureche. Acesta se apropie de biata femeie, o prinse de mână și mai mult târând-o, îi arătă calea, unde să caute pe Săvușul ei. Nu mult după aceasta plecă și Săvuș. Prefăcându-se, că se simte rău plecă spre casă. Nădăjduia să afle pe mamă-sa la locuința sa. Dar ea, moartă de jumătate, mai frântă de cum s'ar fi reîntors dela înmormântarea lui Săvuș, s'a dus la gară și până acasă nu a curmat din plâns.

Când a sosit în sat scrisoarea lui Săvuș, în care își cerea iertare dela mamă-sa, nu mai era cine să-l ierte. Mamă-sa era deja moartă, de supărare.

Povestea acestei întâmplări adevărate o știa întreg satul. Am aflat-o, înainte de a-l cunoaște pe Săvuș; nu pe Săvușul, care se simția bine numai între magnați, ci pe Săvu

de mai târziu, pe nenorocitul, care-și avea patul în grajdul fratelui său, trăind din mila oamenilor, de cari își bătuse odată joc.

Pedeapsa lui Dumnezeu, pentru că s'a rușinat de mamă-sa, care i-a dat viață, a venit mai curând de cum și-ar fi putut cineva închipui.

Răcise într'o iarnă, când, dintr'un ră-mășag, merse călare din orașul C... până în B... în haine subțiri de vară, ca să ducă o floare, scump plătită, fetei grofului din B...

A câștigat rămășagul, dar și-a pierdut sănătatea, rămânând c'o meteahnă, din pri-cina căreia nime nu-l mai putea suferi în preajmă-i.

Orice doftorie s'a dovedit de prisos. Rând pe rând și-a pierdut prietenii. De prietene, nici nu mai vorbim. Acestea au fost cele dintâi, cari l-au întors spatele.

Și ca rătăcitul din Scriptură, își aduse aminte de cuibul, pe care l-a uitat. S'a re-întors acasă, unde un singur frate, — cel mai mic, — și-a făcut milă și l-a suferit în ieslele vitelor. Aci l-a ajuns bătrânețele, trăind din mila oamenilor și din ce biată mai putea câștiga cu redactarea diferitelor părți

și apeluri, contracte, cereri, petiții de destabulări și altele. În de acestea și în făurirea clevetelor era de-o putere mare de tot.

În seara aceea umedă și rece, când l-am cunoscut în oase și carne, a trebuit să-mi împart cina cu el, să-i dau ultimul ban ce-l aveam, să-i sufer mirosul udului proaspăt, pentru a nu-l întărîta împotriva mea. Căci îmi spunea morfolind băgăul în gură:

— „Bătete, cine e bine cu mine, e bine cu toată lumea. Cine nu, e vai și amar de el“.

Și am scăpat teafăr din satul lui. Părintelui însă i-a făcut foarte mult bucluc, pe la Consistor.

PETREA DASCĂLUG.

Învîngătorul învins.

Mare om a fost Alexandru cel Mare, numit și Alexandru Macedon, împăratul Macedoniei, născut la anul 356 înainte de Cristos! Războinic din fire, cum era, și ajutat și de un noroc orb, a cucerit jumătate de lume și era pornit pe calea de a cuceri și cealaltă jumătate, pentru a-și duce la îndeplinire planul de a ajunge să fie el singurul stăpînitor al lumii întregi. Dar nu și-a putut realiza planul,

pentrucă a murit ca om tinăr, de 33 de ani, otrăvit fiind de unul dintre oamenii săi intimi.

Și, totuș, a fost învins odată și acest mare cuceritor al lumii, și anume, nu de armele, ci de înțelepciunea unui alt domnitor, asupra căruia plecase el cu oaste mare, în scopul de a-l bate și a-l lua împărăția. Lucrul s'a întâmplat în Africa, unde împăratul Alexandru, în drumul său de cucerire, ajunsese la o țară, despre care știa că e foarte avută, plină de multe bogății. Impotrivire nu a întâmpinat împăratul Alexandru în țara aceasta nici unde pe unde a trecut, iar când a ajuns la cetatea în care-și avea reședința domnitorul acelei țări, — îl așteptau la poartă, nu oameni înarmați, pentru a se lupta cu el, ci mai marii țării, fiecare cu câte un disc mare de aur sau de argint în mână, și discurile, pline unele de fructe coapte, frumoase produse din țara aceea și pline altele de tot felul de daruri, de scumpeturi de aur, argint, mărgăritare și altele.

Când l-a văzut împăratul Alexandru le-a strigat de departe, fiind încă în spatele calului său năsdrașan, numit Bucefal: „Fructele voastre mâncați-le voi, iar bogățiile voastre țineți-le pentru voi. (Se temea, că sunt cumva otrăvite.) Eu am venit numai să văd ce fel de oameni sunteți și ce moravuri aveți în țara voastră. Conduceți-mă deci la împăratul vostru, ca să leg cu el înțelegerea de buni prieteni și buni vecini“.

— „Împăratul nostru“ — răspuse unul dintre mai marii țării, — „ține judecată în piața cea mare, pentrucă la noi tocmă astăzi e zi de judecată și împăratul nostru nu strică obiceiul țării“.

— „Duceți-mă la el, acolo unde se află“, — spuse împăratul Alexandru răstfît.

Și l-au dus în piață, unde era adunată lume multă, iar împăratul țării ședea la masă și ținea judecată. Pe împăratul Alexandru l-a primit cu *dragostea* cu care se primește la casă un oaspe mare, l-a poftit să șadă la masă, lângă sine, de-a dreapta și a continuat cu judecata.

— „Să vină alți impricinai“, — a sunat porunca lui și în fața sa s'au prezentat, doi oameni, dintre cari unul a spus următoarele :

— „Uite care e pricina, înălțate împărate! Eu am cumpărat dela omul acesta un sac de țărițe. Când am golit acasă înt'o ladă țărițele din sac, am găsit în țărițe bucata aceasta mare de aur. Țărița e a mea, pentrucă am cumpărat-o și e plătită; aurul însă nu e al meu, pentrucă nu l-am cumpărat și nu l-am plătit. L-am dus omului îndărăt, dar omul nu vrea să-l primească dela mine. Fă deci judecată și silește-l să primească aurul, fiindcă e al lui“.

— „Ești om de omente, fățul meu“, — zise împăratul țării și făcu semn celuilalt, să vorbească acuma el, iar acesta, un om de frunte al cetății, a răspuns următoarele :

— „Cumpărătorul meu se teme că păcătuiește, dacă ține la sine ceva ce nu e al lui. Dar eu nu păcătuiesc oare, când primesc dela el aceea ce nu e al meu? Eu i-am vândut sacul cu tot ce se afla în sac, cu tărișele și cu aurul din sac. Al lui e aurul, ca și tărișele. Fă deci judecata așa, înălțate împărate, că el e dator să-și țină aurul și pe mine să mă lase în pace“.

— „Ești om de omenie, fățul meu, și tu, — zise împăratul — și eu zău nu știu cum aș putea mai bine să vă împac“. Se gândi nișel, apoi întrebă:

— „Aveți voi copii?“

— „Eu am un fecior de 20 de ani“, — răspunse cumpărătorul de tărișe.

— „Și eu am o fată de 19 ani“, — răspunse celalalt împetricinat, vânzătorul tărișelor.

— „Atunci sentința mea în procesul vostru e următoarea: Copiii vostri să se căsătorească împreună și bucata aceasta mare de aur, pe care nici unul dintre voi nu vrea să o recunoască de a sa și să o primească, le-o dați lor, ca zestre, cu care să-și poată începe noua gospodărie; pentrucă din părinți de o așa de rară omenie, cum sunteți voi, n'au putut să se nască decât copil tot de omenie, carl, formând o familie nouă, vor fi fala țării noastre și bucuria mea cea mai sinceră“.

Impričinații au fost mulțumiți cu sentința și au promis grabnica ei executare, și a plăcut sentința și mulțimii de popor din piață, numai împăratul Alexandru a clătinat din cap când a auzit-o.

— „N'am judecat bine, de te arăși atât de mirat?“ îl întrebă împăratul țării, iar împăratul Alexandru îi răspunse astfel:

— „Ba da, dar în țara mea altcum ar fi sunat sentința“.

— „Și cum anume?“

— „Așa, că și unul și altul dintre impičinați și-ar fi pierdut capul, iar bucata mare de aur ar fi rățăcit în buzunarul judecătorului“.

S'a minunat împăratul țării când a auzit vorbele acestea și apoi a întreat pe Alexandru că răsare și pe la ei soarele pe cer și cade și pe la ei rouă și ploaie din cer pe pământ și, primind răspuns afirmativ dela Alexandru, i-a spus acestuia următoarele:

— „Atunci așa se vede, că cerul are milă de animalele din țara voastră și numai pentru ele face să răsară soarele și să cadă ploaie și la vot pe pământ, — căci asupra unor astfel de oameni ar fi păcat să-și reverse cerul bunătățile sale, dându-le și lor rouă și ploaie răcoritoare și lumină și căldură de soare“.

Împăratul Alexandru i-a strâns mâna cu căldură, apoi a dat poruncă oamenilor săi să stea gata de plecare și în curând a plecat

în fruntea lor mai departe, lăsând în pace și neatinsă țara aceasta, cu moravuri atât de bune și cu un domnitor atât de înțelept, — față de care Alexandru s'a simțit bătut, nu cu armele, ci cu înțelepciunea acestuia.

Dar în curând împăratul Alexandru a murit, otrăvit, cum am spus, de unul dintre oamenii săi, încheindu-și cuceririle și din nemărginita sa împărăție nu s'a ales nici el cu mai mult, decât cu petecul de pământ, de trei coți în lungime și un cot în lățime, în care a fost înmormântat, cu porția, care revine după moarte fiecărui om, fie el împărat sau cerșitor. După moartea lui s'a risipit apoi și marea sa împărăție, ajungând în mâinile Romanilor, vechii noștri strămoși.

T. V. PĂCĂȚIAN.

Ce a scris marele istoric francez Michelet despre români?

Istoricul din Franța Jules Michelet (cetește Jül Mișelé) a scris în cartea sa „Polonia martiră“, în 1863, următoarele rânduri, cari ar trebui să fie cântărite bine de poporul dela sate:

„Poporul acesta, atât de crud tratat de om, s'a refugiat cu inima sa în mijlocul *naturii*. O tubește în-creagă și fără să aleagă. Tot ceea ce trăiește în jurul său îi este drag și sfânt. Nu e numai rândunica, barza credincioasă, chiar și șarpele este bine primit de

român — și ajunge cu ușurință oaspețele casei; nu i se deneagă nici laptele vacilor; îl împarte cu copiii. În schimb șarpele își iubește oaspeții, îi lingusește, le mulțamește în felul său.

Unul din prietini nostri, oprindu-se la o *țărăncă din Transilvania*, a găsit-o cu lacrămile'n ochi. Toemai îi murise copilul de trei ani. Am băgat de samă, ne-a spus țărâncă, am băgat de samă, că în fiecare zi copilul își ia pâinea ce i-o dădă și că lipsește un ceas încheiat. Într'o zi l-am urmărit și am văzut, într'un tufiș, lângă copil, un șarpe mare, care mânca toemai pe genunchii copilului pâinea ce i-o adusese el.

„A doua zi l-am dus pe bărbatu-meu acolo, care s'a înfricoșat, văzând pe șarpele ăla ciudat, nedomesticit și, poate, rău-făcător. L'a omorât cu o lovitură de topor. A venit și copilul și și-a văzut prietinel mort. Scos din fire s'a întors acasă, plângând și strigând: Puiu', puiu'! (Acesta este un cuvânt de gingășie, pe care-l dă la tot ce ți-e drag: cuvânt de cuvânt: dragă mică păsărică). Puiu'! spunea el neîncetat, și nimica nu l-a putut mângâia. După cinei zile de plânset a murit, strigând: Puiu'!

„Simțământul acesta de gingășie ușoară, răspândit în întreagă natura, cu care se naște românul, a dat limbii sale un farmec de tot particular (deosebit). Nu cred ea limba românească să aibă splendoarea (minunăția) și frumusețea răsunătoare a limbii italiene. E soră ei, nu-i vorbă, dar o *soră*... prin nenorocire și suferință. Întoemai ca și limba italiană, poate și mai mult, are o mulțime de diminutive (cuvinte, cari mieșorează cu blândețe) frumoase, iubitoare și cari te îmbrățișează, dragostoase, copilăroase.

„Dar aeeceace are din greu, mi se pare că este o lacrimă, care-i tremură în glas, iar vorba lui este un suspin.

„Floarea frumoasă, pe care o numim noi (francezii) foarte prozale: „muguet“, e (la români) „lăcrămioară“, nume ce te atinge, „nume minunat“.

Ce putem să adăogăm noi la rândurile acestea?

Să ne bucurăm că un scriitor strein, de renumele unui Michelet, a găsit atâta farmec în mijlocul poporului românesc. Să luăm la cunoștință că a prețuit la noi gingășia, că limba românească i s'a părut plină de cuvinte de mângăiere și că a cetit par'că în ea împilarea de veacuri a acestui popor.

Țăranul român să-și dea osteneală să fie vrednic de atestatul dat de Michelet, să se arate nobil la suflet și să spună celui ce ne bărfește: tată, un mare scriitor din Țara franțuzească a scris rândurile astea, când ne-a văzut în jug strein...

Pentruce să iubim animalele?

Cărțile sfinte spun că Dzeu a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa.

Nu cred că prin aceste cuvinte scriitorii sfintelor cărți vor fi voit să înțeleagă că Dzeu a făcut înfățișarea omului la fel cu a Sa, ci mai curând cred că El a dat acestuia — mai mult ca la oricare altă viețuitoare — daruri din darurile Sale și i-a dat multe, pentrucă, iu-

bindu-l ca pe un adevărat fiu, a voit să-l vadă trăind o viață fericită și, mai ales, să-l vadă înălțându-se cu sufletul și cu mintea până la El, adică făcându-se vrednic prin faptele sale de toată mila și iubirea Lui.

Dar omul — ca om — n'a înțeles voia lui Dzeu și deci n'a știut și nici n'a căutat să se folosească cum se cuvine de darurile, cu cari a fost înzestrat; ba chiar câteodată a întrebuițat aceste daruri în paguba sa.

Rari sunt și au fost aceia, cari, înțelegând voia lui Dzeu și deci rostul lor în lume, au făcut fapte de acelea, cari au ajutat și au înălțat pe semenii lor și cari au știut să răspândească împrejurul lor iubire, nu numai față de semenii lor, ci și de orice făptură a lui Dzeu.

În adevăr, trebuie să iubim tot ce a făcut Dzeu, fiindcă ce a făcut El a făcut din iubire și nu se cade să nu iubim și noi ce iubește El.

Dar, mai cu seamă, se cuvine să iubim, în afară de pe celce sunt semenii noștri și pe acele ființe necuvântătoare, cari trăiesc pe lângă noi, cari ne ajută în munca noastră, cari ne iubesc de multeori cu patimă, fără nici un interes și cari, deci, par a fi singurii și poate cei mai buni prietini ai noștri pe pământ.

Cine nu știe folosința pe care o poate trage omul dela animale; dar *câși* sunt aceia, cari cugetă că se cuvine dragoste deosebită

acestora și mai ales îngrijiri, care nu trebuie să stea mai pe jos de acelea, pe cari trebuie să ni le dăm nouă înși-ne?

Indeobște, cu cât oamenii sunt mai puțin luminați, cu atât nesocotesc mai mult animalele, cerându-le tot și nedându-le nimic. Pentru aceștia animale nu au alt rost pe lume decât acela, de a le sta la îndemână oricând; dar ei nu voiesc să le recunoască vre-un drept la grija, bunătatea sau mila lor.

De aceea nu odată se văd în oarecare părți ale țării, pe drumurile orașelor sau ale satelor, care cu poveri încărcate peste măsură, la care trag, cu opinteli suprafirești, animale mici, pipernicite, jigărite sau slabe, de le numeri toate ciolanele.

Iar dacă se 'ntâmplă că aceste nenorocite ființe nu mai pot trage dela o vreme, fie din cauza povertii prea mari, fie din cauza înțepenirii carului în vre-un hop, omul începe să țipe la ele, îndemnându-le să tragă, prin *injurături* și blesteme iar mai la urmă, dacă vede că nu isbutește așa, începe să le lovească cu biciul, fără contenire și nici un pic de milă, peste cap, peste ochi, peste trup, deși vede și înțelege prea bine că e greu sau peste putință să treacă povara lui cu animalele ce se găsesc înhămate la ea, peste acel hop.

Câteodată acest om sălbatic sau sălbăticit de nevota lui, pune mâna pe câte un par și lovește în animale cu atâta cruzime,

că trecătorii se opresc de milă în drum și prin dojeni aspre sau câteodată chiar cu puterea împiedecă săvârșirea mai departe a unei fapte așa de crude și de neomenoase.

Nu e bine, nu e de folos și nu e creștinesc lucru să se poarte așa omul cu animalele, pe care Dzeu i le-a pus la îndemână, pentru a-i fi tovarășe credincioase de muncă, așa cum, de altfel, ele îi sunt, cu multă statornicie, toată viața lor! — Și e nu se poate mai sălbatic și mai păgân, de a răsplăti cu chinuri și suferințe de tot felul niște biete ființe, cari nu ne fac decât binele!

Animalele trebuiesc dar îngrijite, fiindcă ele, ca și noi, nu pot viețui dacă nu au la vreme și de ajuns, odihnă, adăpost, mâncare, apă, anume îngrijiri ale trupului și dacă li se cere muncă mai presus de puterile lor. — Și trebuie să avem *milă* de ele, căci și *ele* au suflet și simțiri și deci — deși într'o măsură mult mai mică — sunt și ele, ca și noi, măcinate de suferințele mari și, deci, nimicite înainte de vreme, dacă nu sunt cât mai ferite de aceste suferințe...

Dar chiar dacă ne punem numai din punctul de vedere al interesului, adică al folosului ce trebuie să tragem dela animale, apoi tot așa se cade să ne purtăm cu ele.

Căci: un animal bine îngrijit, tratat cu bunătate și blândețe, bine hrănit și muncit cu șocoteală se va ține totdeauna bine și

în puteri și ne va da înzecit și însuțit mai mult folos decât cel care nu e bine hrănit, nu are îngrijiri de nici — un fel, e muncit peste puterile sale și e bătut și oropsit.

Și regula aceasta este pentru tot soiul de animale, nu numai pentru cele de muncă, căci și laptele și lâna și carnea și ouăle le vom avea cu atât mai bune și mai multe, cu cât animalele, cari le dau, vor fi mai bine îngrijite și tratate.

S'ar părea că animalele nu sunt atât de simțitoare sau că nu simt chiar de loc, la purtarea aspră și crudă a omului.

Greșală mare!

Uitați-vă, de pildă, la un cal sau la un bou, care a fost crescut și întrebuințat de om, numai cu bunătațe și blândețe. Veți vedea că el e voios la apropierea omului și se lasă a fi prins, vine la chemarea lui și se supune poruncilor ce-i dă, fără codire, este liniștit, mânâncă cu poftă, e vesel și e încrezător în tot ce-l înconjoară.

Pecând cel tratat cu asprime și răutate: când e chemat de om, se uită sperios la el și stă gata de fugă, dacă e liber, sau tremură și se sbate, dacă e legat; când i se dă îndemnul la muncă, se isbește în toate părțile, căci s'așteaptă în fiecare clipă să fie lovit; când i se dă mâncare, mânâncă neliniștit și stă cu urechea la pândă, ori de câteori aude glasul stăpânului; nu are în-

credere în nimeni și se ferește de apropierea oricărui om și în cele din urmă ajunge năvălaș (mușcă, lovește, împunge), fiindcă înțelege și el că trebuie să se apere într'un fel de răutatea omului.

Și așa e cu toate animalele.

Bunătatea și blândețea înmoaie și îndulcește firea celor mai rele ființe și chiar și a acelorora, cari se numesc fiare sălbatice.

O pildă frumoasă în privința aceasta, ne-a dat-o, în vremurile noastre, germanul Hagenbeck.

Acest german, la început îmblânzitor de animale sălbatice, a avut ideea de a face o menagerie (stabiliment de animale sălbatice), unde acestea să nu mai fie închise în cuști, ci libere; și a mai avut ideea, să întrebuițeze pentru îmblânzirea lor, nu biciul, pistolul și cângile cu țepi, adică nu asprimea, ci numai *bunătatea și blândețea*.

Menageria lui ocupă, în marginea orașului Hamburg, aproape 100 Hc. Pe locul ce-l ocupă ea sunt făcute țarcuri; țarcuri câte unul pentru fiecare fel de fiară, despărțite unul de altul prin șanțuri mari și late, pline cu apă, așa că o fiară de un fel să nu poată trece la alta de altfel, dar să se poată vedea între ele și să poată vedea și oamenii, cari se apropie de șanțuri.

Cu răbdare fără pereche și mai ales cu bunătate și blândețe, a isbutit Hagenbeck, să îmblânzească aproape toate fiarele și de

tot felul, pe cari le-a adunat în menageria sa și le-a înlânzit de așa fel că el sau îngrijitorii pot cu mâinile goale să intre printre tigri, lei și alte animale sălbatice și crude și pot chiar să se joace cu ele, ca de pildă, să-și bage capul în gura unui leu sau a unui tigr.

Dar Hagenbeck, cu bunătatea și blândețea sa a isbutit nu numai să înlânzească jirea celor mai sălbatice fiare, dar chiar să le deștepte în suflet, față de el, o iubire adevărată și puternică.

Astfel istorisește Hagenbeck următorul caz.

Într'o zi a uenit împrejurarea, ca să vândă unei menagerii un leu din cei mai mari — căci el vindea animalele înlânzite.

Stăpânul menageriei a închis leul într'o cușcă de fier — cum e obiceiul — și a plecat cu el, ca să-l arate prin orașe.

Leul, odată închis în cușcă și depărtat de menageria lui Hagenbeck, a început să tânjească și stăpânul lui era tare nemulțumit de acest lucru, căci se temea să nu-l piardă.

Într'o zi, Hagenbeck, trecând din întâmplare prin orașul, unde se arăta leul, s'a simțit îndemnat să-l vadă.

Împreună cu stăpânul lui de asum, a intrat, vorbind, în încăperea unde se afla leul eu cușca. Acesta, cum a auzit glasul fostului său stăpân, s'a oprit deodată din mersul lui

neliniștit — căci de când schimbase stăpânul, nu mai avea astâmpăr — și-a îndreptat privirea repede spre cei 2 oameni, cari abia intraseră pe ușă, i-a privit o clipă și când și-a dat seama că vizitatorul e Hagenbeck, bunul și iubitul său stăpân, a scos un muget groaznic și cuprins de o adevărată furie, a început să alerge în toate părțile prin cușcă și, cu dinții și ghiarele, să sgâlțâie zăbrelele, ca și cum ar fi voit să le rupă, spre a-și face drum, spre acela pe care-l dorise atât de mult.

Hagenbeck, înduioșat, a înțeles numai decât sbuciumul leului și în grabă s'a apropiat de cușcă. Atunci acesta, cu mugete ușoare, cari arătau mulțumire, și-a lipit botul întâi, apoi tot capul, de zăbrele și a stat așa până ce Hagenbeck l-a mângăiat, netezindu-i părul. Apoi, întocmai ca un câine și cu ochii jumătate închiși, dar pironiți asupra fostului său stăpân, s'a lungit pe podele, lipit de zăbrele și a stat, așa, în așteptarea unor noi mângăieri, pe cari Hagenbeck nu a întârziat de a i le da.

Dar ceasul despărțirii trebuia să vină și a venit. Hagenbeck se depărtă încet de cușcă și voi să iasă, leul înțelegând însă pe semne mișcarea, începu din nou cu urlete și sbuciumul său, de ai fi crezut că vrea să se prăpădească.

De milă se mai înapoie Hagenbeck odată și mai mângăie pe leul, care se liniște, dar

despărțirea nu putea să se mai amâne și Hagenbeck a plecat pentru totdeauna.

După plecarea acestuia, leul iar s'a mai sbuciumat și a urlat cu desnadejde, dar văzând că acela pe care îl lubea și-l dorea, nu se mai ivește, a căzut într'o toropeală adâncă, n'a mai voit să mânânce nimic și într'o scurtă vreme s'a prăpădit...

Să fim dar buni și blânzi eu animalele și mai ales cu cele domestice, pentru că numai astfel le vom putea întrebuița cu cât mai mult folos și pentru că merită bunătate și blândețe niște prietini așa de buni, cinștiți și credincioși cum sunt ele.

În adevăr, ce prietenie omenească se poate asemăna, prin credința, curătenia și statornicia ei, cu aceea a câinelui, de pildă.

Îl lași flămând, îl lovești fără milă și fără pricină, îl gonești, îl oropsești, îi iai libertatea, îi ceri să-ți facă toate voile, chiar cu prețul liniștei și odihnei lui, îi ceri servicii, cari, de multe ori, îl costă viața; el le îndură și le face pe toate bucuros și nu-ți cere alta, decât să-i dai voie să fie în apropierea ta, să stea la picioarele tale; să se uite cu drag în ochii tăi, să se bucure de o mică desmierdare de a ta sau de o privire ueselă, să te îmbrățișeze cu labele lui și să-ți lingă mâna, chiar îndată după ce l'ai lovit.

Judece oricine dacă se poate închipui o iubire și o prietenie mai sinceră, mai devotată și mai fără interes, ca a acestui animal!

Dar celelalte animale?... Ce ne cer oare caii, boii, oile, etc.; în schimbul atâtor servicii și bunuri ce ne dau.

Nimic!...

Dar tocmai fiindcă nu ne cer nimic și ne dau, totuș, atât de mult, nu se cade oare, să le dăm și noi, în schimb, măcar atât cât să-și poată ține în pace și liniște, viața lor atât de simplă și atât de lipsită de dorinți?

Inspector veterinar
ION ZAMFIRESCU.

BCU Cluj / Central Library Cluj

O sută de ani de când s'a pus în mișcare cel dintâi tren!

În 1925 s'au împlinit 100 de ani de când au văzut oamenii această minunată iscodire a creierului omenesc.

Nu-i vorba, cu 2 ani mai înainte de 1825, a umblat un „drum de fier“, în Franța, dar cu vagoane trase de cal. Mașina inventată de englezul *Stephenson*, locomotivă cu vapor, a fost cea dintâi din lume.

Calea străbătută a fost dela *Darlington* până la *Stockton*. Trenul se compunea dintr'un tender (vagon, care urma locomotivei, cu apă și cu cărbuni), din 8 vagoane pline de saci cu cărbuni și de fâină, pe

carî stau călătorii, apoi dintr'o „trăsură elegantă, deschisă“, pentru administratorii întreprinderii, și din 21 vagoane, în cel dintâi cu muzicanții. Cu totul erau 450 de călători. Iușeala a fost de 6 kilometri pe ceas. N'a fost nici un accident (nici o nenorocire sau oprire neprevăzută). Un scriitor al timpului a descris astfel cele petrecute: „Nimic n'a putut întrece măreția și frumusețea acestei scene, mai cu seamă dacă iai la cunoștință că în tot timpul trecerii (trenului) drumurile și câmpurile erau pline-plinuțe de femei îmbrăcate elegant și de alți spectatori (oameni, cari priveau) de-a doua mână“. După această întâie încercare s'a păstrat trenul acesta cu vapori pentru trenurile cu cărbuni — întreprinderea comercială, care a pornit cu vagoanele și locomotiva, punând mai bucurios la dispoziția publicului vagoane trase de cai.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ca orice gând bun ce își face cărare, așa și gândul trenului a avut mulți dușmani. Societățile de navigație (cu vapoare), engleze, au opus o rezistență îndârjită. Apoi micii comercianți, cari spuneau că pierd — arătând că prețul metălului s'a urcat dela 7 la 13 livre de „tonă“, în 9 luni de zile.

„Ce minunată îmbunătățire a vieții omenești este să călătorești cu trenul“ seria alt scriitor. „Omul a ajuns pasăre. Poate sbura mai departe și mai repede decât ea. Mama poate face 60 mile în 2 ceasuri, ea să-și vadă micuțul cum declină (la școală) numele și cum conjugă verbele, într'o școală...“

S'a serbătorit într'un mod demn în Anglia a suta aniversare a trenului. Pe drumul dela Stockton la Darlington s'au arătat publicul fel de fel de loco-

motive și vagoane, de cea mai nouă obârșie, mai apoi a manevrat un tren, o copie conștiențioasă a primului tren. De altfel s'a desvelit și o „placă comemorativă“ (o tablă de piatră), pe care stă scris: „Aici s'a pornit cel dintâi tren de călători, în 1825, din partea companiei de fier din Stockton până în Darlington și astfel s'a stabilit o epocă în istoria neamului omenesc“.

Așa descrie o foaie mare franțuzească („L'illustration“) cele petrecute în Anglia, din prilejul serbărilor.

Ce am putea adăoga noi?

Mai trăiesc, ici-colea, jărani bătrâni de-ai noștri, cari au văzut cum „sbura“ întâiul tren prin ținuturile noastre. Par'că-i cu Spiriduș, parcă-i Neeuratu'! clătinau mulți, neîncrezători din cap. Mulți nu au îndrăznit să se urce în „carul ăl de foc“, până ce n'au văzut că alții, oameni cu mintea întregă, tot se încumetă.

Un scriitor bun străin, Rosegger, descrie cu mult haz, cum bunicul său n'a vrut odată cu capul să se ducă în tren, fiindcă credea că nu e eu puțină să scape cu fața curată. Cum era eu puțină, mai eu samă, să intri în măruntaiele pământului, prin tunel și cum s'a cumînțit și bunicul lui Rosegger! Cum a văzut râma uriașe (trenul) că iese, pâfăind ea din lulea, din gaura neagră, sfredelită prin piatră! S'a dat împăcat.

Acum am ajuns și mai departe. Ce sunt cei 8 km. pe ceas! Cu aeroplanul puteai face (în 1923) — 378 km. pe ceas. Pământul se mlecște în urma invențiilor pe zi ce merge, pentru om, suspină un mare învațat, Richet, iar oamenii nu învață minte, să trăiască în bună înțelegere împreună!

Cei trei prieteni ai omului.

Un om oarecare, — firește din vremile de demult, pentrucă istorisiri se pot spune numai despre oameni din trecutul foarte îndepărtat, — a dat odată de un năcaz foarte mare. Un dușman, un voitor de rău, de cari sunt și astăzi și au fost totdeauna în lume, l-a dat în judecată, învinuindu-l cu fapte grele, pentru cari pedeapsa era foarte grea, pedeapsa cu moarte. Dar învinuirea era falsă, omul era nevinovat, fiind el unul dintre cei mai de omenie oameni ai țării sale. Cu toate acestea, împăratul țării, în fața căruia s'a prezentat omul la judecată, — pentrucă pe atunci împărații însisi eroiau sentințele asupra supușilor lor, — i-a luat din seuri cu multă asprime și, mânios cum era pentru fapta imputată unui om einstit, până aci de om de omenie, l-a amenințat cu moartea, dacă nu se va putea desvinovăți prin mărturisiri făcute în folosul său de un om de toată încrederea. Impăratul a dat termin omului acuzat, ca să-și caute omul, care poate face mărturisiri bune pentru el în fața împăratului și să vină apoi cu el la curtea împărătească de nou la judecată.

Plin de amărăciune și mâhnit până în adâncul inimei sale a plecat omul nostru spre casă, dar pe drum și-a adus aminte, că el are trei prieteni buni, dintre cari unul

sigur că îl va scoate din năcaz. Pe unul dintre acești prieteni el îl iubea foarte mult, ca pe un frate. Erau totdeauna împreună, comunicându-și unul altuia, atât bucuriile, cât și durerile. Drag îi era și prietenul al doilea, dar ceva mai puțin decât cel dintâi, iar pe al treilea prieten nu-l prea băgase în seamă, ba îl cam ocolea, nu se simțea bine în societatea sa și de aceea la acesta nici nu se mai gândi, ci numai la ceilalți doi, cari sigur vor merge cu el la împăratul și vor face în fața acestuia mărturisiri bune pentru el.

S'a dus deci la cel dintâi, la prietenul cel mai bun al său și împărtășindu-i năcazul mare de care a dat, l-a rugat să meargă cu el până la împăratul și să-l apere împotriva învinuirii, care pe nedreptul și fără nici un temei a fost ridicată în contra sa, de un răuuoitor.

— „Acuma, tocmai acuma?“, îl întreabă prietenul cel bun.

— „Da, acuma, — răspunde omul nostru, — pentrucă împăratul așteaptă ca sa mă înfățișez cu apărătorul meu. Causa e grabnică, nu îngăduie nici o întârziere“.

— „Vai, frate dragă, — spuse acum prietenul, — nu se poate, asta nu se poate, nu pot merge cu tine, pentrucă era tocmai să plec de acasă, să merg colo și colo, unde am niște afaceri foarte grabnice de dus în îndeplinire; altădată cu plăcere, cum nu, cu

mare plăcere, căci pentru tine sunt în stare să sar și în foc, așa-mi ești de drag, și de scump, dar astăzi nu se poate, la nici un caz nu pot merge cu tine, ca să-ți dovedesc nevinovăția“.

Și așa a rămas.

— „Nu-i nimica, — și-a zis omul nostru, — mă duc la celalalt prieten, care sigur va veni cu mine“.

L-a aflat acasă și pe acesta, l-a comunicat și lui învinuirea grea, care a fost ridicată în contra sa și l'a rugat să meargă cu el la împăratul, ca să facă aci mărturisiri despre buna sa purtare.

— „Cum nu, bucuros, foarte bucuros vin cu tine, — răspunse prietenul, — căci pentru tine sunt gata să fac orișice, chiar și să mă arunc în foc sau în apă.“

Și plecară spre curțile împărătești. Pe drum însă prietenul era cam abătut și tăcut. Când au ajuns apoi amândoi la poarta curții împărătești, prietenul s'a oprit în loc, și-a șters fruntea de sudori, s'a gândit nițel și apoi a spus omului nostru următoarele:

— „Zici că e mânios, foarte mânios împăratul? Ei bine, ce ne facem, dacă împăratul nu va primi de bune mărturisirile mele? Pe tine te va judeca la moarte, ca vinovat; dar mă va judeca la moarte și pe mine, ca mărturie mincinoasă, și atunci ce se alege din casa mea, din moșta mea, din familia

mea? Eu sunt om cu rânduială, cu soție și cu copii, nu pot să-i las pe drumuri de dragul nimănui. Nu, nu pot merge cu tine la împăratul, du-te tu singur și te descurcă cum știi și cum poți din afacerea asta neplăcută“.

Și a plecat prietenul, lăsând pe omul nostru desnădăjduit în poarta curții împărătești. Dar pe când își frământa el creierii, că acum ce ar fi de făcut, iată că trece pe lângă el al treilea prieten, cel nebăgat în seamă. Se oprește locului și-l întreabă ce caută pe aici și omul îi spune și lui năcazul și îi comunică și purtarea celorlalți doi prieteni.

— Nu-i nimic. Merg eu cu tine la împăratul și te voi desvinovați eu în fața împăratului de toată învinuirea răutăcioasă și mincinoasă“.

Intrară la împăratul și aci prietenul acesta al treilea a vorbit cu atâta căldură despre purtarea corectă și despre omenia omului nostru, încât împăratul a rămas încântat. L-a declarat de nevinovat pe omul nostru, și pedeapsa de moarte a dictat-o răutăciosului, care a adus învinuirea...

Iată deci, cum prietenul cu adevărat bun numai în *primejdie* se poate cunoaște! Și cu aceasta povestirea ar putea fi încheiată. Dar eu nu o închei încă, pentru că vreau să-i dau și tâlcuirea.

Acea ce s'a întâmplat omului nostru se întâmplă fiecărui om din lume. Nu în viață, ei la moarte. Fiecare om are la moartea sa trei prieteni, dintre cari doi, cei mai buni, îl părăsesc și numai al treilea, foarte desprețuit, ocolit și nebăgat în seamă, îi rămâne credincios și face pentru el mărturisiri bune la judecata cea mare.

Primul, cel mai bun și mai scump prieten al omului, e *banul*, adică averea. Și tocmai acest prieten se lapădă și se desparte mai întâi de om. În clipa în care a închis omul ochii pe vecie, — averea nu mai e a lui, ci a moștenitorilor săi, cari la început se vor certa între ei până o vor vedea împărțită, iar în urmă își vor bate joc de cel ce a adunat-o, sau îl vor injura, fiindcă le-a lăsat numai atâta cât le-a lăsat și nu mai mult.

Prietenul acesta face tocmai așa, ca primul prieten al omului din povestirea de mai sus.

Al doilea prieten al omului, la moartea acestuia, sunt *rudeniile*. Acestea îl însoțesc pe om până la groapă, aruncă câte o mână de țărână peste sicriul său, și apoi îl lasă în grija domnului de sus și a viermilor din fundul pământului. Intocmai cum a făcut, în istorisirea de mai sus, și prietenul al doilea care a mers până la poarta curții împărătești, mai departe nu.

Vine însă prietenul al treilea, cel nebăgat în seamă și acesta însoțește cu credință pe

om și dincolo de mormânt. Acest prieten al omului sunt: faptele sale bune, facerile de bine, actele sale de *milostenie*, săvârșite în folosul celor năpăstuiți, lipsiți și neajutorați. Acest prieten adevărat însoțește pe om și dincolo de mormânt, până la poalele tronului dumnezeiesc, unde apoi face mărturisiri prețioase în fața dreptului judecător și ajunge ca să așeze sufletul celui mort acolo unde îi este locul: între cei buni și dreptii!...

Ce liniștit și fericit trebuie să fie omul, care moare cu convingerea, că el, prin faptele sale săvârșite în lumea aceasta și-a câștigat îndreptățirea de a fi însoțit până la poalele tronului ceresc și aci apărat de acest al treilea prieten, pe care nu toți oamenii din lume îl bagă în seamă!...

T. V. PĂCĂȚIAN.

Dor de carte românească.

Cine spune că în mijlocul poporului românesc nu se află oameni dornici de carte românească, înălțătoare de inimi, săvârșește aproape o crimă. E ușor a-ți bate gura și-a bârși — e ieftin să tragi în noroi un popor întreg, din pricina lipsei de căpătâi și din lipsa de dragoste de carte a câtorva oi ră-

ioase; cine ascultă însă bătăile inimii poporului românesc *trebuie* să recunoască faptul că dragostea de lumină, de înaintare, este *mare* la el.

Ați cefit în timpul din urmă cum ridică frații noștri din Moldova și din Muntenia, din șerparul propriu, în cea mai mare parte, școli pe la sate. Ați văzut, o mulțime de ardeleni, cari ați fost la Breaza și la Vălenii de Munte, ce școli, ce case culturale ridică și frații din vechiul regat.

Multă vreme a domnit întunerecul, *dar fără de vina noastră*. Acum vreau oamenii să vadă sfânta lumină a zilei, lumina minții.

În luna Iulie 1925 s'au serbătorit cu mare și îndreptățită pompă în Brașov 75 de ani de înființare a gimnaziului (liceului) „Andrei Șaguna” de acolo. Au fost multe clipe mărețe la Brașov. S'au adunat foștii elevi ai școlii, cu foștii profesori și directori, cu elevii și profesorii de acum și, în frunte cu tot ce are românimea mai de seamă, a dat mulțămită Domnului că le-a fost hărăzit să ajungă zilele acestea.

Mulți românași au crescut la școlile din Brașov, cu prescură românească, dusă în desagi de părinții lor — după cum și la Blaj au fost alții, cu „țipău” — și mulți s'au ridicat, neuitându-și obârșia, ajungând conducători vrednici.

Ascultați pe un *invalid de războiu*, acesta din județul Sălajului, cum cere carte românească dela „Asociațiunea“ noastră. Ca el sunt sute și mii, cari de abea așteaptă să despătore o foaie, să le întremeze sufletul și să-și plimbe ochii pe cărți, doftorie sufletească: „Umilit scrisorul fiind un grav invalid, lipsindu-mi piciorul drept din sus de genunche .. cu inima și sufletul însetat și dornic de cetitul și slova românească, cad în coate și în genunchi și sărutându-vă poala hainei, mâinile, fruntea dv. luminată și condeiul dv. fermecat și din adâncul sufletului și a inimei mele românești Vă rog ca să aveți bunătatea și marimoniozitatea și să-mi trimiteți ceva cărți de cetit sau reviste românești. Să fie cât de mult, cât de vechiu, cât de rele și de zdrănuite, numai să fie, că: Doamne!... Doamne! dulcilor și scumpilor mei, doru-mi-i și sete-mi-i de cartea, de cetitul și de slova românească, pentrucă orice mânânc tot flămând rămân, dacă n'am cartea românească, hrană, sufletească, din care să mă hrănesc sufletește, să mă adăp și să mă luminez“.

Invalidul acesta, din Chieșdul Silvaniei, mai alătură scrisorii și o poezie. Ascultați:

„Doru-mi-i și sete-mi-i
Românește de-a celi,
Rogu-vă, nu mă lăsați
Și cărțile-mi expediați,

Că fără cărți mă topesc,
 Ca floarea mă veștejesc,
 Când de secetă-i slăbită
 Și umezeală lipsită“.

Câte zeci de mii, sute de mii de români ar iscăli pe dată acest oftat al românului din Sălaj!

Da, da, bucoaună multă, frumoasă, bună, românească-omenească, să fie cât de multă în mijlocul poporului nostru! Atunci putem dormi liniștiți, că n'au să sporească gândurile năstrujnice în mijlocul nostru, că n'au să prindă rădăcină năsbâtiile de cari te crucești că pot să înflorească la alte neamuri, chiar și mai înaintate.

Carte, carte și iar carte!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Împăratul Solomon și șarpele.

Despre împăratul Solomon, — cel mai înțelept și mai drept domnitor al popoarelor din trecutul îndepărtat, — așa ne spune biblia, că înțelegea și limba animalelor, a păsărilor și a vietăților târâtoare. Iar tradiția spune, că întâlnind odată un șarpe veninos în grădina sa, i-ar fi făcut învinuirea următoare:

— „Ascultă, prietene! De ce nu te lași tu de obiceiul tău cel rău de a mușca și a otrăvi oamenii? O mică împunsătură cu limba

ta cea veninoasă, făcută în călcâiul unui om, ajunge, pentruca trupul întreg al omului să se învenineze și omul să moară. Ai tu ceva folos din acest act de răzbunare al tău asupra omului? Li moștenești cumva averea sau te sature doară odată bine din trupul său, de care tu nici nu te atingi? Nu are deci nici un înțeles goana ta asupra omului și otrăvirea și omorîrea lui prin dinții tăi plini de otravă“.

Șarpele a răspuns împăratului Solomon următoarele:

— „Ai dreptate, înălțate împărate. Toate sunt așa cum mi le spui. Dar te întreb eu, este limba omului mai puțin veninoasă decât dinții mei, cari nu sunt pentru mine alta, decât numai armă de apărare? Limba omului nu otrăvește, tot așa ca dinții mei, nu trupul, ci sufletul omului, ceea ce e mai rău? Și nu numai al unui om, ci al unui neam întreg de oameni! Dorbele rele, clevefirile omenești, sunt mai rele și mai primejdioase decât veninul din gura mea, în contra căruia omul se poate apăra, ocolind întâlnirea sa cu mine, pe când împotriva vorbelor rele și calomnioase nu este chip a se putea omul apăra. Spune deci *omului* vorbe de ocară, nu miel“

Împăratul Solomon a dat din cap și și-a zis: „are dreptate șarpele“.

T. V. P.

Zaharia Bârsan.

Ne-a fost dat românilor în anul 1925 să sărbătorim gimnaziul din Braşov, să aducem prinos de laudă M. Sale Regelui, l-a împlinirea de 60 de ani, să ne plecăm capul în faţa osemintelor unui Visarion Roman, întemeietorul unei vieţi economice mai sănătoase în Ardeal, şi a osemintelor purtătorului cântecului românesc în Europa, Gh. Dima — dar ne-a mai fost dat să dorim zile fericite şi altui fiu iubit al neamului, acesta purtător al cuvântului românesc de pe scena teatrului. Zaharia Bârsan, căci de el este vorba, artistul dramatic, actorul, a împlinit 25 de ani de viaţă actricească.

Să nu vă miraţi că încrestăm într'un rând cu cei de sus pe directorul „Teatrului Naţional“ din Cluj, *Zaharia Bârsan*. A fi un breslaş de treabă, conştienţios al *Thaliei* române (*Thalia* este zeiţa teatrului), este o meserie tot atât de vrednică de laudă ca orişicare meserie omenească. Ba încă mai mult! Mai mult, fiindcă cuvântul dat mai departe de pe scena unui teatru, prinde mai tare în mijlocul ascultătorilor, ridică sufletele,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ZAHARIA BÂRSAN.

dă îndemnuri spre bine, dacă actorul este un preot al binelui.

Timp de 25 de ani a fost Zaharia Bârsan un preot al teatrului. Multe mii și mii de țărani români l-au văzut jucând prin orășelele noastre și l-au aplaudat cu mâinile lor muncite, dela coarnele plugului.

Pentru țărani aceștia a alergat Z. Bârsan pe toate meleagurile — ca să-i deștepte, ca să le dea nutremânt sufletesc și să ne-o descrie chiar dsa, în „Amintirile de teatru“, cât de bine i-a căzut găsim țărani mintoși, cari l-au priceput. Intr'un orășel de al nostru i se pierduse odată piesa de teatru („Năpasta“ lui Caragiale) și nu știa ce să se facă, fiindcă nu era cine să-i sufle. Ce să vezi, în publicul din sală s'a aflat un „Badea Gheorghe“, care și-a adus de acasă, din satul său, cartea, să aibă ce urmări în decursul jocului. Cartea țăranului a făcut cu puțință jucarea piesei în seara aceea.

Bravo țăran! Așa țărani să fie cât mai mulți! Numai deșteptându-se din „somnul cel de moarte“ vor putea înainta țărani noștri!

„Astra“ noastră a ținut să sărbătorească pe iubitul Zaharia Bârsan, fiu de țăran, care

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Z. BĂRSAN, în piesa Regele Oedipus.

și-a descris așa de minunat viața de copil pe la „poarta Bodului“, de lângă Brașov, și a dat un festival în Cluj, la „Teatrul Național“, unde oratorul nostru festiv a fost directorul despărțământului Cluj, dl director Nicolae Bogdan. În seara aceea ne-am arătat cu toții dragostea ce o nutrim față de acest îndrăgit al muzelor.

Fie ca încă mulți ani să ne farmece cu arta sa, în tovărășia soției sale, dna *Olimpia Bârsan*, pe care, de asemenea, trebuie să o cunoască publicul românesc, din turneele artistice de dinainte de războiu, ca pe o vrednică colaboratoare!

CCO Cluj / Central University Library Cluj

Priveliști din Slovăcia de ieri și de azi.

Din ținuturile, cari alcătuiesc astăzi Republica Cehoslovacă, cea mai apropiată de vremuri și de oameni sufletului românesc din Ardeal, a fost *Slovacia*. Prin Slovăcia spre Praga și spre Cluj, spre Sibiu, Blaj și Brașov, căile sufletești s'au tras în mod natural, îmbinând sub norii negri ai regimului comunșouinist maghiar, acea frăție morală de care

s'au isbit legiitorii Budapestei și în Parlament și în ogorul unde slovacul, ori „valahul“ se încordau din greu, pentru a spori rodnicia pământului.

De câțeva vreme, odată cu renașterea culturală adusă de independența politică, se vorbește tot mai mult de Slovăcia. În cei câțiva ani de după războiu, finiturile și poporul slovac au luat un atât de stăruitor avânt, încât atenția ce se dă provinciei e pe deplin îndreptățită. După o robie de o mie de ani, zorii unor vremi atât de dorite găsesc poporul slovac plin de toată pofta de a străluci, de a-și arăta puterea de neam, vloga străbună, pe care nu s'a putut altoi, oricât de îndărătnică ar fi fost, maghiarizarea.

Și câte nu au făcut ungurii pentru ca viața lor, pentru ca țaria dela obârșie, care dădea îndemnurile naționale poporului slovac, să dispară!

În contact viu și într'una cu orașul capitală independent, Bucureștii, românii transilvăneni și bănățeni, eari îndurau soarta comună cu a slovacilor, împrăpătau mereu focul sfânt al conștiinței naționale. Cartea românească, chiar de contrabandă, trecea mai ușor Carpații și apoi, din mână în mână, prin sate și târguri. Limba se menținea neatinșă, iar bună-starea materială, dată popu-

„Matija“ (Societatea culturală a slovacilor), Turoj-St.-Märin.

lației românești de conducătorii ei prin organizarea băncilor, a pregătit și mai dârză rezistența Ardealului împotriva tendințelor de desnaționalizare. În Slovăcia arareori pătrundeau misionarii culturali din Boemia, care era mai înaintată din acest punct de vedere. Slovăcia nu avea decât un slab punct de rezam, asfel că desnaționalizarea maghiară nu a avut să se plângă de opoziția slovacă. Singurul sprijin al Slovaciei a fost întâmplarea, care a făcut ca Ungaria însaș să se trezească prea târziu, să se smulgă din lanțurile spuselor sănătoase ale Sfântului Ștefan, care recomanda : „*Unius linguae uniusque moris regnum imbecille et fragile est*“ (Țara cu o singură limbă și cu obiceiuri de un fel este neputincioasă și se poate frânge) și să pornească pe dâra șovinismului neîmblânzit, atunci când procesul de redeșteptare națională se desăvârșise la Praga și când cehii puteau fi un sprijin cultural pentru frații lor slovaci. Într'adevăr, acest sprijin nu a întârziat să se producă. Mai întâi întâmplător, apoi din trebuință, contactul Bratislavei (Pressburg-ul, Pozsony-ul de odinioară) cu centrele culturale boeme a devenit aproape permanent. Husiții au fost întemeietorii acestui contact cultural, nu numai cu Praga, dar cu sufletul de prefacere al Occidentului și tot husiții au împins ideia regeneratoare mai jos, în Tran-

silvania și peste Carpați, în Moldova. Tendința de manifestare culturală cehă, dacă nu a avut calitatea de a conduce, a avut-o însă din plin pe aceea de a trezi mulțimile. Sub imboldul strădaniilor culturale cehe, Slovăcia a putut aspira o viață națională, alta decât aceea pe care i-o oferea Budapesta. Din ziua în care luptătorii cehi și slovaci s'au cunoscut împrumutat și s'au adăpat unul pe altul dela izvorul sfânt al origini comune, cehii și slovacii nu au mai făcut deosebire de ținte. În mintea asupritorilor înșiși, în țara lor și peste granițe, erau *naționalitatea slavă, cehoslovacă*, fără ca să se gândească cineva că această întâmplătoare asociație de nume avea un adânc strat de adevăr și mai ales, o hotărâtă situație în viitor.

Slovacii alcătuiesc astăzi, pe o suprafață de peste 50.000 km.² o populație de circa 2,500 000 suflete. În întregul statului, ca ținut, țara slovacă reprezintă mai mult de o treime, iar ca număr a șasea parte. Inapoiate puțin din pricina stării în care le ținuse robia maghiară, masele populare slovace nu prezentau, după războiul liberator, închegarea națională și sufletească, care ar fi putut să le pună imediat pe calea progresului. Fără școli, fără biserici, fără o clasă cultă națională, Slovăcia a trebuit să facă apel la intelctualitatea cehă (oamenii învățați cehi), care a completat imediat golurile, și în admini-

strație și în învățământ. Rând pe rând, pe măsură ce au putut ridica din mijlocul poporului conducătorii lui nemijlociți, în Slovăcia a început să se desvolte o viață unitară, un avânt spre lumină și un progres economic nezăgăzuit.

Cu toate acestea, în cadrul de desvoltare al Republicei, nu e mai puțin adevărat, că Slovăcia se prezintă ca o problemă. Cercetătorii acestei probleme au căutat să-i dea diferite înțelesuri. Unii au zis că e o problemă politică, alții economică-administrativă și ceilalți o chestiune morală. Fapt e că piedecile consolidării temeinice a unității cehoslovace sunt, deocamdată, *culturale în primul rând*, în formă de greșeli mai vechi, cari privesc mici neînțelegeri și neîntemeiate ambiții personale, cu rădăcini mai ales la Bratislava.

Conducător politic al slovacilor nemulțumiți este astăzi preotul catolic Hlinka, șeful partidului poporului și statornic agitator al ideii autonomiste. Exponent al unei idei, al unui principiu mai mult moral decât material, Hlinka e o personalitate și o energie, care folosită ar fi fost de un adevărat folos, în special unificării sufletești și culturale. În afară de aceasta, în timp ce Boemia și Moravia au văzut în catolicism pajura, care prinde să sfăște, a Habsburgilor, slovacii

pretind că au găsit de multe ori în biserica romană sprijin, și moral și material, împotriva abuzurilor Budapestei. Zelul naționalist al Pragei — în avântul de după războiu — dorea ca unificarea să se facă în timpul cel mai scurt, în vreme ce Bratislava se cam codea. În fond, nimicuri mărunte, serioase numai în mintea restrânsei clase conducătoare, fiindcă poporul, cu sufletul neînstrăinat, își dădea seama că noua orientare politico-economică are îndreptățiri nepătrunse, poate, în adâncime de el, dar firești (logice) prin faptul că pretinsa diferențiere de limbă, se reduce în esență, la felurimi de expresii și pronunțare, cari nu împiedică comunicarea cu vorba dintre cehi și slovaci. Dialectele nu împiedecă unitatea sufletească a românilor, nu au oprit consolidarea Angliei, a Franței, a Italiei, a Germaniei. Firește, nivelarea culturală nu se poate obține dintr'o zi în cealaltă și exagerarea dată de conducătorii politici ai Slovaciei neajunsurilor făcute de Praga — Hlinka a petiționat chiar la „Liga Națiunilor“ și s'a unit cu dușmanii țării — au deschis ochii conducătorilor centrali ai Cehoslovaciei și, rând pe rând, greutățile întâmpinate au fost înlăturate, oricât prin liberalismul dus prea departe s'ar fi făcut situații privilegiate minorității maghiare, destul de puternică în Slovacia. Perfecte nu sunt nici acum stările de fapt. Tendința și dorința

generală este nivelarea culturală, ridicarea nivelului instrucției publice și, pe cât posibil, încadrarea vieții publice cu elemente locale, înlocuindu-se acele aduse după războiu, din Boemia și Moravia. O politică economică sănătoasă contribuie la dezvoltarea industriei existente în provincie și în aceeași măsură la ridicarea în importanță a porturilor dunărene slovace și, în special, a Bratislavei.

De altfel e singura cale sănătoasă.

ANTONIU KUDRNAC,
membru corespondent
al „Asociațiunii”.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Armenia.

Cine n'a auzit de suferințele armenilor? Poporul acesta a fost, într'adevăr, un popor martir.

Nansen, vestitul călător, trimis de „Societatea Națiunilor” în Armenia de astăzi, se întreabă pe drept cuvânt: „A suferit vre-un popor de pe lume un șir atât de nesfârșit de suferințe neomenești? A arătat însă vre-un popor o putere de viață mai victorioasă, o

dorință de a trăi, mai neînvinsă, în decursul sorții crude din decursul veacurilor?”

Armenii sunt unul dintre cele mai vechi popoare, cari s'au păstrat pe lume. O împărăție a armenilor s'a înființat mai 'nainte de un veac, înainte de începutul nașionilor europene. Încă în secolul al VI-lea înainte de Hristos se știe de un rege armean Tigranis, ca aliat și frate de arme cu regele perșilor Cyrus.

Armenii locuiesc în Azia, la poalele muntelui unde spune legenda că s'a oprit corabia lui Noe, la muntele (vulcan stins) Ararat. Araratul acesta ajunge cu creștetul său plin de nea la 4500 m. peste suprafața mării.

Ținutul acesta a fost călcat de zeci și zeci de popoare în decursul veacurilor. Perșii și parții, arabii și grecii, rușii și turcii, selciucii, mongolii — cu toții au trecut pe acolo, prădând și omorând, încât biata țară n'a avut ureme să ajungă la răsuflet.

Un fruntaș armean a spus lui Nansen, și Nansen îi dă dreptate: numai de două ori în întreagă istoria armenilor am avut câte 25 de ani pace neîntreruptă.

Cu toate acestea armenii au avut și au și astăzi o cultură, care nu e de disprețuit. Încă în secolul al 3-lea s'au încreștinat, punând bazele unei religii creștine naționale, gregoriane, cu centrul în Ecimiadzin, lângă Erivan. Iși au limba lor literară și o literatură populară, precum și o muzică națională, cari au stârnit admirația, chiar și a străinătății.

Acum sunt armenii, cari locuiesc în câțimi mai mari, în Asia, împărțiți sub trei domnii. Există o *republică armenescă*, pe platoul armenian spre nord dela Ararat. Republica aceasta armenescă are vre-o 2,500,000 locuitori și e în legătură cu Rusia. O altă parte a armenilor se ține de Persia, alta de Turcia.

Dela turci au avut să sufere armenii mai mult. Cruzimea acestora față de armeni a fost înfierată de toată lumea cu simț de ce este mila omenească. În anii 1890 au fost masacrați (omorâți) mai multe sute de mii de armeni din partea turcilor, iar ce au pățimit oameni nevinovați (neveste și copii chiar), în decursul războiului este strigător la ceruri.

În 1916 s'a ținut la „Sorbona“ (universitatea) din Paris o adunare de protestare,

la care fostul președinte al miniștrilor de pe atunci din Franța, *Deschanel*, a constatat: „martiriul eroic al acestui popor a ajuns scandalul neamului omenesc... Decretul din 6 Iunie 1915 a ordonat deportarea (ducerea) în masă (cu mulțimea) a armenilor în Mesopotamia. Știți dv. ce trebuie să înțelegem sub deportație în masă: la fiecare pas, bărbați, femei, copii, cădeau sub cuțitul curzilor sau erau aruncați în (râul) Euphrat. Mai mult de 600 000 de armeni au murit astfel, aduși într'o cursă. Preoții, episcopii lor au fost spânzurați, împușcați sau aruncați în râu; deputații armeni din parlamentul turcesc au fost omorâți în apropiere de Alep“.

Dacă cetim dările de samă conștincioase ale surorilor dela „crucea roșie germană“ din decursul războiului sau celelalte dări de samă secrete, publicate acum, ne întrebăm: cum se poate ca omul să fie o fiară atât de nemiloasă față de seamănul său?

Femeile și copiii aceștia armeni nu săvârșiseră altă crimă decât că Dumnezeu i-a lăsat să se nască armeni. Pentru aceea ura neșarmurită împotriva lor.

Acum, că își au și ei o țară a lor, nu-i vorbă cam mică (25,000 km. pătrați), își dau osteneala din greu să pună temelile unui stat durabil.

Cei ce au fost pe acolo adevărate că armenii se pricep și la lucrul câmpului și la meserii, tot atât de bine ca la negoț.

În gura lumii li s'a dus vestea că sunt gheșeftari. Cei mai buni ai lor n'au fost numai gheșeftari. Ei au dat oameni de samă multor popoare. Imperiul roman cu reședința în Bizanț a avut în veacurile VIII, IX și X mulți conducători de armată armeni, ba chiar și împărați. În Turcia și Rusia chiar au fost în timpul din urmă bărbați de stat de origine armeni.

Și la noi avem armeni din moși-strămoși. Stilul armenesc, scria încă în 1899, în „Istoria Arhitecturii“, învățatul Choisy, a avut o influință asupra bisericilor rusești din Chiev, Vladimir, etc., asupra bisericilor din România și a celor din Sârbia.

Cântecele lor populare sunt pline de durere, o adevărată biografie a poporului lor.

Un armean de inimă, dl *Leon Eghiasarian*, cutreieră România, dând concerte și în-

demnând pe connaționalii săi să ajute statul român, care s'a arătat nobil față de armeni, sprijinindu-i la congresul de pace și aiurea. Gherla, Dej, Elisabetopolea, Tg.-Mureș, unde se află armeni, vor auzi glasul lui de chemare.

Să aplaudăm și să dorim succes gândurilor bune ale acestui reprezentant al unui popor schinguit, cum a fost și al nostru până acum.

Ca să ai ee răspunde.

AI să auzi în zilele noastre de dihonie învinuirea că statul român persecută școlile minorităților, ale popoarelor conlocuitoare, cari acuma se află în minoritate. Nu fii leneș și arată celui ee bârfește următoarele știri *dela izvor*, statistici, cari adevere se au numai că *numărul școlilor minoritarilor n'a scăzut după războiu, dar că a sporit.*

În 1918 aveau sașii luterani 258 școli primare confesionale, astăzi 268, deci + 10.

În 1918 aveau maghiarii luterani 4 școli primare confesionale, astăzi 14 deci + 10.

În 1918 aveau unii 27 școli primare confesionale, astăzi 44, deci + 17.

În 1918 aveau minoritarii 1028 școli primare confesionale, astăzi 1435, deci + 407.

Mai vin de limbă maghiară 561 școli primare de stat.

Mai vin de limbă germană 51 școli primare de stat.

Mai vin de limbă evree, sârbă, ș. a. 55 școli primare de stat.

Aceasta e starea școlilor primare în Transilvania în 1925. Bine să se țină minte că sub regimul maghiar dela 1913 la 1918 au scăzut școlile primare confesionale românești dela 2855 la 2392.

Au sportit în România și școlile secundare minoritare.

Catolicii aveau în 1918 licee în număr de 13, astăzi au 17.

Reformații aveau în 1918 licee în număr de 9, astăzi au 11.

Unitarii aveau în 1918 licee în număr de 2, astăzi au 3.

Sașii luterani aveau în 1918 licee în număr de 9, astăzi au 11.

În 1918 aveau catolicii 25 școli civile, astăzi au 48.

În 1918 aveau reformații 3 școli civile, astăzi au 19.

În 1918 aveau unitarii 0 școli civile, astăzi au 2.

În 1918 aveau sașii luterani 5 școli civile, astăzi au 8.

În 1918 aveau maghiarii luterani 0 școli civile, astăzi au 2.

Catolicii aveau 1 școală comercială, astăzi au 4.

Reformații aveau 0 școală comercială, astăzi au 4.

Sașii luterani aveau 0 școală comercială, astăzi au 3.

Da-să-zică: sub stăpânirea românească a sporit numărul liceelor confesionale minoritare cu 10, acela al școalelor civile cu 46 și acela al școlilor comerciale cu 10, pe lângă toată întreținerea din partea statului românesc a 9 licee maghiare, a 2 licee germane, a 22 școli civile maghiare, a 8 școli civile germane și a 6 școli comerciale maghiare.

În urma acestor date (publicate de oficiosul guvernului român: „L'indépendance roumaine“, independența română, în numărul din 6 Sept. 1925) mai au dreptul minoritarii noștri să se plângă că statul român nu le permite să se desvolte în școli de ale lor?

Cu atât mai puțin un guvern ca cel maghiar, care nu ne-a permis, când eram sub oblăduirea lui decât doar 3 licee românești, la o populație de peste 3½ milioane!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce a făcut „Asociațiunea“ în 1924—25?

Va fi binevenit să arătăm aici cetitorului una-alta din *faptele* săvârșite de această societate de cultură românească. Vrem, ca vestea bună să prindă aripi și să se răspândească prin toate locurile locuite de români.

Dacă „Asociațiunii“ îi merge bine pro-pășirea poporului românesc are să fie mai vădită, fiindcă la această societate s'au adunat

și și-au dat mâna toți aceia, cari vreau să folosească înaintării, fără de nici un gând lăaturalnic, de câștig, de ghiftuală.

Câți membri are Societatea acum? membri onorari-aleși 19 (bărbați cu renume la noi, oameni, cari au adus serviciile prețioase neamului nostru); membri fondatori la Casa Națională (cari plătesc odată pentru totdeauna 5000 de Lei) 92; membri fondatori la „Asociațiune“ (odată pentru totdeauna 1000 lei) 869; membri pe viață (odată pentru totdeauna 500 lei) 3050; membri activi (cu taxa de 50 lei la an) 3252 și membri ajutători (cu 10 lei la an) 2206.

Numărul acesta de membri este mult *prea mic* pentru o societate ca a noastră. Pentru ce? Pentru că milioanele de românași ar trebui să înțeleagă că, dând dinarul la „Asociațiune“, câștigă pe urma aceasta.

După războiu a început a se împieioroga de nou și societatea noastră. Acum începe să pășească de-a binele.

Mai întâi și mai întâi au trebuit să se schimbe statutele, fiindcă unii paragrafi nu mai răspundeau trebuințelor de astăzi. Statutele cele nouă au fost aprobate de guvernul țării românești.

Mai apoi s'a purces la facerea unor nouă regulamente, pentru cercurile culturale (agenturile din trecut), pentru despărțăminte, pentru lucrările comitetului central, pentru

secțiile literare și de știință. De aici înainte se va putea dumiri fiecare membru și funcționar al „Asociațiunii“ asupra datorințelor sale față de societatea noastră și asupra drepturilor ce le are în marginile ei.

Comitetul central și-a sporit numărul membrilor. Dela 30 s'a urcat la 40 de membri. 30 membri aleși, apoi alți 10: membrii de drept, președinții secțiilor. Intre acești 40 de membri se află de aici înainte doi vicepreședinți (pe anii 1925—30: dnii Dr. O. Russu și Dr. Gh. Preda). Secțiile au sporit la 10.

Bărbații cei mai aleși din mijlocul nostru și-au împărțit munca în secțiile acestea, ca să lucreze cu puteri unite, dând nutremânt sufletese țaranului român, muncitorului român și acelor de prin orașe.

Așa cum au pornit-o acum, în curând se va adevăra tuturora marea dragoste, de care sunt cuprinși acești conducători. Satele românești vor avea sfetnici minunați, în toate privințele.

Comitetul central încă s'a împărțit în 6 comisii, ca să poată lucra cu spor.

Despărțăminte de ale „Asociațiunii“ au fost în anul bugetar 1924/5 — 118. 8 despărțăminte s'au înființat în decursul anului [la Arad, Cristurul săcuiesc, Ismail, Șiria, Țara Oașului, Tighina (oraș), Tighina (batalion de vânători), Tileagd (Bihor)]. Afară de 31 de despărțăminte toate celelalte au dat frumoase semne de viață.

Numărul bibliotecilor populare împărțite de societate este de 2771. „Asociațiunea“ vrea ca de aici înainte să îndemne pe bibliotecarii bibliotecilor acestora ca să-și dea sama cari cărți sunt mai cetite și să raporteze la centru (Sibiu), ca să răspândim de aici înainte numai și numai cărți iubite de popor.

Suntem pe calea cea mai bună în privința „Caselor naționale“.

În multe comune sunt case naționale înfloritoare. În Turda avem o casă națională regională, în Vidra și Tebea câte o casă națională sătească. O casă națională model e cea din Vereșmort.

În decursul anului s'a publicat concurs cu premii pentru aceia, cari vor dovedi că au învățat în decursul anului pe cât mai mulți cu scris-cetitul. Așa s'au putut premia cu câte 2000 de lei următorii: 1. Victor Bârsan, din Șasavița, (jud. Turda-Arieș); 2. Dumitru Fulea, din Sângeorgiu de Câmpie, (jud. Cojocna); 3. Traian Danciu, din Petroasa, (jud. Caraș-Severin); 4. Marin Popa, din Vaca, (jud. Hunedoara); 5. Izidor Todoran, din Că-mărașul deșert, (jud. Cojocna); 6. Simeon Frățilă, din Gușterița, (jud. Sibiu); 7. Alex. Flontaș, din Ilba, (jud. Satu-mare); 8. Ion Moldovan, din Ocenele Murășului, (jud. Alba de jos); 9. Victoria Gligor, din Ocenele Murășului, (jud. Alba de jos); 10. Ioan Suciu

din Căcuci, (jud. Mureș-Turda); 11. Teodor Vicol, din Urisiul de sus, (jud. Mureș-Turda); 12. Stelian Voiculescu, din Saschiz, (jud. Târnava-Mare); 13. Georgescu Radu, din Ighișdorful român, (jud. Târnava Mare); 14. Mitrea și I. Iordache, Fizeșșânpetru, (jud. Cojocna).

Indemn minunat ca și alții să încerce să deschidă ochii semenilor lor, aducându-le lumina învățaturii. Și în decursul anului viitor se vor premia cei ce vor arăta spor la învățarea analfabeților.

Expoziții s'au ținut în marginile „Asociațiunii“ 3: una, de copii, în Ocna Dejului, 2 (de copii și de industrie casnică) în Cincul mare. La Muzeul „Asociațiunii“ din Sibiu s'a deschis o expoziție de țesături, zugrăveli, lucruri crestate, în luna Octombrie, dând explicațiile trebuincioase dl prof. I. D. Ștefănescu.

Propagandistul nostru, dl I. Neagoe, a eutreierat satele și orașele, dând îndemn de muncă și reorganizând unele despărțăminte. Directorul artistic, dl Nic. Băilă, a ținut cursuri anume, cu viitorii învățători dela școala normală „Andr. Șaguna“ din Sibiu și a aranjat reprezentații teatrale.

„Biblioteca populară“ a sporit (vezi articolul din călindar: „Dreți nutremânt sufletește bun?“) până la Nr. 130.

S'a publicat concurs de câte 5000 de lei pentru: cea mai bună piesă teatrală popo-

rală într'un act și cea mai bună novelă originală (cari au să se publice în „Bibl. populară“ și în revista „Transilvania“).

La orașe s'au ținut multe și frumoase prelegeri, mână'n mână cu societăți surori de pretutindeni. Mai cu seamă în Sibiu, Cluj, Brașov, Arad, Blaj, Timișoara, Oradea mare, Făgăraș au fost conferențele acestea multe și bine cercetate.

Muzeul din Sibiu a fost vizitat de 4018 vizitatori. Biblioteca centrală, din Sibiu, a sporit cu 1750 volume. Cu cărți dela centru s'au înființat alte 161 biblioteci populare. Mai sunt gata ca să fie împărțite, din magazinele societății, 77,270 cărți și broșuri.

Loteria „Asociațiunii“ are să-și fină ultima (IV) tragere în decursul lunii Octombrie.

Averea „Asociațiunii“ a fost următoarea: venite în 1924 — 1.203,190·77 Lei — cheltuieli — 1.405,822·50 Lei.

La internatul de fete, susținut de „Asoc.“, au fost adăpostite 108 eleve.

Fiecare va pricepe, cetind veștile acestea, că societatea noastră a desfășurat o activitate, care nu este de disprețuit.

Mai amintim aici că de Rusali (1925) au făcut o vizită fraților nostri din Basarabia, la Chișinău, dl președinte și câțiva membri din comitetul central. Au fost primiți cu brațele deschise, în frunte cu l. Pr. Sf. Arhiepiscopul Gurte și au intrat în legătură cu societățile fruntașe ale fraților basarabeni. Zilele

de 1 Decembrie (unirea tuturor românilor) și 3/15 Mai (revoluția din 1848), apoi sfințirea bisericii de pe câmpul de luptă dela Mărășești și desvelirea unei pietre la casa unde s'a născut aviatorul nostru Vlaicu, au fost serbătorite, cu alte societăți surori, după cum se cuvine.

La cei 75 de ani împliniți de gimnaziul din Brașov au ținut secțiile noastre o ședință festivă, la care au luat parte mulți foști elevi, aducând prinosul de laudă gimnaziului. Pe artistul dramatic (teatralist) Zaharia Bârsan l-am sărbătorit, de asemenea, când a împlinit 25 de ani de activitate de actor.

După cum vedem tot vești bune.

Președintele nostru ales din nou, la adunarea generală dela Reghin, dl. Vas. Goldiș, a cutreierat în timpul din urmă toate capitalele de județ, căutând să strângă rându-rile în jurul steagului „Asociațiunii” noastre.

Să nu fie sat, să nu fie oraș în care „Asociațiunea” să nu aibă localul ei, casa ei culturală!

Strângeți bani pentru fondurile societății! La botezuri, la nunți, la petreceri. Nu fiți leneși!

Dați mai departe sămânța cea bună. Aduceți vorba de câteori vi se dă prilejul despre „Asociațiune” și așa vom ajunge cu toții la creangă verde!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lina cu măgelele, de Octavian Smigelschi.

Ascultați!

„Ce mărturisese copiii rușilor, siliți să la lumea 'n cap din Rusia, că au întâmpinat în viață până acum? Sunt părți din lucrările lor de școală, traduse aici.

„Mama nu era acasă. Au venit și ne-au întrebat unde ne sunt ascunse armele. Ne-am spărlat foarte tare, am început să plângem și am spus că nu știm. Atunci au pus arma la ochi și au jîntit, ca să ne nimerescă în frunte...”

„Unul din ei a seos o mașină de să-te sperii și a amenințat pe mătușa că mă va impușca, dacă nu o să spună cine e și unde e tata. N'am s'o uit nici-odată...”

„Grozav s'au mâniat pe mama, că n'avea bani și m'au lovit cu un biciu de piele, cu care bați cail...”

„Pe când căutau prin casă m'au înțepat eu băionetele, ca să spun unde am ascuns lucrurile noastre...”

„Comisarul m'a lovit așa de tare în obraz încât am căzut fără de simțiri, plin de sânge...”

„Gardiștii roșii m'au arestat pe mine și pe frate-meu și ne-au dus la Crezuycajka. Ne-au lăsat, bătuți și sângeraji. Când am ieșit le era milă celor ce ne vedeau. Asta nu le-a plăcut bolșevicilor, au ieșit afară din Crezuycajka și au dat foc...”

„Aceste sunt numai câteva din mărturisirile în scris ale unor copii ruși. Sunt scoase dintr'o carte, de-izice: „Copii ai emigrației” și a apărut în Cehoslovăela, în 1925, tipărită de A. P. Petrov, directorul gimnaziului rusesc din Moravská Trebová.

Directorul acesta voia să audă ce au pățimit copiii aceștia și i-a rugat să aștearnă pe hârtie ce li s'a întâmplat din 1917, până când au intrat în gimnaziul rus din Cehoslovăcia. Așa a ajuns să aibă 500 de mărturisiri, cari te îngrozesc cu amănuntele lor sguuitoare.

Alți profesori au făcut acelaș lucru, în alte școli rusești (2 în Cehoslovăcia, 2 în Turcia, 1 în Bulgaria, 10 în Iugoslavia). Toate lucrările câștigate astfel — 2403 la număr — au fost date apoi la lumină de profesorul N. Curikov.

Din eei 2403 copii, cari și-au scris amintirile, 330 și-au pierdut pe tata, 137 pe mama, 54 pe tata și pe mama; 97 copii și-au pierdut pe tata în rășboiu; la 47 copii le-au omorît bolșevicii pe tata, la 18 pe mama, la 6 pe amândoi; 247 copii au luat parte în persoană la rășboiul civil (între cetățenii aceleiaș patrii, Rusia). 31 au fost răniți, câțiva de mai multe ori.

După eâte au îndurat copiii aceștia, la ce gânduri au putut ajunge? O serie unul din ei: „Oamenii nu sunt mai buni decât animalele; animalele nici nu se aruncă unul asupra altuia așa de des... E zadarnic să crezi în progres și în însușirile bune ale oamenilor...” „O, oameni mari! Nu e destul că vă măcelăriți întreolaltă, ne mai și înveninați sufletele noastre de copii și ne scâlțați în sânge!...”

Pentru cel ce mai gândește sunt mărturisirile acestea o icoană grozav de dureroasă.

Va să zică așa de departe am ajuns: copiii să ne dăscălească, și pe drept cuvânt, și să ne arunce în față, că le înveninăm sufletele! Copiii să poată po-

vesti cum au fost schinjuși de fiare sălbatice în chip de om! Copiii să plece capul și să ne mărturisească: nu mai credem în însușirile *bune* ale omului — v'am văzut cum vă măcelăriți ea... neoamenii!

Cartea amintită serie, nu-i vorbă, că „sufletele rănite ale copiilor” sunt pe cale de a se însănătoși, spuneți însă, oameni buni, nu vă vine, celiad mărturisirile de mai sus, să duceți mâinile la ochiși să *vă rușinați*...?

Iacă, o mică, foarte modestă întrebare...

Să mai dăm pilde de astea celor mici?

H. P. P.

BCU Cluj / *Glume* / University Library Cluj

Reclama Un agent de gazetă vorbea astfel cu un negușător, dela care voia să stoarcă anunțuri în gazeta sa: „Domnule dragă! Mare lucru-i reclama! vezi dta rața. Ce liniștită-i dacă a pus un ou. Găina? Ea vrea să o știe toată lumea. Găina face reclamă și de aia și se bate toată lumea ca să cumpere ouă de găină. Până când rața... — De aia, urmează și dta găinii, bate doba ai mare și are să fi se vândă marfa ca ouăle de găină!...”

* * *

Dintr'o scrisoare. „Dragă Mitică! Îți mai trimit și pușinel unt de găscă. Nu e mult, dar vine dela inimă. — A ta iubitoare nevestică“.

* * *

Intr'un orășel. Streinul: „Ian spune-mi, este pe-aicea ceva de văzut? Nu s'a născut pe la dvoastră un om mare?“ — „Nu, domnul meu, pe-aici s'au născut totdeauna numai copii mici“:

* * *

Maria Stuart. După cum se știe, Maria Stuart a fost nefericita regină, căreia i s'a tăiat capul din partea dușmanilor. Schiller, marele scriitor, a scris o piesă teatrală, tragedie vestită, în care e descrisă soarta acestei regine. La o reprezentație a acestei piese teatrale se afla și un evreu și au început să-i vină și lui lacrămile în ochi, când regina pleca spre eșafod, spre locul de pierzanie, ca să i se taie capul. Iată cum a scăpat din încurcătură, oprindu-și lacrămile, ascultătorul nostru: „Eu n'o cunosc pe Maria Stuart, ea nu mă cunoaște pe mine — ei bine, de ce imi ies atunci din sărite?!“ și n'a mai dat curs liber lacrărilor.

* * *

Vrednici de învidiat Nicușor are dureri de dinți. „Aș vrea să fiu bunicu' ori Năică (fratele din fașă)“, zice el. — „Pentruce?“ îl întrebă mamă-sa. — „Pentrucă bunicul nu mai are dinți și pentrucă Năică încă n'are“, răspunde Nicușor, văetându-se.

* * *

Motiv. Ea: „Mă miră că oamenii trăiesc acum mai mult, ca odinioară“. — El: „Trebue: n'ar avea altfel vreme să-și scrie declarațiile de dare!“ (din revista din Germania „Jugend“: va-să-zică: nu e numai la noi așa!)

*

BCU Cluj / *Central University Library Cluj

Alta: Nicușor e nemângăiat că fratele său mai mare trebue să umble la școală și nu se mai poate juca de aici înainte ca mai 'nainte cu el. Nicușor spune: „Eu n'am să mă duc la școală!“ Părinții îl dojenesc: „Cine nu merge la școală, — ajunge măgar“. După câtăva vreme, intră Nicușor în odaia de lucru a tatălui său și se apropie de masa de scris, unde lucrează tata. „Ce-i, Nicușor?“ îl întrebă acesta. „Tată, mă fac măgar!“ Zice și iese afară. Până să ajungă mare s'a mai răsândil ...

Atunci pentru ee a curs atâta sânge omenesc?...

Insemnările de mai la vale sunt de mare însemnătate. Cetitorul român să le țină minte și să le folosească de câte ori i se va da prilejul, în cercul său de cunoseuți, români și streini de neamul său.

E prea firesc dacă se întreabă cineva, după atâta potop de sânge (un bărbat de stat a socotit: la vreo 50.000.000, zi cincizeci de milioane de litri de sânge omenesc, curs în decursul războiului din urmă): pentru ee a curs atâta sânge?

Ceeace îți este dat să citești acum, după războiu, te silește să te îngrozești. Ceice au dus în bătaia tunului „naționalitățile“ din Austro-Ungaria mărturisesc acumă că stiau că li s'a făcut nedreptate acestora în monarhia cea putredă. Mai mult: chiar și contele Tisza a mărturisit-o pe față, într'o convorbire avută cu fostul Kaiser, Wilhelm al II-lea.

Ai crede că sunt visuri de om bolnav ororile din trecutul apropiat. Degetul pe rană și-l pun documentele acestea.

Ascultați numai câteva mărturisiri. Vom însemna cuvânt de cuvânt mărturisirile unor conducători, în mâna cărora a fost soarta a milioane de români, slovaci, sârbi, cehi, croași, etc.

Fostul ministru de externe austro-ungar, fostul reprezentant al monarhiei în București, contele Czernin, a scris în ediția a 2-a a amintirilor sale de războiu următoarele: „Este o pedepsă grozav de dreaptă, că biata Ungaria aceasta, care a contribuit atât de mult la căderea noastră definitivă (desăvârșită), a suferit mai greu decât oricând pe urma căderii ace-

steia și că românii cei atât de mult de disprețuiți și urmăriți (persecutați) au avut cele mai mari triumfuri din pământul ungurese“. (În lucrarea „Im Weltkrieg“ — în războiul mondial — ediția Ullstein, Berlin—Diena, pg. 128—1919).

Fostul șef al armatelor austro-ungare *Conrad de Hötendorf* a scris în amintirile sale: „*Aus meiner Dienstzeit*“ (din timpul serviciului meu militar), în volumul I, la pg. 18—20: „Tendința Ungariei era acum îndreptată eu energie într'aeolo să contopească aceste naționalități într'o „națiune“ (cea „ungară“) devotată ideii de stat ungurești și să maghiarizeze naționalitățile nemaghiare“.

Mareșalul *Ludendorff* a scris în amintirile sale „*Meine Kriegserinnerungen*“ (amintirile mele de războiu), în ediția populară, din 1921, la pagina 65 și 89: „În 27 Aug. (1916) declară România războiu Austro-Ungariei. *Dupla monarhie a secerat numai răsplata pentru politica unilaterală a Ungariei și noi (germanii) fructul pentru că am rămas nește privitori, cari n'au lucrat*“. (Karl regele tinăr al Ungariei)... „n'a putut să hotărească pe unguri la o *politică mai puțin egoistă*“.

Ceeace au declarat-o zeci și sute de conducători streini, înainte și în decursul războiului, că li s'a făcut nedreptate naționalităților în fosta Austro-Ungarie, o mărturisesc acum, pe față, cei ce ne-au dus pe câmpurile de luptă!

Din documentele secrete ce ies acum la iveală din arhivele fostei monarhii vedem limpede că conștiința împovărată de păcate a foștilor conducători i-a adus într'un vârtej, în care și-au pierdut capul.

Chiar și eontele *Andrássy*, stâlpul dualizmului în fosta monarhie, e silit să mărturisească acum, în

(Iunie 1925) într'o gazetă din Budapesta (vezi „Arader Zeitung“, 14 Iunie 1925) că: „Două lucruri sunt de pe acum sigure: mai întâi eă *politica maghiară de naționalități nu și-a ajuns finta și că, în clipa căderii, ea oricare sistem clădit pe putere, a trebuit să sufere un faliment (fiasco)*“.

Și mai mult: *contele Ștefan Tisza*, cel cu „patriotismul“ său de „pustă“, cum i-a spus contele Czernin, a *mărturisit-o în fața lui Wilhelm al II-lea*, într'o convorbire secretă, *că a nedreptățit pe români! Iți freci ochii, cetitorule, și te întrebi dacă este cu puțință așa ceva.*

Citește din documentele secrete, publicate în revista germană „Deutsche Politik“ — politica germană — din 11 Iunie și 14 Mai 1920 (și reproduse în cartea contelei german Max Montgelas: „Leitfaden zur Kriegsschuldfrage“ (Manual pentru vinovăția războiului, pg. 189—194) următoarele însemnări ale reprezentantului Germaniei în Viena, contele *Tschirschky* și ale reprezentantului german *Treuller*. Contele *Tschirschky* serie despre convorbirea ce a avut loc între Wilhelm II și Tisza, în 23 Martie 1914, în Viena: „(Contele Tisza) a vorbit cu conducătorii (români din Ungaria) foarte bine („sehr gut“) și va lua și pe viitor, din inițiativă (îndemn) proprie. dispoziții, cari vor fi în stare să satisfacă pe români. Le-a fost preventor în multe privințe până acum și are de gând să le dea și mai multe concesiile românilor în *ceeace privește biserica și școala, terene, pe cari — de fapt — au fost tratați aspru, pe nedreptul*“... „Decursul de până acum al pertractărilor și voința sa fermă (hotărâtă) de a fi pe cât numai se poate preventor față de români îndrep-

lăfese să nutrească speranța, că eu limpul tot va dispărea nemulțămirea românilor, *nemulțămire, care poate că în unele privințe nu este neînțeleasă*“.

În 14 Iunie 1914 promite Wilhelm II lui Francisc Ferdinand, în Konopiști, vila de vară a moștenitorului de tron Habsburg, că va spune reprezentantului său la Viena (contelui Tschirschky) să-i aducă mereu aminte de români, cu cuvintele: „Herr, gedenke der Rumänen!“ (Domnule! Adu-ți aminte de români!)*)

„Herr, gedenke der Rumänen!“

Da să zică: toți, și cei dintr'o tabără și cei din cealaltă știau că li s'au făcut nedreptăți românilor.

Atunci de ce au fost chinuți atâția oameni nevinovați? De ce ați pățimit, voi, țărani români? De ce au fost persecutați preoții și învățătorii români, trimiși departe de pe la căminurile lor? De ce ați înfundat temnițele, atâtea zeci, sute, mii de nevinovați?

N'a domnit *dragostea* în mijlocul monarhiei habsburgice! Chiagul n'a fost dorul de a apropia sufletele, ci de a le învrăjbi, ea să pescuiască în tulbure câșiva.

Ce nu țese iubirea se distramă!

Arățați tuturor mărturisirile de mai sus și întrebați conștiința *fiecăruia*: nu s'a răsbunat pumnul arătat mereu de guvernării fostului imperiu? Iacă de ee au căzut!

Am fost tratați „aspru, pe nedreptul“ și în biserică și în școală! A mărturisit-o chiar și Șt. Tisza lui Wilhelm al II-lea!

*) Cite urea zeci și zeci de dovezi de acestea citească broșura: „*Se'ntrecabă minica sănătoasă*“... de Dr. H. Petra-Petreșcu, Sibiu 1925, Tip. „Dacia Trăiană“, Sibiu, 30 Lei.

Târgurile anuale din Transilvania

întocmite după datele adunate dela comunele respective.

Zilele sunt puse după calendarul nou.

Rugăm onor. primării comunale să binevoiască a ne comunica orice schimbări s'ar face în privința târgurilor.

v. = târg de vite.

m. = târg de marfă.

- Abrud *v.* 28 Febr., 2 Maiu, 26 Sept., 19 Dec. — *m.* 1 Martie, 3 Maiu, 27 Sept., 20 Dec.
- Agârbiclu (lângă Copșa-mică). *v.* 20 Martie și 29 Oct. — *m.* 21 Martie și 30 Octomvrie.
- Agnita *v.* 19—20 Martie, 18—19 Iunie, 12—13 Octomvrie, 19—20 Dec. — *m.* 22 Martie, 20 Iunie, 14 Octomvrie, 21 Decemvrie.
- Aita-Mare *v.* 15 Februarie, 13 Maiu, 28 Dec. — *m.* 16 Febr., 14 Maiu, 29 Decemvrie.
- Aiud *v.* 22—24 Ianuarie, 5—7 Maiu, 16—18 August și 13 15 Oct. — *m.* 25 Ian., 8 Maiu, 19 Aug., 16 Oct.
- Alâmor *v.* 4 Martie, 3 Sept. — *m.* 5 Martie, 4 Sept.
- Alba-Iulia *v.* 27—29 Martie, 23—25 Iulie, 27—29 Sept., 14—16 Dec. — *m.* 30 Martie, 26 Iulie, 30 Sept., 17 Decemvrie.
- Aleșd *m.* 3—4 Martie, 17—18 Iunie, 23—24 Sept., 18—17 Decemvrie.
- Alma (Târnavă-mică), *v.* 20 Ianuarie, 18 Aprilie, 21 Iunie, 22 Noemvrie, — *m.* 23 Ian., 21 Aprilie, 25 Iunie, 25 Noemvrie.

- Almaşul-mare *m.* 6 Febr., 2 Iulie, 25 Octomvrie.
 Alţina *v.* 18—19 Febr. 29—30 Aug. *m.* 20 Febr. 31 Aug.
 Apoldul-mare *v.* 17—18 Martie, 17—18 Nov. *m.* 19 Martie,
 19 Noemvrie.
 Apoldul-mic *v.* 2. Ianuarie, 10 August. — *m.* 3 Ianuarie,
 11 August.
 Arad *v.* 19—20 Martie, 2—3 Iulie, 29—30 Oct., — *m.* 19
 23 Martie, 2—6 Iulie, 29 Oct.,—2 Noemvrie.
 Archita *oi* 19—20 Aprilie, 11—12 Oct. — *v.* 21 Aprilie,
 13—14 Oct. — *m.* 24 Aprilie, 16 Octomvrie.
 Archiud *m.* 24 Aprilie, 16 Octomvrie.
 Ardhat *v.* 1 Ian, 31 Martie, 31 Iulie, 19 Sept., — *m.* 2
 Ianuarie, 1 Aprilie, 1 August, 20 Septemvrie.
 Armeni *m.* 5 Februarie, 25 Iulie.
 Arpaşul-de-jos *v.* 4—5 Iulie, 9—10 Oct — *m.* 6 Iulie,
 11 Oct.
 Asuagiul-de-sus *v.* 20 Ian, 20 Mart., 4 Iulie, 24 Sept.,
 — *m.* 21—22 Ian., 21—22 Martie, 5—6 Iulie, 25—26
 Septemvrie.
 Aţel *v.* 11—12 Febr., 21—22 Apr, 8—9 Aug., 3—4 Dec.
 — *m.* 14 Febr., 24 Aprilie, 11 August, 6 Decemvrie.
 Avrig *v.* 19 Martie, 12 August — *m.* 13 August.
 Baghin *m.* 17 Iunie, 11 Noemvrie.
 Bahnea *v.* 14—16 Februarie, 23—25 Maiu, 27—29 Sept.,
 — *m.* 17 Februarie, 26 Maiu, 30 Septemvrie.
 Baia-de-Criş *v.* şi *m.* 17 Martie, 16 Iunie, 15 Septemvrie,
 15 Decemvrie.
 Baia-mare *m.* 18—20 Ianuarie, 8—10 Martie, 7—9 Iunie,
 23—25 August, 15—17 Noemvrie.
 Bălâşeri (Târnava-mică) *v.* 2 Martie, 7 Maiu, 16 Iulie,
 12 Septemvrie, 19 Dec., — *m.* 3 Martie, 8 Maiu, 17
 Iulie, 13 Septemvrie, 20 Decemvrie.
 Bălcaci. *v.* 15—17 Martie, 6—8 Nov. — *m.* 18 Martie,
 9 Noemvrie.
 Bandul-de-Câmpie. *v.* 28—30 Aprilie, 28—30 Octomvrie.
 — *m.* 1 Maiu, 31 Octomvrie.
 Baraolt *v.* 31 Ianuarie, 2 Febr., 25—27 Maiu, 18—20 Aug.,
 9—11 Noemvrie — *m.* 3 Februarie, 28 Maiu, 21 Aug.,
 12 Noemvrie.

- Bărcuț *v.* 5—6 Martie, 14—15 Octombrie — *m.* 8 Martie, 16 Octombrie.
- Bărgăniș *v.* 10 Maiu, 11 Octombrie — *m.* 11 Maiu, 12 Oct.
- Basna *v.* 29—31 Martie, 29—31 Iulie — *m.* 1 Apr., 1 Aug.
- Bătaunii-mari *m.* 21 Ianuarie, 13 Aprilie, 31 Iulie, 7 Oct.
- Batoș *v.* 25—26 Ian., 19—20 Maiu, 12—13 Noembrie — *m.* 27 Ian., 21 Maiu, 14 Nov.
- Beclean *v.* 5 Aprilie, 30 Maiu, 5 Sept., 28 Noembrie, — *m.* 6 Aprilie, 31 Maiu, 6 Septembrie, 29 Noembrie.
- Beiuș *v.* și *m.* 4—5 Februarie, 22—23 Aprilie, 22—23 Iulie 28—29 Octombrie.
- Bendorf *v.* 10—11 Februarie, 15—16 August, — *m.* 12 Februarie, 17 August.
- Berchez *m.* 8 Ianuarie, 30 Aprilie, 18 Iunie, 15 Octomb.
- Berchiș *m.* 12 Iulie.
- Bicaz (jud. Ciuc) *v.* 21—23 Aprilie, 22—24 August. — *m.* 24 Aprilie, 25 August.
- Blertan *v.* 14—15 Aprilie, 2—3 Septembrie, 20 Dec. — *m.* 17 Aprilie, 5 Septembrie, 23 Decembrie.
- Bileag *m.* 22 Martie.
- Bistrița *v.* 21—23 Februarie, 14—16 Maiu, 18—23 Aug., 21—23 Nov. — *m.* 17 Maiu, 25 Aug., 24 Noembrie.
- Blaj *v.* 24—23 Martie, 30 Iunie, —1 Iulie, 3—5 Dec. — *m.* 27 Martie, 2 Iulie, 6 Decembrie.
- Bogoz *v.* 15—17 Martie, *m.* 18 Martie.
- Bocșa-montană *m.* 18—21 Martie, 13—16 Maiu, 1—4 Iulie, 23—26 Septembrie.
- Bontida *v.* 14 Martie, 29 Iunie, 20 Octombrie, — *m.* 15 Martie, 30 Iunie, 21 Octombrie.
- Borgoprund *v.* 11—13 Aprilie, 27—29 Octombrie — *m.* 14 Aprilie, 30 Octombrie,
- Boian *v.* 10—12 Martie, 11—13 Iunie, 10—12 Sept., 11—13 Dec., — *m.* 13 Martie, 14 Iunie, 13 Sept., 14 Dec.
- Boroșineu *v.* 6 Ian., 17 Iulie, 9 Oct. — *m.* 7 Ian., 18 Iulie, 10 Octombrie.
- Boroșneul-mare *v.* și *m.* 17—18 Febr., 19—20 Maiu, 25 26 August, 10—11 Noembrie.
- Borșa *m.* 24 Febr., 6 Maiu, 4 Oct.
- Bozovici *m.* 4—5 Ian., 5—6 Aprilie, 10 Maiu, 4—5 Oct.

- Brad (jud. Hunedoara) *v.* și *m.* 18 Martie, 17 Iunie, 16 Sept., 16 Decembrie.
- Bran *v.* 7 Aug., 5 Oct., — *m.* 8 Aug., 6 Octombrie.
- Brașov *v.* 7 Apr., 7—9 Iunie, 18—20 Oct — *m.* 21 Oct.
- Brateiu *v.* și *m.* 10 Martie, 31 August, 28 Oct., 28 Dec.
- Brețcu *v.* 24 Ian., 6 Aug., 25 Sept., *m.* 25 Ian., 7 Aug., 26 Sept.
- Bruilă *m.* 1 Martie, 24 Octombrie
- Buia *v.* 25—26 Martie, 25—26 Octombrie, — *m.* 27 Martie, 27 Octombrie.
- Budiul-de-Câmpie *v.* 23—25 Maiu, — *m.* 26 Maiu, 11 Nov.,
- Bucium (jud. Făgăraș). *v.* și *m.* 18 Martie, 2 Septembrie, 15 Dec.
- Buza *v.* 19 Ianuarie, 19 Aprilie, 27 Iulie, 25 Oct. — *m.* 20 Ianuarie, 20 Aprilie, 28 Iulie, 28 Oct.
- Cal *v.* 19—21 Ianuarie, 22—24 Maiu, 1—3 Oct., — *m.* 22 Ianuarie, 25 Maiu, 4 Octombrie.
- Câlnic (jud. Sibiu), *v.* 3 Iulie, 2 Dec. — *m.* 4 Iulie, 3 Dec.
- Câmpeni *v.* 23—25 Martie, 18—20 Maiu, 19—21 Iulie, 25—27 Aug., 1—3 Noembrie, — *m.* 26 Martie, 20 Maiu, 22 Iulie, 28 August, 4—5 Noembrie.
- Capâlnaș (jud. Caraș-Severin) *m.* 13 Ian., 21 Martie, 5 Maiu, 24 Maiu, 6 Iulie, 20 Sept. 20 Nov.
- Caransebeș *v.* 28 Ian., 22 Aprilie, 5 Aug., 7 Oct. — *m.* 28—30 Ian., 22—24 Aprilie, 5—7 August, 7—9 Oct.
- Cartfălău *v.* 21 Febr., 23 Iunie, 15 Oct., — *m.* 22 Febr., 24 Iunie, 16 Octombrie.
- Cața *v.* 6 Maiu, 15 Sept. — *m.* 7 Maiu 16 Septembrie.
- Clătina *v.* 1—2 Febr., — *m.* 3 Febr.
- Cazon *m.* 1 Maiu, 2 Iulie, 27 Noembrie.
- Cârța-sâscască *v.* 20 Martie, 20 Iulie, — *m.* 21 Martie, 21 Iulie.
- Cehul-Silvaniei *v.* 17 Febr., 24 Martie, 9 Iunie, 21 Iulie, 8 Sept., 20 Oct., 22 Dec., — *m.* 18 Febr., 25 Martie, 10 Iunie, 22 Iulie, 9 Sept., 21 Oct., 23 Decembrie.
- Cernat *v.* și *m.* 3 Maiu, 20 Sept.
- Cernatul-de-jos *m.* 2 Apr., 5 Iulie, 20 Decembrie.
- Cetatea-de-baltă *v.* 12—14 Febr., 26—28 Martie, 28—30 Maiu, 18—20 Aug., 17—19 Dec., — *m.* 15 Febr., 29 Martie, 30 Maiu, 21 Aug., 20 Decembrie.

- Chezdi-Oșorheiu *v.* 2—3 Ianuarie, 1—2 Maiu, 26—27 Oct.
— *m.* 4 Ianuarie, 3 Maiu, 28 Octomvrie.
- Chibed *v.* 14—15 Febr., 17—18 Maiu, 30 Nov., — 1 Dec.
— *m.* 16 Febr., 19 Maiu, 2 Decemvrie.
- Chindul-mic *v.* 19—21 Febr., 4—6 Nov., 22 Febr., 7 Nov.,
Chirpăr *v.* 30 Ian., 27 Martie, — *m.* 1 Febr., 29 Martie
- Chișineu *v.* 17 Apr., 25 Sept., 4 Dec., — *m.* 18 Aprilie,
26 Septemvrie, 5 Decemvrie.
- Ciachi-Gârbău *v.* 8 Febr., 24 Maiu, 5 Sept., — *m.* 9 Febr.
25 Maiu, 6 Sept.
- Ciacova *m.* 11—14 Martie, 3—6 Iunie, 26—29 August,
14—17 Oct., 11—14 Nov.
- Cincul-mare *v.* 26—27 Febr., 4—5 Iun., 1—2 Oct. — *m.*
1 Martie, 7 Iun., 4 Oct.
- Cincu-mic *v.* 12 Martie, 15 Iulie, 20 Oct., — *m.* 15 Martie,
16 Iulie, 21 Oct.
- Ciocman *m.* 8 Ian., 27 Oct.
- Ciucea (Cojocna) *v.* și *m.* 8 Ian., 25 Aprilie, 31 Iulie,
25 Octomvrie.
- Cisnădie *m.* 30 Iunie și 29 August.
- Ciochiș *m.* 6 Aprilie, 30 Octomvrie.
- Ciuc-Sândonic *v.* 17—18 Martie, 8—9 Octomv., — *m.*
19 Martie, 10 Oct.
- Ciuc-Sângeorgiu *v.* 28 Martie, 19 Dec., — *m.* 29 Martie,
20 Decemvrie.
- Ciuc-Sânmartin *v.* 1—2 Maiu, 7—8 Nov., — *m.* 3 Maiu,
9 Noemvrie.
- Cluj *v.* 7—9 Ian., 9—11 Martie, 10—12 Iunie, 29—31 Aug.,
30 Oct., — 1 Nov., — *oi* 27—28 Aprilie, — *m.* 10 Ian.,
12 Martie, 13 Iunie, 1 Sept., 2 Noemvrie.
- Codlea *v.* 24 Aprilie, 29 Septemvrie. — *m.* 25 Aprilie, 30
Septemvrie.
- Cohalm *v.* 8—10 Ianuarie, 26—28 Martie, 22—24 Iulie,
7—9 Oct., — *m.* 11—Ian., 29 Martie, 25 Iulie, 10 Oct.
- Cojocna. *v.* 5—6 Aprilie, 3—4 Nov., — *m.* 7 Apr., 5 Nov.
- Comloșul-mare (Timiș) *v.* 27 Febr., 12 Iunie, 28 August,
— *m.* 28 Febr., 13 Iunie, 29 August.
- Copăcel (Făgăraș) *v.* și *m.* 15—16 Febr., 27—28 Sept.

- Copalnic-Mănăstur *v.* 1 Iunie, 7 Dec., — *m.* 2 Iunie, 8 Decemvrie.
- Copșa-mare *v.* 21—23 Aug., — *m.* 24 August.
- Copșa-mică *oi* 21—24 Aprilie, — *vite cornute* 25—27 Apr., 20—22 August, — *m.* 28 Aprilie, 23 August
- Cornățel *v.* 31 Martie, 1 Aug., — *m.* 1 Aprilie, 2 August.
- Corond *v.* 15—17 Ianuarie, 10—12 Maiu, 1—3 Iulie, 22 24 August, — *m.* 18 Ian., 13 Maiu, 4 Iulie, 25 Aug.
- Covasna *m.* 17 Febr., 2 Maiu, 22 Iulie, 11 Noemvrie
- Cozmaș *v.* 23—24 Ian., 19—20 Aug. — *m.* 25 Ian 21 Ang.
- Crasna *v.* 18 Ianuarie, 12 Aprilie, 12 Iulie, 11 Oct. — *m.* 19 Ian., 13 Apr., 13 Iulie, 12 Oct
- Crihalma *v.* 7 Apr., 14 Iulie, 14 Dec., — *m.* 8 Aprilie, 15 Iulie, 15 Dec.
- Criș *v.* 5 Ianuarie, 10 Iunie, 10 Oct., — *m.* 7 Ianuarie, 12 Iunie, 12 Octomvrie.
- Crișpatac *m.* 24 Febr., 16 Iunie, 4 Octomvrie.
- Cristur *v.* 21—23 Febr., 1—3 Maiu, 4—6 Iulie, 8 10 Sept., — *oi* 28—30 Aprilie, 5—7 Sept., — *vite de prăsilă* 1 Martie, — *m.* 24 Febr., 4 Maiu, 7 Iulie, 11 Sept.
- Criț *v.* 22—24 Ian., 29—31 Aug. — *m.* 25 Ianuarie, 1 Sept.
- Cuci *m.* 10 Aprilie, 25 Noemvrie.
- Dala-săsească *v.* 4—5 Apr., 10—11 Oct., — *m.* 6—7 Apr., 12—13 Octomvrie.
- Dalboșeț *m.* 10 Martie, 23 Octomvrie.
- Daneș *v.* 2—4 Martie, 17—19 Iunie, 2—4 Oct., — *m.* 5 Martie, 20 Iunie, 5 Octomvrie.
- Dârlos *v.* 18—19 Martie, 19—20 Iunie, 8—9 Oct. — *m.* 20 Martie, 21 Iunie, 10 Oct.
- Deda *v.* 16—18 Ianuarie, 4—6 Aprilie, 18—20 Septemv., — *m.* 19 Ianuarie, 7 Aprilie, 21 Sept.
- Dej *v.* 2 Martie, 1 Iunie, 17 August, 14 Dec., — *m.* 3 Martie, 2 Iunie, 18 August, 15 Dec.
- Deța (Timiș) *m.* 20—21 Martie, 12—13 Iunie, 11—12 Sept., 27—28 Noemvrie.
- Deva *v.* 11—13 Ian., 10—12 Maiu, 31 Iulie, —2 August, 27 29 Oct., — *m.* 14 Ian., 13 Maiu, 3 August, 30 Oct.
- Dezna *m.* 15 Martie, 10 Maiu, 6 Sept.

- Dicio-Sânmărtin** *v.* 26—28 Febr., 28—30 Aprilie, 21—23 Iulie, 12—14 Oct., — *m.* 1 Martie, 1 Maiu, 24 Iulie, 15 Oct.
- Ditro** *m.* 3 Febr., 1 Maiu, 17 Iulie, 25 Nov.
- Dobra** *m.* 6 Maiu, 10 Iunie, 21 Sept., 8 Noemvrie.
- Drag** *v.* 30—31 Martie, 4—5 Iulie, 16—17 Aug., 5—6 Noemvrie, — *m.* 1 Apr., 6 Iulie, 18 Aug., 7 Noemv.
- Drăguș** *m.* 27—28 Februarie.
- Draos** *v.* 26—28 Febr., 29—31 Oct., — *m.* 1 Martie, 1 Nov.
- Drașov** *m.* 11 Septemvrie.
- Dridif (Făgăraș)** *v.* 27—28 Martie, 25—26 Sept., — *m.* 29 Martie, 27 Septemvrie.
- Eted** *v.* 1—2 Febr., 2—3 Aprilie, 29—30 Maiu, 27—28 Sept., — *m.* 3 Febr., 4 Aprilie, 31 Maiu, 29 Sept.
- Făgăraș** *v.* 15 Martie, 25—26 Maiu, 7—8 Sept., 4—5 Dec., — *m.* 17 Martie, 27—28 Maiu, 9—10 Sept., 6—7 Dec.
- Făget** *v.* și *m.* 15 Ian., 17 Febr., 24 Martie, 9 Maiu, 8 Iulie, 24 August, 4 Nov., 15 Decemvrie.
- Farcașlacă** *v.* 5—7 Maiu, 16—18 August, 9—11 Septemv. — *m.* 8 Maiu, 19 August, 12 Noemvrie.
- Feldioara (jud. Brașov)** *v.* 25 Martie, 13 Dec. — *m.* 26 Martie, 14 Dec.
- Felmer (Târnava-m.)** *v.* 1 Aprilie, 1 Sept., — *m.* 2 Apr., 2 Septemvrie.
- Ferihaz (jud. Târn.-mare)** *v.* 21 Martie și 20 Oct. — *m.* 22 Martie și 21 Oct.
- Frata** *m.* 27 August, 19 Nov.
- Frâua** *v.* 10 Aprilie, 1 Oct. — *m.* 14 Aprilie, 2 Octomv.
- Frumoasa** *v.* 4—6 Ian., 11—13 Apr., 27—29 Iunie, 6—8 Sept., — *m.* 7 Ian., 14 Aprilie, 30 Iunie, 9 Septemv.
- Gălgău** *m.* 22—23 Apr., 9—10 Septemvrie.
- Gârcei (Sălagiu)** *m.* 19 Martie, 24 Iunie, 21 Septemvrie, 25 Noemvrie.
- Geaca** *m.* 6 Iulie.
- Geoagiu-de-jos** *v.* 3—4 Maiu, 3—4 Sept., 28—29 Dec., — *m.* 5 Maiu, 5 Sept., 30 Dec.
- Ghergheni** *v.* 24—26 Martie, 12—14 Iunie, 4—6 Sept., 10—12 Dec., — *m.* 27 Martie, 15 Iunie, 7 Septemv. 13 Decemvrie.

- Gherla *v* și *m.* 3—5 Febr., 29 Apr., 1 Maiu, 23—26 Iulie, 26—28 Oct.
- Ghiertenis *m.* 4 Apr., 13 Iunie, 12 Septembrie.
- Ghioroc *m.* 14 Martie, 26 Septembrie.
- Ghriș *v.* 31 Ian., —2 Febr., 5—7 Iulie, 18—20 Oct. — *m.* 3 Februarie, 8 Iulie, 21 Oct.
- Gialacuta *v.* 23—24 Ian., 10—11 Iunie, 23—24 Nov., — *m.* 25 Ianuarie, 12 Iunie, 25 Noembrie.
- Gilău *v.* 19 Aprilie, 23 Iulie, 10 Dec., — *m.* 20 Aprilie, 24 Iulie, 11 Dec.
- Grădiște *m.* 17 Apr., 26 Octombrie.
- Gurghiu *v* 12—15 Sept., — *m.* 5 Maiu, 16 Sept.
- Gurușlău *v.* 28 Ian., 17 Febr., 13 Maiu, 18 August, 20 Noembrie, — *m.* 29 Ian., 18 Febr., 14 Maiu, 19 Aug., 21 Noembrie.
- Haldacut (Timiș) *m.* 16 Ian. 16 Maiu, 14 Sept.
- Hălmej (jud. Arad). *v.* și *m.* 20 Febr., 27 Martie, 3 Iulie, 11 Sept., 4 Dec.
- Hălmeag. *v.* 11 Aprilie, 15 Oct. — *m.* 12 Aprilie, 16 Oct.
- Hărășcrac (M. Turda) *v.* 9—11 Martie, 29 Iunie, 1 Iulie, 13—15 August, 16—18 Noembrie, — *m.* 12 Martie, 2 Iulie, 16 August, 19 Noembrie.
- Hașfalău. *v.* 27 Martie, 1 Dec. — *m.* 28 Martie, 2 Dec.
- Hâșmașul-Lăpușului *m.* 25 Martie, 6 Dec.
- Hațeg *v.* 30 Ian., —1 Febr., 12—14 August, — *oi* 29 Iulie, 7 August, — *m.* 2 Februarie, 15 August.
- Hendorf *v.* 14—15 Apr., 14—15 Iulie, 8—9 Nov., — *m.* 16 Aprilie, 16 Iulie, 10 Noembrie.
- Hetlur *v.* 30—31 Ian., 25—26 Iunie, 10—11 Octombrie, — *m.* 1 Febr., 27 Iunie, 12 Octombrie
- Hida *v.* 5 Aprilie, 25 Sept., — *m.* 6 Apr., 26 Septembrie.
- Hodod (Sălăgiu) *v.* 11 Ian., 8 Martie, 10 Maiu, 28 Iunie, 19 Iulie, 25 Oct., — *m.* 12 Ian., 9 Martie, 11 Maiu, 29 Iunie, 20 Iulie, 26 Octombrie.
- Hodoș *v.* 25—27 Ian., 14—16 Apr., 18—20 Sept., — *oi* 11—13 Aprilie, — *m.* 28 Ian., 17 Aprilie, 21 Sept.
- Hoghilag *v.* 1—2 Aprilie, 25—27 August, — *m.* 3 Apr., 28 August.

- Homorod** *v.* 15—16 Martie, 29—30 Iunie, 15—16 Noemv,
 — *m.* 17 Martie, 1 Iulie, 17 Noemvrie.
- Huedin** *v.* 24 Ian., 15 Februarie, 29 Martie, 17 Maiu, 25
 Iulie, 20 Sept., 24 Nov., 20 Dec, — *m.* 25 Ian., 16
 Febr., 30 Martie, 18 Maiu, 26 Iulie. 21 Sept., 25
 Noemvrie, 21 Decemvrie.
- Hundrubechiu** *v.* 5 Iulie, 13—14 Noemv., — *m.* 7 Iulie,
 15 Noemvrie.
- Hunedoara** *v.* 17—19 Martie, 25—27 Maiu, 26—28 Iunie,
 26—28 Aug., 11—13 Noemv., — *oi* 24—25 Iunie. —
m. 20 Martie, 28 Maiu, 29 Iunie, 29 August, 14 Nov.
- Hususău** (jud. Târnava-mică). *v.* 23—25 Febr., 20—22
 Iunie, 23—25 Oct., — *m.* 26 Febr, 23 Iunie, 26 Oct.
- Iacobeni.** *v.* 24—25 Apr., 26—27 Oct. — *m.* 26 Aprilie,
 28 Octomvrie.
- Iara-de-jos** *v.* 28—30 Aprilie, 30 Sept., 2 Oct., — *m.* 1
 Maiu, 3 Oct.,
- Ibașfalău** *v.* 24—26 Ian., 23—25 Martie, 11—13 Maiu,
 2—4 Iulie, 18—20 Sept., 17—19 Noemv, — *m.* 27 Ian.,
 26 Martie, 14 Maiu, 15 Iulie, 21 Sept., 20 Noemvrie
- Iblșdorful-săsesc** *v.* 11—12 Martie, 26—27 Octomvrie.
- Ieciu (M. Turda)** *m.* 2 Iulie,
- Iernut** *v.* 12—14 Martie, 29 Iunie, —1 Iulie, 1—3 Nov.,
 25—27 Dec, — *m.* 15 Martie, 2 Iulie, 4 Noemvrie,
 28 Decemvrie
- Ighiu** *v.* 15—20 Maiu, 20—25 Oct, — *m.* 21 Maiu, 26 Oct.
- Ilcanda-mare** *v.* 9 Februarie, 1 Maiu, 15 Oct, — *m.* 10
 Febr., 2 Maiu, 16 Oct.
- Ileni (Treiscaune)** *v.* și *m.* 10 Ianuarie, 1 Maiu, 4 Sept.
- Ilia** *v.* și *m.* 19 Ian., 6 Aprilie, 24 Maiu, 6 Iulie, 28 Aug,
 11 Octomvrie.
- Jibău** *v.* 13 Febr., 4 Maiu, 10 Iunie. 10 Oct., 17 Decemv.
 — *m.* 14 Febr., 5 Maiu, 11 Iunie, 11 Oct, 18 Dec.
- Jidvelu (Târnava-m.)** *v.* 15—17 Ian., 15—17 Maiu, — *m.*
 18 Ianuarie, 18 Mau.
- Jimborul-mare** *m.* 20 Ian, 6 Apr., — *m.* 25 Maiu, 27 Aug;
 22 Noemvrie.
- Jucul-de-jos** *oi* 1—3 Maiu, — *m.* 20 Maiu, 4 Septemv.
- Lăpușul-românesc** *v.* 13 Ian., 6 Aprilie, 24 Maiu, 18 Sept.,
 — *m.* 14 Ian., 7 Aprilie, 25 Maiu, 21 Sept.,

Lăpuşul-ung. *v.* 18 Ian., 13 Maiu. 6 Iulie, 26 Sept., — *m.* 19 Ian., 14 Maiu, 7 Iulie, 27 Septemvrie.

Laslea-mare *v.* 15 Febr., 15 Iulie, 15 Oct., — *m.* 18 Febr., 18 Iulie, 18 Octomvrie.

Lechiţa *v.* 26—28 Februarie, 22—24 Aprilie. 12—14 Iunie, 18—20 Sept., — *m.* 1 Martie, 25 Apr., 15 Iunie, 21 Septemvrie.

Lipova *m.* 23 Aprilie, 20 Iulie, 8 Septemv., 8 Noemvrie.

Lisa (Făgăraş) *v.* 3 Iunie, 21 Septemvrie.

Lona (S. Dobăcă) *v. și m.* 23 Ian., 24 Maiu, 16 August.

Lovnic *v.* 5—6 Martie, 6—7 Iulie, — *m.* 7 Martie, 8 Iulie.

Ludoşul-mare. *v.* 15 Apr., 27 Sept., — *m.* 16 Aprilie, 28 Septemvrie.

Lugoj *m.* 5—7 Febr., 7—9 Maiu, 2—4 Iulie, 15—17 Oct.

Lunca *m.* 25 Aprilie, 21 Septemvrie.

Lupşa *m.* 14 Ianuarie, 4 Maiu, 6 Sept.

Macfălau *oi* 19—20 Aprilie, — *porci* 28—29 Decemvrie, — *v.* 21—23 Apr., 30 Dec., —1 Ianuarie, — *m.* 2 Ian. 24 Aprilie, 24 Iulie, 9 Septemvrie.

Măghernuş *v.* 5 Februarie, 9 Aprilie, 4 August, 14 Nov., — *m.* 6 Februarie, 10 Aprilie, 5 August, 15 Noemv.

Mălăncrav *v.* 11 Martie, 12 Iunie, 29 Sept., — *m.* 12 Martie, 13 Iunie, 30 Septemvrie.

Mănărade (Alba-inf.) *m.* 28 Octomvrie.

Mănăsturul-ung *v.* 18 Martie, 28 Iunie, 19 August, 10 Noemvrie, — *m.* 19 Martie, 29 Iunie, 20 August, 11 Noemvrie.

Marcod *oi* 26—28 Martie, *v.* 29—31 Martie, 14—16 Sept. — *m.* 1 Aprilie, 17 Sept.,

Marpod *v.* 29—30 Maiu, 30—31 Octomv., — *m.* 31 Maiu, 1 Noemvrie.

Mediaş *v.* 22—24 Febr., 10—12 Aprilie, 28—30 Maiu, 9—12 Iulie, 20—22 Sept., 27—29 Nov., — *oi* 6—10 Iulie, — *m.* 25 Febr., 13 Apr., 31 Maiu, 13 Iulie, 23 Sept., 30 Noemvrie.

Mehadia *v. și m.* 16 Ianuarie, 3 Apr., 10 Iulie, 30 Oct.

Mercurea (jud. Sibiiu) *v.* 22—23 Februarie, 25—26 Iunie, 9—10 Nov., — *m.* 24 Febr., 27 Iunie, 11 Noemvrie.

- Merghindeal** *v.* 23—24 August, — *m.* 25 August.
Micăsasa *m.* 28 Ianuarie, 20 Maiu, 13 Octomvrie.
Miercurea-Ciucului *v.* 2—4 Febr., 11—13 Maiu, 10—12 Iulie, 26—28 Septemv., — *m.* 5 Februarie, 14 Maiu, 13 Iulie, 29 Septemvrie.
Miercurea-Murășului *v.* 21—23 Febr., 29—31 Iulie, 7—9 Decemv., — *m.* 24 Februarie, 1 August, 10 Decemv.
Mihes *v.* 21—23 Ian., 27—29 Maiu, 31 Iulie, —2 August, — *m.* 24 Ianuarie, 30 Maiu, 3 August.
Mociu *v.* 3—4 Ian., 27—28 Martie, 12—13 Maiu, 16—17 Aug., — *m.* 5 Ianuarie, 29 Martie, 14 Maiu, 18 Aug.
Moldova-nouă — *m.* 5 Maiu, 24 Iunie.
Moldova-veche *v.* și *m.*, 21 Aprilie, 27 August.
Monor *v.* 29—30 Maiu, 25—26 Sept., — *m.* 31 Maiu, 27 Sept.
Moșna *v.* 2 Febr., 21 Aprilie, 26 August, — *oi* 17 Apr., — *m.* 4 Febr., 24 Apr., 28 Aug.
Motîșdorf *v.* 16—18 Martie, 25—27 Maiu, 2—4 Nov., — *m.* 19 Martie, 28 Maiu, 5 Noemvrie.
Murăs-Ludos *oi* 28 Apr., — 1 Maiu, — *v.* 1—3 Maiu, 1—3 Octomvrie, — *m.* 4 Maiu, 4 Octomvrie.
Nadeșul-săsesc *v.* 2—4 Februarie, — *m.* 5 Februarie, 28 Aprilie, 31 Octomvrie.
Năsând *v.* 25—26 Maiu, 30—31 August, 6—7 Noemvrie, — *m.* 27 Maiu, 1 Septemvrie, 8 Noemvrie.
Nocrich *v.* 1—2 Febr., 12—13 Maiu, 16—17 Oct., — *m.* 3 Febr., 14 Maiu, 18 Oct.
Oclandul-Homorodului *v.* 25—27 Aprilie, 24—26 Oct., — *m.* 28 Apr. 27 Oct.
Ocna-Sibilului *v.* 29—31 Martie, 3—5 Aug., 17—19 Dec., — *m.* 1 Aprilie, 6 Aug., 20 Decemvrie.
Ocnele-Mureșului *v.* 6—8 Apr., 10—12 August, — *m.* 9 Aprilie, 13 August.
Odorheiu *v.* 8—10 Martie, 4—6 Iunie, 1—3 Oct., 18—20 Dec., — *oi* 10—12 Aprilie, 28—30 Sept., — *m.* 11 Martie, 7 Iunie, 4 Oct., 21 Decemvrie.
Ogra (jud. Târnava-mică) *v.* 12—14 Aprilie, 13—15 Sept., — *m.* 15 Aprilie, 16 Septemvrie.
Olafalăul-mare *v.* 9—11 Martie, 26—28 Nov., — *m.* 12 Martie, 29 Noemvrie.

- Olpret *v.* 27—28 Martie, 11—12 Maiu, — *m.* 1—2 Ian.,
29 Martie, 13 Maiu, 1—2 Aug., 10—11 Octomvrie.
- Orăştie. *v.* 11—13 Martie, 1—3 Iunie, 1—3 Oct., 3—5
Decemvrie, — *m.* 14 Martie, 4 Iunie, 4 Oct., 6 Dec.
- Oraviţa *m.* 25 Martie, 25 Iulie.
- Orlat *v.* 7 Apr., 28 Aug., — *m.* 8 Apr., 29 August.
- Ormenişul-de-Câmpie *v.* 16—17 Ian., 3—4 Maiu, 4—5 Iulie,
16—17 Dec., — *porci* 10—12 Dec., — *oi* 15—17 Apr.,
— *m.* 18 Ianuarie, 5 Maiu, 6 Iulie, 18 Decemvrie.
- Orşova *m.* 1—3 Maiu, 17—19 Septemvrie.
- Orţidorf *m.* 24 Aprilie, 8 Septemvrie.
- Ozun (jud. Treiscaune), *v.* 24 Martie, 26 Maiu, 8 Dec.,
— *m.* 25 Martie, 27 Maiu, 9 Decemvrie.
- Palos *v.* 10 Martie, 1 August, 5 Dec., — *m.* 11 Martie,
31 Iulie, 6 Decemvrie.
- Pânceta *m.* 2 Maiu, 1 August, 10 Octomvrie.
- Păpăuţ *v.* şi *m.* 15 Febr., 17 Maiu, 16 Aug., 1 Noemvrie.
- Pecica-română *m.* 2 Febr., 24 Iulie.
- Pecica-ung. *m.* 9 Maiu, 14 Septemvrie.
- Periamoş *m.* 24 Aprilie, 15 Iunie, 24 Sept.
- Petelea *v.* 26—28 Maiu, 3—5 Dec., — *m.* 29 Maiu, 6 Dec.
- Petriş (Arad) *m.* — 2 Ian., 9 Martie, 24 Iunie, 2 Aug.
- Petriş (Bistriţa-Năsăud) *v.* 30—31 Martie, 26—27 Oct.,
— *m.* 1 Apr., 28 Octomvrie
- Petroşani *v.* 14 Maiu, 14 Oct., — *m.* 15 Maiu, 15 Oct.
- Pişcolt. *m.* 1 Martie, 1 Septemvrie.
- Poiana-Sibilului *v.* 11—12 Iulie, 19—20 Sept., — *m.* 13
Iulie, 21 Septemvrie
- Poiana-sărată *v.* 30 Martie, 19 Maiu, 14 Iulie, 25 Oct.,
— *m.* 31 Martie, —1 Apr., 20 Maiu, 15 Iulie, 26 Oct.
- Poplaca *v.* 10—11 Martie, 27—28 Sept.
- Porumbacul-de-jos *v.* 14—15 Aprilie, 1—2 Septemv., —
m. 16 Aprilie, 3 Septemvrie.
- Praid *v.* 16—18 Martie, 23—25 Iulie, 12—14 Oct., 14—16
Dec., — *m.* 19 Martie, 26 Iulie, 15 Oct., 17 Decemv.
- Prejmer *v.* 2 Febr., 5 August. — *m.* 3 Febr., 6 August.
- Proştea-mare. *v.* 29 Ianuarie, 7 Aprilie, 10 Iunie, 23 Oct.,
— *m.* 1 Februarie, 13 Iunie.

- Racoşul-de-jos *v.* 23 Aprilie, 23 Iunie, 20 Sept., — *m.* 24 Aprilie, 24 Iunie, 21 Sept.
- Radna *m.* 7 Maiu, 1 Octomvrie.
- Râsnov *v.* 24 Ianuarie, 10 Iulie, — *m.* 25 Ian., 11 Iulie.
- Reghin *cai* 11—13 Februarie, 4—6 Maiu, 2—4 August, 15—17 Octomvrie, — *vite cornute* 14—18 Febr., 7—11 Maiu, 5—9 August, 18—22 Oct., — *oi* 1—3 Maiu, 30 Iulie, 1 August, — *m.* 19 Februarie, 12 Maiu, 10 August, 23 Octomvrie.
- Reteag *v.* 4—6 Maiu, 9—11 Iulie, 25—27 Sept., — *m.* 7 Maiu, 12 Iulie, 28 Septemvrie.
- Retişdorf *v.* 14—15 Maiu, 13 Sept., — *m.* 17 Maiu.
- Richişdorf *v.* 25 Martie, 13 Nov., — *m.* 27 Martie, 15 Nov.
- Rodna-veche *v.* 18—19 Febr., 1—3 Maiu, 24—25 Iunie, 7—9 August, 28—29 Oct., 13—14 Dec., — *m.* 20 Febr. 4 Maiu, 26 Iunie, 10 August, 30 Oct., 15 Decemv.
- Roşia-montană *v.* 25 Martie, 7 Oct., — *m.* 25—27 Martie, 8—9 Octomvrie.
- Ruşii-Munţii *m.* 30 Martie, 30 Septemvrie.
- Săbăd *v.* 14—16 Aprilie, 4—6 Octomv., — *m.* 17 Aprilie, 7 Octomvrie.
- Sacul *m.* 31 Maiu, 8 Noemvrie.
- Sălaşul-de-sus *v.* 4—5 Maiu, 10—11 Oct., — *m.* 6 Maiu, 12 Octomvrie.
- Sălciva-de-jos (Turda-Arieş) *m.* 4 Apr., 8 Maiu, 10 Aug., 20 Octomvrie.
- Sălişte (jud. Sibiu). *oi şi porci*, 11 Iunie, 4 Oct., *v.* 12—13 Iunie, 5—6 Oct., — *m.* 14 Iun., 7 Oct.
- Sămbăta-de-jos. *v.* 22—23 Aprilie, 11—12 Maiu. — *m.* 24 Aprilie, 13 Maiu.
- Sângeorgiul-de-pădure *v.* 19—20 Martie, 26—27 Oct., — *m.* 21 Martie, 28 Octomvrie.
- Sângeorgiul-săsesc *v.* 29—31 Ian., 5—7 Maiu, 29—31 Iulie, 29—31 Oct., — *m.* 1 Febr., 8 Maiu, 1 August, 1 Noemvrie.
- Sănmărtinul-Homorodului *v.* 12—13 Februarie, 14—15 Maiu, 30—31 Aug., — *m.* 14 Febr., 16 Maiu, 1 Sept.
- Sănmiclăuş *oi* 7—8 Apr., 11 Sept., — *m.* 25 Aprilie, 21 Septemvrie, 13 Decemvrie.

- SânPaul v. 28—30 Martie, 12—14 August, — m. 31 Martie,
15 August.
- Sântămăria-de-peatră v. și m. 13 Ian., 7 Aprilie.
- Sântămăria-Orlea oi 23—24 Martie, 4—5 Sept., — v. 25
26 Martie, 6—7 Sept., — m. 27 Martie, 8 Septemv.
- Șarcaia v. 8—9 Maiu, 21—22 August, 9—10 Nov., — m.
10 Maiu, 23 August, 11 Noemvrie.
- Sârmașul-mare v. 18—19 Ianuarie, 18—19 Aprilie, 8—9
Oct., — m. 20 Ianuarie, 20 Aprilie, 10 Octomvrie,
- Șaroșul-săsesc (Târnavă-mică) v. 7—8 Apr., 22—23 Oct.
— m. 10 Apr., 25 Octomvrie.
- Saschiz v. 10 Ianuarie, 20 Maiu, 1. August, 22—24 Nov.,
— m. 12 Ianuarie, 22 Maiu, 3 August, 25 Noemvrie,
- Săsciori (Sibiu) v. 28—29 Martie, 24—25 Oct., — m. 30
Martie, 26 Octomvrie.
- Săvăghisla v. 24—26 Aprilie, 25—27 Octomvrie, — m.
27 Apr., 28 Octomvrie.
- Sebeșul-săsesc v. 26—28 Ianuarie, 21—23 Aprilie, 21—23
August, — oi 6—8 Apr., 10—12 August, — v. și oi,
30—31 Maiu. — m. 29 Ianuarie, 24 Aprilie, 24 Aug.
- Șeica-mare oi 9 Maiu, 16 Maiu, 13 Maiu, 28 Aug., 10
11 Decemvrie, — m. 17 Maiu, 30 August, 13 Dec.
- Șeica-mică v. 21—23 Iunie, 8—10 Nov., — m. 24 Iunie,
11 Noemvrie.
- Seliștat v. 19 Maiu, 22 Sept., — m. 20 Maiu, 23 Sept.
- Senereș (T.-mică) v. 10—11 Apr., 28—29 Iunie, 26—27
Oct., — m. 12 Aprilie, 30 Iunie, 28 Oct.
- Sf. Gheorghe cai 29 Iunie, — m. 3—4 Martie, 28—29
Aprilie, 30 Iunie, —1 Iulie, 13—14 Octomvrie.
- Sibiu oi 26—28 Aprilie, 7—9 Sept., — vite cornute 7—8
Ianuarie, 29—30 Aprilie, 10—11 Septemvrie, — cai,
9—10 Ianuarie, 1—2 Maiu, 12—13 Septemvrie, —
m. 11 Ianuarie, 3 Maiu, 14 Septemvrie.
- Sic vite și m. 24 Febr., 8 Iulie, 27 Sept., 30 Noemvrie.
- Sieul-mare v. 30 Septemvrie, — m. 1 Octomvrie.
- Șighetul-Marmăței m. 15—16 Febr., 23—24 Maiu, 19—20
Iulie, 4—5 Sept., 16—17 Oct., 18—19 Decemvrie.
- Șighișoara v. 15—16 Ian., 13—14 Martie, 21—22 Iunie,
15—16 Sept., 1—2 Noemvrie, — m. 16 Martie, 24
Iunie, 4 Noemvrie.

- Șilimeghi** *m.* 1 Ian., 23 Maiu, 15 August.
Șimand *v.* 6 Febr., 8 Maiu, 11 Sept., — *m.* 7 Febr., 9
 Maiu, 12 Septembrie.
Șimleul-Silvaniei *v.* 25 Martie, 10 Iunie, 23 Sept., 23
 Dec., — *m.*, 26 Martie, 11 Iunie, 24 Sept., 24 Dec.
Șinca-veche *v.* 29 Aprilie, 24 Oct., — *m.* 30 Aprilie,
 25 Octombrie.
Sintereag *v.* 2 Febr., 23 Iunie, — *m.* 3 Febr., 24 Iunie.
Șlimnic *v.* 1 Iunie, 14 Oct., — *m.* 2 Iunie, 15 Octombrie.
Șoars (Târnava-m.) *v.* 7—8 Aprilie, 17—18 Sept., — *m.*
 9 Apr., 19 Septembrie.
Soborșin *m.* 14 Febr., 13 Aprilie, 18 August, 3 Decemv.
Somărtin *v.* 9 Aprilie, 28—29 Iulie, 5—6 Nov., — *m.* 12
 Aprilie, 31 Iulie, 8 Noembrie.
Somcuta-mare *v.* 3 Martie, 2 Iunie, 18 August, 3 Nov.,
 — *m.* 4 Martie, 3 Iunie, 19 August, 4 Noembrie.
Spermezău (Dobârca) *v.* 19 Maiu, 9 Sept., — *m.* 20 Maiu,
 10 Sept.
Supurul-de-jos *m.* 18 Febr., 20 Maiu, 12 Aug., 18 Nov.
Taga *m.* 16 Februarie, 25 Maiu.
Târgu-Murăș *v.* 14—16 Ian., 22—24 Martie, 4—6 Iunie,
 1—3 Septembrie, 8—10 Nov., — *m.* 17 Ianuarie, 25
 Martie, 7 Iunie, 4 Septembrie, 11 Noembrie.
Tășnad *v. și m.* 19 Febr., 1 Apr., 7 Maiu, 2 Iulie, 10 Sept.,
 5 Oct., 12 Noembrie.
Teaca *v.* 30—31 Ian., 29—30 Aprilie, 25—26 Iunie, 3—4
 Nov., — *oi* 11—14 Apr., — *m.* 1 Febr., 1 Maiu, 27
 Iunie, 5 Noembrie.
Teiuș *v.* 17—18 Febr., 25—26 Aug., 5—6 Noembrie, —
m. 20 Februarie, 28 August, 8 Noembrie.
Țicmandru *v.* 31 Martie, 14 Sept., 28 Dec., — *oi* 1 Apr.,
 15 Sept., 29 Decembrie, — *m.* 2 Aprilie, 16 Sept.,
 30 Decembrie.
Țienșul-săsesc *v.* 11—12 Febr., 24—25 Iunie, 1—2 Nov.,
 — *m.* 13 Febr., 26 Iunie, 3 Noembrie.
Timișoara vite cornute 18 Martie, 27 Maiu, 12 Aug., 23
 Sept., 16 Dec., *porci și oi* 18—19 Martie, 27—28 Maiu,
 12—13 Aug., 23—24 Sept., 16—17 Dec., *cai* 19—20
 Martie, 28—29 Maiu, 13—14 Aug., 24—25 Septemv.,

- 17—18 Dec., — m. 18—22 Martie, 27—31 Maiu, 12
 16 Aug., 23—27 Septembrie, 16—20 Decembrie.
- Toplița-română v. 27—29 Ianuarie, 22—24 Apr., 7—9
 Iulie, 2—4 Oct. — m. 30 Ianuarie, 25 Aprilie, 10
 Iulie, 5 Octombrie.
- Trapold (Târnava-mare) v. 20—21 Martie, 4—5 Decemv.,
 — m. 22 Martie, 6 Decembrie.
- Trăscău v. 13—15 Maiu, 7—9 Octombrie, — m. 16 Maiu,
 10 Octombrie.
- Turda v. 17—19 Febr., 21—23 Apr., 21—23 Iunie, 6—8
 Septembrie, 3—5 Dec., — m. 20 Febr., 24 Aprilie,
 24 Iunie, 9 Septembrie, 6 Decembrie.
- Ungura v. 12 Martie, 30 Iunie, 2 Nov., — m. 13 Martie,
 1 Iulie, 3 Noembrie.
- Vaidahaza (jud. Cojocna) v. 21 Martie și 20 Septembrie
 — m. 22 Martie, 21 Septembrie.
- Vaida-Recea v. și m. 18—19 Ianuarie, 1—2 August, —
 v. 21 Martie
- Veneția-de-jos v. 1—2 Martie, 6—7 Iulie, 23—24 Sept.,
 — m. 3 Martie, 8 Iulie, 25 Septembrie.
- Vinerea v. 6—7 Aprilie, 28—29 Decembrie, — m. 9 Apr.,
 31 Decembrie.
- Vinga m. 9 Maiu, 22 Aug., 3 Octombrie.
- Vingard (Alba inf.) v. 10—11 Febr., 10—11 Maiu, 10—11
 Sept., — m. 12 Febr., 12 Maiu, 12 Septembrie.
- Vințul-de-jos v. 22—23 Iunie, 23—24 Nov., — m. 24 Iunie,
 25 Noembrie.
- Vințul-de-sus v. 5—7 Martie, 5—7 Iunie, 20—22 August,
 16—18 Nov., — m. 8 Mart., 8 Iunie, 23 Aug., 19 Nov.
- Vlștea-de-jos v. 4—5 Apr., 11 Iulie, 25—26 Aug., — m.
 6 Apr., 12 Iulie, 27 August.
- Volla v. 3—4 Maiu, 16—17 Aug., — m. 5 Maiu, 18 Aug
- Volteg m. 1 Maiu, 1 Septembrie.
- Vorumloc v. 2—3 Aprilie, 7—8 Sept., — m. 5 Aprilie,
 10 Septembrie.
- Vurpăr v. 15 Martie, 1 Iulie, — m. 16 Martie, 2 Iulie.
- Zăbala m. 12 Febr., 25 Iunie, 8 Oct., 26 Noembrie.
- Zăgar v. 10—11 Febr., 10—11 Apr., 10—11 Iulie, 10—11
 Oct., — m. 12 Febr., 12 Apr., 12 Iulie, 12 Oct.

- Zălau *v.* și *m.* 3—4 Martie, 2—3 Iunie, 1—2 Septembrie,
1—2 Decembrie.
- Zam *m.* 29 Ianuarie, 10 Martie, 3 Iunie, 21 Iulie, 11 Sept.,
27 Septembrie, 13 Decembrie.
- Zărând *v.* 13 Februarie, 22 Maiu, 7 August, 11 Decemv.,
— 14 Februarie, 23 Maiu, 8 August, 12 Decembrie.
- Zărnești *v.* 5 Maiu, 20 Sept., — *m.* 6 Maiu, 21 Septemv.
- Zerindul-mare *m.* 14 Ian., 25 August.
- Zeteleaca *v.* 18—19 Febr., 1—2 Nov., — *m.* 20 Februarie,
3 Noembrie.
- Zlatna *v.* 17—18 Martie, 16—17 Iunie, 30—31 August,
— *m.* 19 Martie, 18 Iunie, 1 Septembrie.
- Zorlențul-mare *m.* 11 Iulie, 24 Octombrie.

Prăvălie de anticități
(lucruri vechi, de aur, argint, țesături, mobile etc.)

IOAN CANDREA

• Cumpăr și vând: bani vechi, mobile,
sticlărie și olărie veche, românească
și streină, cu prețuri convenabile.

Serieșila IOAN CANDREA, SIBIU
STRADA MITROPOLIEI (Măcelarilor) Nr. 29.

Bolnavii de **PLĂMÂNI**

Astmaticii Anemici **Bolnavi de plept Săraci de sânge** **Scrofuloși Slăbiți**

Afiă mult dorita ușurare a suferințelor lor prin

Siropul Vértés

Se întrebuințează încă la: tusă măgărească, rachitis (boală englezească), scuipat de sânge, boale femeiești, precum și la tot felul de slăbiciuni Mii și mii scrisori de recunoștință dovedesc efectul Siropului Vértés. Gust foarte plăcut. Premiat la Paris, Londra, Ostende și Roma. Un colet poștal conținând 4 sticle 450 Lei.

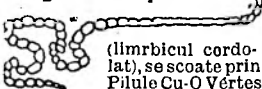
Podagră și reumă, Islas, Țepeneală de mușchi, Junghiuri, Parasitie, Scrântiri, Dureri de nervi se înlătură prin fricțiunile cele mai bune alinătoare, binefăcătoare și întăritoare cu **Herculin Vértés Fluidul contra reumei.**

3 sticle fluid și 1 borcan de masaje 450 Lei.

Betia

Cine vrea să scape de patima aceasta uricioasă să întrebuințeze „Antibetinal Vértés” scutit legal, preparat, încercat de mult, care degustă beivul de beuturi spirtoasă. Fiind fără gust să poată da pățimașului fără știrea sa. Mii și mii scrisori de recunoștință. 2 flacoane 300 Lei.

Panglica cu cap cu tot

(Imbricul cordolat), se scoate prin Pilule Cu-O Vértés

Semnele panglicei: crampe, vomezi, te apasă ceva, parcă un ghem și-se urcă până în gât, ametești, leșini, ești anemic, n'ai apetit, câteodată mănânci ca lupul, ești obosit și nu poți lucra, ai prea multă flegmă, gura ți-e acră, te ințeapă în piept, etc I. cutie pilule Cu-O 180 Lei.

Veritabile numai dela: **Farmacia la „Vulturul alb” L. Vértés, Lugoj, No. 307.**

Prețurile sunt neobligate. La com. de 800 Lei in sus rabat considerabil. Pt. evitarea greșeliilor să se scrie totdeauna prețurile in comandă.

Boale de **STOMAC**

de tot felul ca: lipsa de apetit, mistuirea grea, catarul de stomac, acreala, greața și vomarea, sgârci de stomac și peste toate greutățile și slăbiciunile stomacului se înlătură prin

Esența de stomac Vértés

Acest mijloc dietetic, casnic, întărește stomacul, provoacă mistuirea, face poftă de mâncare și ajută menținerea și restabilirea activității mistuitoare și prin aceasta sănătății trupului întreg, mai bine ca ori și ce alt mijloc cunoscut până acum. Mii și mii scrisori de recunoștință dovedesc efectul al Esenței de stomac Vértés. Premiat în Paris, Londra, Ostende și Roma. Un colet poștal conținând 4 sticle 450 Lei.

Scurgere (triper la bărbați, scursoare albă la femei) catarul vaselor urinare etc. se înlătură prin **Injecție Vértés în contra gonorhei și Salurin Vértés tablete diuretice.**

Exactul mod de întrebuințare este anexat. Pentru femei să pregătește Injecția ca praf. 3 flacoane Injecție și 2 flacoane Tablete în total 480 Lei.

Sângele stricat se curăță la boalele podagrice, reumatice și sifilitice prin

Sirop Sassaparila Vértés cu iodcali

Se recomandă indeosebi acelor persoane, cari au trăit înainte o viață ușurată, au suferit de sifilis sau alte asemenea morburii infectoase de sânge și au neglijat acelea, sau nu s'au curat pe deplin. 4 sticle 450 Lei.

Slăbiciuni diferite: ca slăbiciuni prin excese, sgâr-ciuri isterice, slăbețe de nervi, slăbiciuni bărbătești, neproductivitatea se înlătură prin

Robol Vértés tablete întăritoare

1 dosă dublă 280 Lei.

Veritabil numai dela: **Farmacia la „Vulturul alb”**
L. Vértés, Lugoj, No. 307.

Prețurile sunt neobligate. La com. de 800 Lei în sus rabat considerabil. Pt. evitarea greșelilor să se scrie totdeauna prețurile în comandă.

Din mii și mii de scrisori de recunoștință,

care dovedesc efectul minunat al medicamentelor aci înșirate și pe care cu greu le poate arăta o altă farmacie în număr așa de mare, reproducem din cele mai recente.

Diul Ludovic Vértés, Farmacla la „Vulturul alb“ Lugoj

Pentru Siropul ferar al Dv., care a avut un efect minunat, primiți cea mai calduroasă mulțumire a mea

Vaslie Popoviciu, Idoara

Sir. Fervar Vértés a fost foarte eficace pentru paliditatea mea, sunt deja rumenă și mă simt cu mult mai bine, vă rog a mai trimite încă 4 sticle.

Eleonora Buhelel, Slatina.

Rog a-mi trimite mai 2 sticle de esență de stomac Vértés. Ueaga trimisă mai pe urmă a avut un efect foarte bun asupra morbosului, și de aceea el voiește să întrebui țeze mai departe medicamentul, mulțumindu-ți sincer pentru acest remediu bun

Cu toată stima:

George Popovici, preot.

Îți mulțumesc foarte pentru sticla de Esență de stomac Vértés trimisă, care foarte mult mi-a ajutat, așa că eu și altora morboși am recomandat-o.

Zaharia Dărăstean,
cantor gr.-or. Vica I. P.
Gurasada.

Mă bucur, să pot să Vă exprim prin prezenta epistolă mulțumita mea intimă pentru Pilulele purgative Vértés ce mi le-ați trimis. După folosirea acestora mă simțesc mult mai bine, eu care de 12 ani de când sufăr.

Stimătoare, Maria Toder
Rusciuc (Bulgaria)
str. Macelor 24.

Vă rog să-mi trimiteți cu rambursă 4 sticle mari de extract Sassaparilla care este cel mai bun medicament în contra durerilor mele.

Cu toată stima:
Petru Volf, Egres.

Pentru Pilulele contra limbricului lat cumpărate dela Dv., vă exprim cea mai sinceră mulțumire. Acela a avut asupra muierei mele cel mai bun efect, limbricui l'a lăpădat fără cele mai neînsemnate dureri.

Stimulator
S. Popovici Lugoj rom.

Sincera mea mulțumire pentru cele 2 uigi trimise de Injecțion Vértés, care a avut efect minunat la persoana respectivă, allându-se acum de tot sănătoasă.

Cu stimă:
Pavel Cretea, Botonia.

Imi face plăcerea a Vă putea comunica că m'am curat cu desăvârșire de morbul meu de nervi, de care suferiam de ani de zile, în urma întrebuintărei a tabletelor întăritoare „Robul Vértés”, mulțamindu-ți din toată inima. Binevoit!, Vă rog, a publica știrile acestea, ca și altor morboși de nervi să le fie cunoscut acest mijloc escelent.

Cu toată stima:
A. Hussert, Betlenhisa.

Vă rog să-mi trimiteți iarăși 2 sticle Hercull Vértés, căci din toate alte medicamente acesta s'a dovedit ca cel mai bun în contra reumatismului meu.

Constantin Dragomir,
Tilița.

Din mii și mii de scrisori de recunoștință,

cari dovedesc efectul minunat al medicamentelor aci înșirate și pe cari cu greu le poate arăta o altă farmacie în număr așa de mare, reproducem din cele mai recente.

Dlul Ludovic Vértés, Farmacla la „Vulturul alb”, Lugoj 307.

Cu multă mulțumire Vă aduc la cunoștința Dv. că azi după 2 ani cât am suferit de stomac mă simt — grație Esenței de stomac trimisă de Dv. — foarte bine.

Nu am cuvinte să Vă exprim viile mele mulțumiri, pentru că — grație Esenței de stomac, — mi-am recăpătat sănătatea.

Primiți Vă rog 1 omnul meu asigurarea distinsei mele stime și considerațiuni
Colonel Mihail Neda, București.

Din partea mea multe respecte de sănătate vă trimit pentru E. de stomac cu care m'am vindecat Vă scriu din partea mea, că nu există alt preparat mai sigur.

Gheorghe I. Nita, din Budești.

Sunt foarte mulțumit, că și-a recăpătat sănătatea nevasta mea prin E. de stomac ce am găsit-o la Dv.

BCU Cluj / Central Dumitru Negulescu, din București.

Prin aceasta Vă exprim viile mele mulțumiri pentru Remediu contra Beției, care a avut un efect ne mai pomenit. Bețivul respectiv dela cea dintâia beaură cu remediu a simțit o groază strasnică pentru rachiu, iar acum nu mai bea de loc.

Cu stima :

I. Ursulescu, primar, Poiana (jud. Sibiu).

Cu onoare Vă comunic prin aceasta scrisoare, că Antibetul Vértés contra beției a fost foarte bun, am scăpat de așa boală urâtă, care mă strică cu totul.

Ion B. Fuiorca mic Peștișani (jud. Gorj).

Au trecut 2 luni de când nevasta mea era greu bolnavă cu reumă și s'au scula în pace cu stimatul Dv. medicament contra reumei, care a oprit toate durerile din ea, și s'au pierit reuma cu siguranță.

Ioan Perian, Cenadul mare.

Herculinul Vértés și alflia trimisă au alinat durerile mele peste așteptarea mea, așa, că acum sunt pe deplin sănătos.

Ștefan Babos, Micești.

Vă rog trimiteți și amicului meu 3 sticle Herculin Vértés, și 1 alflie deoarece aceste medicamente au avut succes.

Gheorghe Chirival, Galați.

Banca Centrală

pentru industrie și comerț s. a., CLUJ

Capital: Lei 50,000.000. Rezerve: Lei 21.000.000.

Filiale: Alba-Iulia, Arad, Bistrița, Hațeg, Sibiu, Turda

Face tot felul de operațiuni de bancă, comerciale și industriale, având: Secție de Bancă, Secție Comercială, Secție Industrială, Secție de Cereale, Secție de Devis, Export, Import, Secție Americană, atât la Centrala din Cluj cât și la filiale.

Depunerile pe Libele le fructifică (sporește) totdeauna cu dobânda cea mai mare.

Darea după interese o plătește banca.

BG
FILIALA SIBIU
Branch Sibiu

Piața Regele Ferdinand Nr. 14.

Telefon Nr. 435.

Incuvintează tot felul de împrumuturi (cambiale cu giranți, ipotecare, pe efecte, pe mărfuri etc.)

Furnizează tot soiul de mărfuri coloniale (de băcănie), precum și cule, ciment, eternit, sticlărie, benzină, motorină, petrol etc.

Secția Coloniale

Telefon Nr. 177.

Secția Garaj-Petrolieră

Telefon Nr. 287.

Linie industrială (ferată) proprie, Cisterne și magazii în Calea Gușterlîi Nr. 17. Telefon Nr. 287.

Primește mărfuri spre înmagazinare și desfacere!

Farmacia V. POP

SIBIU, Strada Regina Maria Nr. 26.

Bine aprovizionată cu toate medicamentele, specialitățile din țară și străinătate, cauciucării, parfumuri, săpunuri și alte articole de toaletă etc.

—
Sprijiniți întreprinderile românești căci pe voi Vă sprijiniți!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CROITORIE MODERNA civilă și militară

I. PETRAȘCU

PIAȚA UNIRII 10

SIBIU

Se confecționează în timp de 24 ore Reverenți pentru preoți. — Se află în depozit Uniforme și Chipse pentru elevi și eleve, precum și Brăuri pentru preoți și articole militare.

Vizitați Marele Magazin

LUCA P. NICULESCU

SUCURSALA - SIBIU

Strada Regina Maria

Nr. 7.

Bine asortat în tot ce privește brânșă manufacturii, modei, galanteriei, precum *Pânzeturile duble și simple, Giolgiuri, Barchete, Picheturi, Flaneluri, Catifele* pentru rochii și pălării în toate culorile și tot felul de *mătășuri*.

Asortiment permanent de *stofe engleze* pentru bărbați și dame mai
:-: efține ca ori unde. :-:

Incercați și vă veți convinge!!

Nervofluid „Maria“ Cu efect excelent la toate morburile de nervi: Excitări, insomnie, migrenă, tremurătură și bătaie de inimă nervoasă. La frică, iritație, supărare și oboseală intelectuală. 4 sticle 440 Lei.

Sirop de piept „Maria“

este compus conform noilor pretenții și cu efect la:

Tusa **Anemie** **Răgușală**
Gathar **Bronchita** **Scrofulosa**
precum la diferitele boale de plămâni și a organelor respiratoare.

Acest leac de casă încercat cu efect fără flegmă, fără micșorare de sânge, alinător de tuse, influențator asupra organelor respiratoare, leac care înlesnește mistuirea, întărește, jormează sângele și oasele și prin aceasta este un efect excelent nu numai la adulți ei și la copii. 4 sticle 440 Lei.

Numai Elixirul de stomac

din farmacia „St. Maria“ din Lugoj e bun pentru cei ce n'au poftă de mâncare, pentru cei cu mistuirea grea, umflături, dureri de stomac, amețală, miros greu de gură, răgușală. Este bun leac care în timpul cel mai scurt vindecă și întărește. — 20 sticle mlei, 10 mijloeci, sau 6 mari 420 Lei.

Marca de scutire

Crema de o sută de ori frumoasă

sau crema și pudra ARAMANT, unicul remediu pentru îngrijirea pielii, pentru puslirea petelor și pistruiilor, face pielea albă, frumoasă, netedă și fină. Pentru cap e bun și săpunul Amarant, face părul moale și luciu. Pudra se poate primi albă, roză sau crem. 4 figle de cremă, 4 cutii de pudră sau 4 săpunuri 140 Lei.

**Trimite Farmacia la „Sf. Maria“
Lugoj, Piața Regina Maria Nr. 174.**

„Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inimă română!“

T. IANCOVICIU

(Vis-à-vis de biserica luterană) **SIBIU** Fost „Grandmagazin“

Depozit permanent de mărfuri textile

precum : Stofe de lână, Pânzărie,
Chifoane, Barcheturi, Stamburi,
Satenuri, Dellainuri, Zephyruri,
Bumbacuri și Arniciuri veritabile.

**Mare asortiment de Cârpe
de mătase, Cârpe de Che-
nille de Bercă și Cârpe de
păr cu ciucuri de ibrișin.**

Mărfuri numai de prima calitate! — Serviciu și prețuri solide!

Magazinul românesc
La „SĂLIȘTEANUL“

Asigurați-vă viața și avutul
la
**„Prima Ardeleană, Societate
Anonimă de Asigurări Generale“**

fostă „Banca Generală de Asigurare“,

singura întreprindere națională de asigurări în organizația social-economică ce o aveau sub regimul politic trecut românii din Transilvania, astăzi cea dintâi întreprindere de asigurări din această parte de țară și una din cele mai de seamă din
:-: România întregită. :-:

Președintele consiliului de administrație:
Vasile Goldiș și administrator-delegat:
I. I. Lapedatu.

Prima fabrică română
de mobile și binale

BACIU & COMP.

**SIBIU, Strada Șaguna 14.
Depozitul Str. Gușteriții 56.**

■ ■ ■ ■

Execută tot soiul de mobile
masive și vopsite de la cele
mai fine până la cele mai
ieftine. Aranjamente com-
plete de biblioteci, muzee,
prăvălii, bănci pentru școală
foarte trainice, strane și frun-
tare pentru biserici, precum
uși și ferestre pentru edificări
bătând orice concurență.

■ ■ ■ ■

Deosebite scaune de bucătărie, patent propriu

TIPOGRAFIA

și Prima fabrică română de ștampile

OCT. L. VESTEMEAN

SIBIIU, Strada Tribunii No. 14.

TIPOGRAFIA

execută tot felul de
imprimare simple
precum și în colorii.

Fabrica de ștampile
primește spre execu-
tare tot felul de ștam-
pile din cauciuc cu
prețuri moderate.

!-! Serviciu prompt și conștientos! !-!

Prăvălie românească de manufactură

VASILIE HOZA

SIBIIU

Piața Huet Nr. 6

FILIALA:

BLAJ, Piața Inocențiu Klein 12

Mare asortiment de mărfuri din Cehoslovacia ca:
Zestre, Delenuri, Satinuri, Șiftoane, Basmale, etc.
precum și odăjdii bisericești: Vestminte și
Prapori, din cele mai bune stoffe elvețiene, apoi
Potire, Cădelnițe, Crucii de mână și Crucii de prapori
cu prețuri convenabile. — Serviciul ireproșabil.

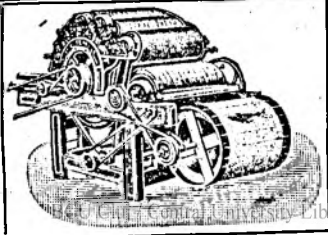
NB. Rog nimeni să nu-și co-
mande din alt loc până ce nu se
va convinge de prețurile mele.

Cu toată stima:

Vasilie Hoza.

FABRICILE DE MAȘINI A. RIEGER Soc. Anon. SIBIIU

Cea mai mare și cea mai veche fabrică de mașini agricole din țară.

Mașini de treerat cu motor	Darace de lână
" " " " mâna	Mașini de tors
" " " " manej	Piue mari și mici
Vânturătoare	Peptene pentru mașini de dărăcit lână
Motoare de 3—50 PS. pentru toate scopurile	Postamente de moară
Prese de vin	Pompe de apă cu lanț " pf. zămuri de gunoaie
Sdrobitoare de struguri	Mașini de tocat nutrețuri
" " " poame	Mașini de tăiat sfecele
Sfărâmătoare de porumb	Pluguri
Mașini de dărăcit lână	Greble de adunat fân

Fabricatele noastre se află spre vânzare la fiecare
depozit principal de mașini agricole din țară. :-

Cereți întotdeauna produsele „RIEGER”!
Prospecte și liste de prețuri trimitem, la cerere, gratuit!

LA GLIGOR

TEODOR DOBOIU

Sibiu, Piața Prințul Carol 14

Casa proprie

Fondată în

1898.

○ .

MARE PRAVALE ROMÂNEASCA

cu cele mai ieftine prețuri.

S'au pus în vânzare: joljuri, șifoane, pânză, americană, zefire, cretoane, inlet, pânză în ochiuri și vârgi, jesături de ață, barheturi, catifea, camgarn, căptușeli, humbac, basmale, cârpe de cap, ciorapi de femei și alte articole de manufactură.

En-detall!

En-gros!

Tipografia și Compactoria „Dacia Traiană“

Telefon 168 Sibiu, Piața Unirii 9. Telefon 168

EXECUTĂ cu gust și cu prețuri convenabile toate lucrările de tipografie și compactorie ca: Acțiuni, Registre, Libele de depunere, Broșuri, Reviste, Ziare, Biblioteci școlare, Harte, Caiete de scris și de desemn etc.

LIVREAZĂ cu prețurile cele mai convenabile: toate requizitele de scris, ca Creione, Penițe, Cerneluri, Sugative, Gome, Cretă, Călimare, Cărți școlare și Cărți pentru biblioteci școlare în prețuri originale. Imprintate școlare.

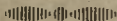
EDITEAZA Calendarul „DACIA TRAIANĂ“ și anume: Calendar lunar, pentru prenotări și de părete, cari fiind bine îngrijite sunt cele mai bune și răspândite calendare românești. Apar la 15 Octombrie în fiecare an.

La comanda mai mari rabat!

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele :

- Nr. 121. Patria, poezii de G. Tutoveanu
Nr. 122-3. „Ileana“. Feerie în trei tablouri, în versuri de Ion Borcia.
Nr. 124. „O bucată de pâine din Banat“, de Horia Petra-Petrescu.
Nr. 125. Prisonierul din Caucaz și alte povestiri de Leon Tolstoi.
Nr. 126. Lucă — minte slabă și alte povestiri pentru popor de Ioan Pop-Reteganul.
Nr. 127. Cum să ne îngrijim vița de viie și vitele, sfaturi practice de I. A. și P. și Ioan Zamfirescu.
Nr. 128. Hârtia de-o sută (Alberto), povestire de Edmondo de Amieis, tălmăcire de D-na Șt. Bindei.
Nr. 129. Al doilea președinte al „Asociațiunii“ Vasile L. baron Pop 1819—1875, de Dr. Ilie Dăianu prot., membru al secț. ist.

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ

:-: A ASOCIAȚIUNEI“ :-:

e îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunii“, cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii“ 50 Lei
pentru nemembrii 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.